

UNIVERZITA KARLOVA

Právnická fakulta

Tomáš Voldřich

Ukládání trestů při souběhu trestných činů

The imposition of penalties on the concurrence of criminal offenses

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Simona Heranová, Ph.D.

Katedra: Katedra trestního práva

Datum vypracování práce: 19. 05. 2018

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracoval samostatně, že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny a že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Dále prohlašuji, že vlastní text této práce, včetně poznámek pod čarou, má 257 667 znaků včetně mezer.

V Žatci dne 06.06.2018

.....

Tomáš Voldřich

*Srdečné díky za cenné rady, celkové vedení
a především za skvělou komunikaci
při psaní této práce patří
JUDr. Simoně Heranové, Ph.D.*

*Poděkování patří také mým blízkým,
za nekonečnou trpělivost a podporu*

... a mému psovi, za bezmeznou důvěru v mé schopnosti.

Obsah

Úvod.....	1
1 Výklad některých pojmů	3
1.1 Úvod	3
1.2 Souběh trestných činů a související pojmy	3
1.2.1 Souběh trestných činů	3
1.2.2 Odsuzující rozsudek	6
1.2.3 Fikce neodsouzení	9
1.2.4 Vyloučení jednočinného souběhu	10
1.3 Recidiva	11
1.4 Pokračování v trestném činu, trestné činy hromadné a trvající.....	14
1.4.1 Pokračování v trestném činu	14
1.4.2 Trestný čin hromadný	18
1.4.3 Trestný čin trvající	19
1.4.4 Doba spáchání a její význam.....	19
2 Obecně k ukládání trestů a jeho zásadám	21
2.1 Trest a jeho účel	21
2.2 Zásady ukládání trestů ve vztahu k souběhu trestných činů.....	23
2.3 Určování trestů	25
2.4 Ochranná opatření	28
3 Historický vývoj a teoretický úvod do trestání souběhu trestných činů	30
3.1 Historický vývoj trestání souběhu trestných činů	30
3.2 Teoretická východiska a zásady současné právní úpravy	32
4 Úhrnný trest.....	36
4.1 Čin nejpřísněji trestný	36
4.2 Druh a výměra trestu	44
4.3 Zásada asperační – zvýšení horní hranice trestní sazby	49
4.4 Několikanásobné zvyšování hranice trestní sazby	52
4.5 Zásada kumulační	54
5 Souhrnný trest	59
5.1 Limity a povinnosti při ukládání souhrnného trestu.....	60
5.2 Zrušení předchozího výroku.....	64
5.3 Nový trest	68
5.4 Započtení při ukládání souhrnného trestu	71
5.5 Upuštění od uložení souhrnného trestu	72
5.6 Důsledky fikce neodsouzení.....	75
5.7 Více jednotlivých souběhů	78

6	Trestání pokračování a recidivy v kombinaci s trestáním souběhu	81
6.1	Trestání pokračování v trestném činu.....	81
6.1.1	Předpoklady uložení společného trestu.....	81
6.1.2	Rušení předchozích výroků.....	83
6.1.3	Nový rozsudek	84
6.2	Kombinace společného trestu s trestáním souběhu a recidivy	86
7	Trestní řízení	94
7.1	Zvláštnosti vedení řízení	95
7.2	Krácení uložených trestů	96
7.2.1	Obnova řízení	97
7.2.2	Rušení rozsudku Ústavním soudem.....	97
7.2.3	Amnestie Prezidenta republiky	98
7.2.4	Nový trest a řízení o jeho uložení	99
7.3	Opravné prostředky a zákaz <i>reformatio in peius</i>	100
8	Vybrané zvláštní případy	102
8.1	Napravení chyb předchozích rozsudků	102
8.2	Specialita subjektu.....	104
8.2.1	Mladiství	104
8.2.2	Právnícké osoby	107
8.3	Opilství	109
9	Srovnání se zahraničními úpravami	111
9.1	Anglie a Wales	111
9.2	Spojené státy americké (USA)	114
9.3	Zhodnocení	114
	Závěr	116
	Seznam zkratk	I
	Seznam použitých zdrojů	II

Úvod

Tématem této práce je ukládání trestů při souběhu trestných činů. Souběh trestných činů je v právní nauce poměrně složité téma, které pak v aplikační praxi naráží, vedle teoretických otázek, také na četné potíže vyplývající z neúplných a vyvíjejících se poznatků o trestné činnosti pachatele a mnohosti a souběžnosti jednotlivých trestních řízení. Následné ukládání trestů za souběh trestných činů je pak ovlivněno nejen samotnými pravidly pro trestání souběhu trestných činů, ale také možnými následnými změnami v poznacích o trestné činnosti pachatele a kombinací s jinými, prolínajícími se instituty trestního práva.

Hlavním cílem práce je vytvořit komplexní zpracování daného tématu, které by umožňovalo jeho případné praktické použití. Tohoto cíle jsem se snažil dosáhnout spojením rozboru současné právní úpravy ve světle závěrů judikatury a poznatků právní nauky, jehož výsledkem by byla jediná práce obsahující všechny důležité zdroje a názory, které zároveň vzájemně konfrontuje.

Úvodem práce jsou krátce shrnuty poznatky o souběhu trestných činů a také o dalších institutech, které se souběhem trestných činů souvisí a jejichž vztah je nezbytné vyřešit, jestliže má být podán komplexní výklad o dané problematice. Čtenáři je také poskytnut krátký teoretický úvod do problematiky ukládání trestů a trestání souběhu trestných činů, doplněný o historický exkurz.

Jádrem práce je ukládání trestů za souběh trestných činů, rozdělené do dvou tematických bloků, tedy ukládání trestu úhrnného a trestu souhrnného. Zde jsou v jednotlivých částech probrány důležité pojmy a postupy. Následně se zabývám otázkou kombinace trestání souběhu trestných činů a pokračování v trestném činu, což je dle mého názoru pravděpodobně nejsložitější otázka trestání souběhu trestných činů, které má zároveň veliký praktický význam.

Práce je doplněna o krátký exkurz do procesních otázek trestání souběhu trestných činů, následovaném rozбором některých speciálních případů, které mohou při aplikaci práva nastat.

Závěrem je uvedeno také srovnání úpravy souběhu trestných činů a jeho trestání se zeměmi *common law*, jakožto právního systému, který může mít

potencionálně výrazný vliv na budoucí vývoj některých dílčích institutů trestního práva, z nichž některé se mohou dotýkat i ukládání trestů za souběh trestných činů.

Jelikož je zadané téma jak z hlediska právní teorie, tak také zejména z hlediska praktické aplikace poměrně složité, je celá práce na vhodných místech doplněna o praktické příklady k jednotlivým probíraným institutům. Mojí snahou při vytváření těchto příkladů bylo přiblížit čtenáři často problematické otázky souběhu trestných činů a jeho trestání v názorných modelových situacích. Protože se každý příklad zabývá jiným vykládaným institutem, je v každém z nich kladen akcent právě jen na důležité momenty případu a jiné aspekty jsou vypouštěny.

1 Výklad některých pojmů

1.1 Úvod

Právní nauka rozlišuje dvě formy mnohosti trestných činů: jejich **souběh (konkurenci)** a **recidivu (zpětnost)**.¹ Vymezení přesné hranice mezi těmito dvěma formami je zcela zásadní pro následné správné určení trestu. **Pokračování v trestném činu** není formou mnohosti trestných činů, z praktického hlediska však lze tento pojem jen těžko izolovat od pojednání o trestání souběhu trestných činů, protože stejně jako v případě recidivy, i zde je třeba vymezit hranici mezi pokračováním v trestném činu a mnohostí trestných činů (resp. jejich souběhu), stejně jako pojednat o možnostech souběhu pokračující trestné činnosti. V případě trestných činů hromadných a trestných činů trvajících je pak dle mého názoru potřeba pouze krátká zmínka o správném určení okamžiku dokonání takových činů.

1.2 Souběh trestných činů a související pojmy

1.2.1 Souběh trestných činů

Za souběh trestných činů označujeme situaci, kdy pachatel spáchal dva nebo více trestných činů dříve, než byl pro některý z nich vyhlášen soudem prvního stupně odsuzující rozsudek, který nabyl právní moci a neplatí o něm fikce neodsouzení.² Vyhlášení odsuzujícího rozsudku je tak dělítkem při určování souběhu trestných činů, přičemž nezáleží na tom, zda byl další trestný čin spáchán například až poté, co bylo pachateli sděleno obvinění z jiného trestného činu (které má naopak svůj význam pro pokračování v trestném činu) nebo poté, co bylo zahájeno hlavní líčení pro předchozí čin.³ Naopak pokud byl pachatel zproštěn obvinění, či bylo například trestní řízení proti němu zastaveno, netvoří taková rozhodnutí mezník pro určení souběhu.

Určitým doplněním výše uvedené definice je též pravidlo že: *„souběh dvou trestných činů je dán, jestliže mezi spácháním dřívějšího z nich a pozdějšího z nich nebyl soudem prvního stupně vyhlášen odsuzující rozsudek ani za jeden z těchto činů*

¹ ŠÁMAL, P. a kol. Trestní právo hmotné. 8. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2016, s. 274, srov. též JELÍNEK, J. Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část. 6. vyd. Praha: Leges, 2017, s. 336

² ŠÁMAL, P. a kol. Trestní právo hmotné. 8. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2016, s. 274

³ TOLAR, J. Trest úhrnný a souhrnný. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, 1963, s. 122

ani pro jiný trestný čin“⁴ **Není tak třeba, aby byl pachatel odsouzen za jeden z trestných činů, jejichž souběh je určován**, stačí, aby tyto dva trestné činy byly odděleny odsuzujícím rozsudkem za jiný (další) trestný čin a poměr souběhu mezi nimi nebude dán.

Souběh trestných činů je v teorii rozdělen podle dvou kritérií: dle toho, zda byly trestné činy spáchány jedním skutkem nebo více skutky na souběh **jednočinný a vícečinný** a dále podle toho, zda trestné činy naplňují znaky stejné nebo odlišné skutkové podstaty na souběh **stejnorodý a nestejnorodý**. Toto rozdělení následně nabízí čtyři možné vzájemné kombinace.

Jednočinný souběh stejnorodý, tedy případ kdy pachatel jedním skutkem vícekrát naplní skutkovou podstatu stejného trestného činu, je v nauce zpravidla považován za jeden trestný čin.⁵ Chmelík⁶ však jednočinný souběh řadí mezi jednu ze čtyř použitelných kombinací bez výše uvedené výhrady. Kratochvíl⁷ jej však považuje dokonce za protimluv, jelikož pachatel v tomto případě jedním skutkem naplní jedinou skutkovou podstatu trestného činu, spáchá tedy pouze jeden čin.

Pokud se pachatel jedním skutkem dopustí více rozdílných trestných činů, jedná se o **jednočinný souběh nestejnorodý**.⁸ Pro účely této práce má zásadní význam fakt, že v případě jednočinného souběhu nestejnorodého **nepřipadá v úvahu ukládání souhrnného trestu** a to v souladu se zásadou *ne bis in idem*, vyjádřenou v § 11 odst. 1 písm. h) tr. řádu, jelikož v takovém případě by bylo nutně rozhodováno dvakrát o stejném skutku. Pachateli však může být bez dalšího uložen trest úhrnný.

Případy **vícečinného souběhu stejnorodého**, kdy se pachatel více skutky dopustí stejných trestných činů,⁹ je třeba odlišovat od případů pokračování v trestném činu podle § 116 tr. zák. (o tomto blíže viz kapitola 1.4.1). Při ukládání trestu má rozlišení pokračování v trestném činu a vícečinného souběhu význam

⁴ ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník, 2. vydání, Praha: C.H.Beck, 2012, s. 500, srov. též TOLAR, J. Trest úhrnný a souhrnný. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, 1963, s. 126

⁵ ŠÁMAL, P. a kol. Trestní právo hmotné. 8. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2016, s. 276

⁶ CHMELÍK, J. in NOVOTNÝ, F. Trestní právo hmotné. 4. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2017, s. 211

⁷ KRATOCHVÍL, Vladimír. Trestní právo hmotné: obecná část. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. Beckovy právnické učebnice, s. 395

⁸ ŠÁMAL, P. a kol. Trestní právo hmotné. 8. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2016, s. 276

⁹ Tamtéž, s. 276

mimo jiné z hlediska možnosti zvýšení horní hranice trestní sazby podle § 43 odst. 1 tr. zák. (k tomu blíže viz kapitola 4.3).

Vícečinný souběh nestejnorodý je situací, kdy se pachatel více skutky dopustí různých trestných činů (trestných činů různých skutkových podstat).¹⁰

Jednotlivé varianty se mohou různě kombinovat v závislosti na celkovém počtu trestných činů, kterých se pachatel dopustil a počtu, kterými tyto činy spáchal.

Pachatel v pondělí, za použití šperháků, vnikl do chaty poškozeného X, ze které si odnesl hotovost v hodnotě 7 000,- Kč (skutek A), nepoškodil při tom žádné vybavení bytu ani dveře. Ve středu, kdy byl pod záminkou použití telefonu vpuštěn do bytu poškozené Y, této vzal z kuchyňského stolu zlatý prsten v hodnotě 8 000,- Kč (skutek B). Za oba skutky byl brzy poté odsouzen (rozsudek R^{AB}). Po vynesení rozsudku pozval pachatel několik svých přátel do restaurace na oslavu nízkého trestu, zde se dostal do sporu s jedním z hostů, který vyústil ve vzájemné napadání obou mužů, do kterého se zapojili i jejich přátelé (skutek C), nikdo však nebyl zraněn. Po uklidnění situace si pachatel všiml, že někomu z hostů při potyčce vypadly klíče od vozidla, tohoto využil, klíče nenápadně vzal a s vozidlem odjel do sousedního města vyzvednout svoji známou, vozidlo zaparkoval zpět před restauraci a klíče nechal v zámku (skutek D). Pod pohružkou, že jí jinak pomůže nožem, donutil pachatel ve svém bytě tuto známou, poškozenou Z, k tomu, aby se před ním vysvlékla (skutek E). Tato následně v nestřežené chvíli utekla a vše nahlásila policii. Pachatel na ni příští den podal na policii trestní oznámení na, ve kterém lživě tvrdil, že tato pravidelně vykonává soulož se svým otcem (skutek F).

Skutky A i B se pachatel ve **vícečinném souběhu stejnorodém** dopustil dvou přečinů krádeže podle § 205 odst. 1 písm. b) tr. zák., skutkem A se zároveň v **jednočinném souběhu nestejnorodém** s přečinem krádeže dopustil také přečinu porušování domovní svobody podle § 178 odst. 1, 2 tr. zák. Následujícími skutky C, D, E a F se pak pachatel ve **vícečinném souběhu nestejnorodém** dopustil postupně přečinu rvačky podle § 158 odst. 1 tr. zák., přečinu neoprávněného užívání cizí věci podle § 207 odst. 1 tr. zák., přečinu sexuálního nátlaku podle § 186 odst. 1 tr. zák. a přečinu křivého obvinění podle § 345 odst. 2 tr. zák.

Příklad č. 1

¹⁰ Tamtéž, s. 276

Panují-li po provedeném dokazování **pochybnosti** o tom, zda dva trestné činy jsou či nejsou v poměru souběhu, je třeba dle zásady in **dubio pro reo** dojít k závěru, že dané **činy v souběhu jsou**.¹¹ Takovýto závěr je totiž, jak bude vysvětleno v následujících kapitolách, pro pachatele příznivější z hlediska ukládání trestu.

1.2.2 Odsuzující rozsudek

Odsuzující rozsudek je takový rozsudek, kterým se obžalovaný **uznává vinným** trestným činem a je mu **ukládán trest**. Stejně účinky má také rozsudek v řízení o **dohodě o vině a trestu** dle § 314r odst. 4 tr. řádu.¹²

Trestní příkaz má povahu odsuzujícího rozsudku, účinky vyhlášení u něj pak nastávají okamžikem doručení obviněnému¹³ a to v souladu s § 314e odst. 7 tr. řádu.

Účinky odsuzujícího rozsudku pro účely posouzení souběhu trestných činů nemá rozhodnutí o odsouzení **cizozemským** soudem¹⁴ a to ani v případě odsouzení v jiném **členském státu** Evropské unie, jak vyplývá z § 43 odst. 4 tr. zák.

Dle Herczega¹⁵ má stejné účinky též rozsudek, kterým bylo **podmíněně upuštěno od potrestání** dle § 46, 47 tr. zák. či **podmíněně upuštěno od potrestání s dohledem** dle § 48 tr. zák. Podle Jelínka¹⁶ je však třeba, aby byl rozsudkem **uložen trest**, upuštění od potrestání tak dle jeho názory nemůže být považováno za odsuzující rozsudek. Při bližším zkoumání názoru obou autorů je patrné, že tyto nejsou v přímém rozporu: Jelínek říká, že upuštění od potrestání není odsuzujícím rozsudkem, kdy tento názor je v souladu s § 46 odst. 4 tr. zák., tedy že v případě upuštění od potrestání se na pachatele hledí, jako by nebyl odsouzen a v souladu s § 43 odst. 4 tr. zák. se ustanovení o souhrnném trestu neužije (blíže o fikci neodsouzení viz kapitola 1.2.3). Jelínek již však dále nepojednává o případech podmíněného upuštění od potrestání s dohledem, o kterých naopak hovoří Herczeg, a to zcela v souladu s § 43 odst. 3 tr. zák. dle kterého se za odsuzující rozsudek (pro

¹¹ Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 10. 2. 2000, sp. zn. 10 T 14/1998 (R 54/2000 tr.)

¹² ŠÁMAL, P. a kol. Trestní právo hmotné. 8. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2016, s. 275

¹³ Tamtéž, s. 275, srov. též rozsudek Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 10. 3. 1998 sp. zn. 4 To 124/1998 (R 29/2000 tr.), rozsudek Nejvyššího soudu ČSR ze dne 25. 11. 1977 sp. zn. 5 Tz 44/1977 (R 50/1978 tr.)

¹⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 1. 1997, sp. zn. Tcnu 25/1996 (R 33/1997 tr.)

¹⁵ HERCZEG, J. in ŠÁMAL, P. a kol. Trestní právo hmotné. 8. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2016, s. 275

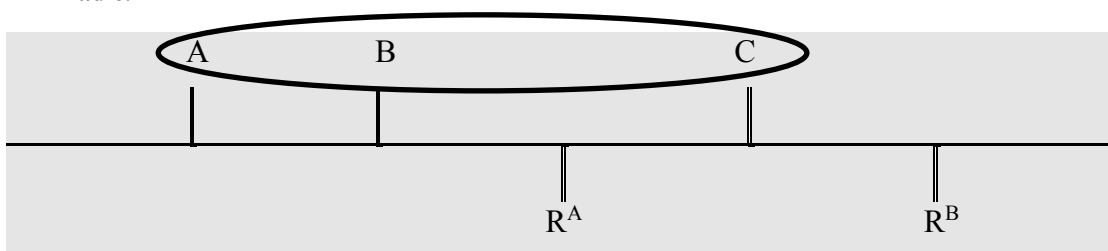
¹⁶ JELÍNEK, J. in JELÍNEK, J. Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část. 6. vyd. Praha: Leges, 2017, s. 337

účely souhrnného trestu) považuje též podmíněné upuštění od potrestání s dohledem.¹⁷

Pachatel se dopustil přečinu porušování domovní svobody podle § 178 odst. 1 tr.zák. (skutek **A**), příští den se dopustil přečinu úvěrového podvodu podle § 211 odst. 1 tr. zák. (skutek **B**). Následně byl soudem prvního stupně uznán vinným skutkem A a podle § 46 bylo upuštěno od uložení trestu (**R^A**). O několik dní později se pachatel dopustil přečinu zatajení věci podle § 219 odst. 2 tr. zák. (skutek **C**). Nakonec došlo k odsouzení za skutek B (**R^C**).

Skutky A, B i C jsou navzájem v poměru souběhu, jelikož v případě rozsudku **R^A** platí pro pachatele fikce neodsouzení. Pokud by bylo v rozsudku **R^A** podmíněně upuštěno od potrestání pachatele s dohledem, v poměru souběhu by byly pouze skutky A a B.

Příklad č. 2

Časová osa č. 1

Odsuzující rozsudek je rozhodný pro určení souběhu pouze v případě, že následně **nabude právní moci**.¹⁸ Je-li však původní odsuzující **rozsudek (či trestní příkaz) zrušen v řízení o řádném či mimořádném opravném prostředku** a skončilo-li toto opravné řízení pravomocným odsouzením pachatele, je pro určení souběhu trestných činů stále rozhodný okamžik vyhlášení původního odsuzujícího rozsudku (doručení trestního příkazu).¹⁹ Pokud by však byl pachatel odsouzen až na základě úspěšného odvolání v neprospěch pachatele, je rozhodným okamžikem až okamžik vyhlášení tohoto nového rozsudku, neboť se jedná o první rozsudek, který uznal pachatele vinným (a uložil mu trest).²⁰ Pachatelovo jednání může být v novém

¹⁷ Srov. též KRATOCHVÍL, Vladimír. Trestní právo hmotné: obecná část. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. Beckovy právnické učebnice, s. 388-9

¹⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 9. 2006, sp. zn. 8 Tdo 1069/2006 (R 19/2007 tr.)

¹⁹ Rozsudek Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 10. 3. 1998, sp. zn. 4 To 124/1998 (R 29/2000 tr.)

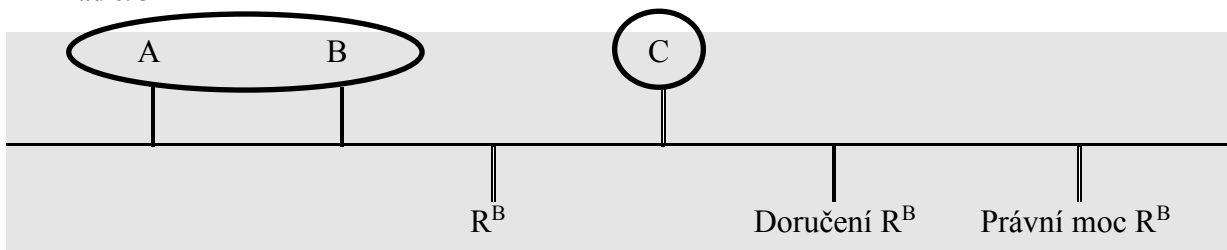
²⁰ CHMELÍK, Jan. Trestní právo hmotné: obecná část. Praha: Linde, 2009. Vysokoškolské právnické učebnice, s. 186

rozsudku kvalifikováno mírněji, či mu může být uložen mírnější trest.²¹ Je třeba zdůraznit, že **zcela rozdílnou je situace, kdy byl pachatel nejdříve soudem prvního stupně obžaloby zproštěn**, tento rozsudek byl zrušen odvolacím soudem a vrácen soudu prvního stupně a pachatel byl uznán vinným až dalším rozsudkem soudu prvního stupně. **Okamžikem vyhlášení** odsuzujícího rozsudku je v tomto případě až okamžik **vyhlášení druhého rozsudku.**²²

Pachatel se dopustil přečinu krádeže podle § 205 odst. 1 písm. b) tr. zák. (skutek **A**), o týden později se pak dopustil přečinu ohrožení pod vlivem návykové látky podle § 274 odst. 1 písm. a) tr. zák. (skutek **B**), následně byl v jeho nepřítomnosti soudem I. stupně vyhlášen odsuzující rozsudek pro skutek **B (R^B)**, před jeho doručením, v ten samý den, se pak pachatel dopustil přečinu výtržnictví dle § 358 odst. 1 tr. zák. (skutek **C**).

Skutky A i B byly spáchány v poměru souběhu, skutek C pak v tomto poměru není, přestože byl spáchán před doručením písemného vyhotovení či nabytí právní moci rozsudku R^B. Roli nehraje ani fakt, že skutek C byl spáchán v ten samý den, rozhodujícím okamžikem je skutečný čas vyhlášení rozsudku.²³

Příklad č. 3

Časová osa č. 2

Pachatel nemusí být přítomen vyhlášení rozsudku, rozhodl-li soud podle § 202 odst. 3, příp. odst. 5 tr. řádu, že se hlavní líčení bude konat v nepřítomnosti obviněného, nebo je-li ve věci vedeno řízení proti uprchlému podle § 305 tr. řádu.²⁴

²¹ TOLAR, J. Trest úhrnný a souhrnný. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, 1963, s. 134

²² TOLAR, J. Trest úhrnný a souhrnný. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, 1963, s. 130

²³ KRATOCHVÍL, Vladimír. Trestní právo hmotné: obecná část. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. Beckovy právnické učebnice, s. 387, srov. též ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník, 2. vydání, Praha: C.H.Beck, 2012, s. 500

²⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 6. 11. 2013, sp. zn. 8 Tdo 1160/2013 (R 41/2014 tr.), srov. též rozsudek Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 15. 5. 1968, sp. zn. 10 Tz 16/1968 (R 41/1968 tr.)

1.2.3 Fikce neodsouzení

Pokud se na osobu, která byla pravomocně odsouzena za trestný čin, podle zákona **hledí jako by odsouzena nebyla**, jedná se o tzv. fikci neodsouzení. S takovýmto odsouzením pak není spojována většina jeho negativních důsledků, například v otázce posuzování recidivy pachatele, podmínce beztrestnosti pro výkon některých povolání, činností, funkcí či získání povolení.²⁵ Pro tuto práci je významný účinek fikce neodsouzení vzhledem k určení poměru souběhu trestných činů a ukládání souhrnného trestu: **nastala-li u odsuzujícího rozsudku fikce neodsouzení, nepoužije se podle § 43 odst. 4 tr. zák. ustanovení o ukládání souhrnného trestu**. Fikce neodsouzení může dle zákona nastat **několika způsoby**:

A) Zahlazením odsouzení podle § 105 tr. zák., o němž rozhoduje soud a to ve vztahu k odsouzení jako celku. Bylo-li tedy pachateli uloženo více trestů, je třeba, aby uplynula doba k zahlazení toho trestu, u nějž je stanovena doba nejdelší.²⁶ Podmínkou zahlazení je **vedení řádného života po stanovenou dobu**, která počíná běžet po výkonu, prominutí nebo promlčení výkonu trestu. Jednáním, které je neslučitelné s vedením řádného života se doba přerušuje.²⁷ Ani po uplynutí této doby nelze odsouzení zahladit, nebylo-li dosud vykonáno nebo ukončeno uložené ochranné opatření.²⁸ Zahlazení odsouzení má podle § 106 tr. zák. účinky fikce neodsouzení.

B) Rozhodnutím o osvědčení, a to buď v případě podmíněného odsouzení podle § 83 tr. zák. nebo podmíněného odsouzení s dohledem podle § 86 tr. zák. V případě, kdy soud **nerozhodne v době jednoho roku** o tom, zda se odsouzený osvědčil, nastává u odsouzeného **fikce osvědčení** podle § 83 odst. 3 či § 86 odst. 2 tr. zák., osvědčení tak nemusí nastat pouze konstitutivním rozhodnutím soudu, ale **též ex lege**. Soud rozhoduje o osvědčení v jednom dalším případě a to při podmíněném upuštění od potrestání podle § 48 tr. zák. I zde platí možnost fikce osvědčení, jak je uvedena výše a to podle § 48 odst. 7 tr. zák.

²⁵ JELÍNEK, J. Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část. 6. vyd. Praha: Leges, 2017, s. 457

²⁶ § 105 odst. 5 tr. zák.

²⁷ JELÍNEK, J. Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část. 6. vyd. Praha: Leges, 2017, s. 460

²⁸ § 105 odst. 7 tr. zák., srov. též usnesení Krajského soudu v Hradci Králové - pobočky Pardubice ze dne 9. 8. 2005, sp. zn. 13 To 286/2005 (R 60/2006)

C) **Ex lege** (vedle již výše uvedených případů), a to v případě upuštění od potrestání podle § 46 odst. 4, dále pak celkem ve třech případech, kdy pachatel vykoná některý z uvedených trestů a to trest obecně prospěšných prací a trest zákazu činnosti, kde fikce neodsouzení nastává bez dalšího vykonáním trestu²⁹ a dále pak peněžitý trest v případě, že je uložen za přečin spáchaný z nedbalosti.

D) **Rozhodnutím prezidenta republiky** o zahlazení odsouzení podle čl. 62 písm. g) Ústavy. Zahladit odsouzení je možné též hromadně, prostřednictvím udělení amnestie podle čl. 63 odst. 1 písm. j) Ústavy.³⁰

Pokud se na rozsudek vztahuje fikce neodsouzení, nemůže tento být dělítkem při určování souběhu trestných činů. Pokud tak byly dva trestné činy odděleny odsuzujícím rozsudkem a následně došlo k tomu, že se na tento rozsudek vztahuje fikce neodsouzení, vznikne mezi zmíněnými činy tímto okamžikem poměr souběhu. O následcích fikce neodsouzení při ukládání trestů je blíže pojednáno na jiném místě této práce (viz kapitola 5.6).

1.2.4 Vyloučení jednočinného souběhu

Vyplývá-li to z poměru jednotlivých skutkových podstat či z faktického průběhu trestné činnosti, může být v určitých případech vyloučen jednočinný souběh trestných činů v případě, kdy by jednání pachatele materiálně naplňovalo skutkovou podstatu těchto činů. Herczeg³¹ rozlišuje čtyři takové možnosti: poměr A) **speciality** a B) **subsidiarity**, C) **faktickou konsumpci** a D) **pokračování v trestném činu, trestné činy hromadné a trvajících** (blíže viz kapitola 1.4). Jelínek³² do výčtu řadí též případy trestného činu opilství, o kterém je však pojednáno na jiném místě práce (viz kapitola 8.3).

Poměr speciality je mezi těmi ustanoveními zvláštní část trestního zákoníku, která obě chrání též individuální objekt, speciální ustanovení však vedle základních podmínek obecného ustanovení obsahuje navíc určitý zpřesňující či doplňující prvek, vztahuje se tak na užší výšeč trestných činů. Speciální je vždy **kvalifikovaná** a

²⁹ § 65 odst 4 a §74 odst. 2 tr. zák.

³⁰PAVLÍČEK, Václav. Ústavní právo a státověda. 2. vyd. Praha: Leges, 2015. Student (Leges), s. 874

³¹HERCZEG, J. in ŠÁMAL, P. a kol. Trestní právo hmotné. 8. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2016, s. 280

³²JELÍNEK, J. Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část. 6. vyd. Praha: Leges, 2017, s. 342

privilegovaná³³ skutková podstata **vůči základní, složená** skutková podstata proti skutkovým podstatám **obsahující její části** a konečně **předčasně dokonané** trestné činy vůči **přípravě a pokusu**.³⁴

Poměr subsidiarity se uplatní ve chvíli konfliktu mezi dvěma ustanoveními trestního zákoníku, kdy jedno z nich (subsidiární) je určeno pouze k doplnění ustanovení hlavního v případech méně závažného jednání pachatele a je-li naplněno ustanovení hlavní, ustanovení subsidiárního „není zapotřebí“. Jedná se o případy poměru **vzdálenějších** vývojových **stádií** trestné činnosti oproti **stádiím bližším** k jeho dokonání, **ohrožovacích** trestných činů proti **poruchovým** trestným činům a nakonec **méně závažných** forem trestné **součinnosti** vůči formám **závažnějším**.

Případy **faktické konzumpce** jsou situace, kdy pachatel vedle naplnění skutkové podstaty jednoho trestného činu stejným jednáním naplní skutkovou podstatu odlišného trestného činu, který je však naprosto **zanedbatelným následkem či produktem** prvního spáchaného trestného činu, uplatní se tak i zásada *de minimis non curat praetor*. Zatímco předchozí dvě kategorie měly svá zcela jasná pravidla vztahu jednotlivých ustanovení, případy faktické konzumpce budou vždy záležet na konkrétním posouzení daného činu (jeho průběhu) a naopak nejsou závislé na poměru jednotlivých skutkových podstat trestných činů a trestních sankcí za ně ukládaných.³⁵ Tyto trestní sankce však mohou sloužit jako určité prvotní vodítko při úvahách o faktické konzumpci. Podle Koudely³⁶ lze například apriorně dovodit faktickou relativní nevýznamnost mezi přečiny a zvláště závažnými zločiny.

1.3 Recidiva

Trestní právo chápe recidivu (zpětnost) jako případ, kdy pachatel spáchá **trestný čin poté, co byl pro jiný trestný čin pravomocně odsouzen**.³⁷ Má-li se podle Chmelíka³⁸ jednat o recidivu, je třeba, aby jiný trestný čin, za který byl pachatel odsouzen, byl stejný nebo podobný, jako trestný čin nový. Na jiném

³³ CHMELÍK, Jan. Rukověť trestního práva: učební pomůcka ke studiu trestního práva. 3. vyd. Praha: Linde, 2012, s. 111

³⁴ Tamtéž, s. 343

³⁵ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR ze dne 6. 6. 1986 sp. zn. 11 To 49/1986 (R 10/1987 tr.)

³⁶ Srov. KOUDELA, R. Opomíjené možnosti faktické konzumpce, Trestněprávní revue 9/2015, s. 216

³⁷ ŠÁMAL, P. a kol. Trestní právo hmotné. 8. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2016, s. 275

³⁸ CHMELÍK, J. in NOVOTNÝ, F. Trestní právo hmotné. 4. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2017, s. 219

místě³⁹ však týž autor přijímá stejnou definici jako zbytek odborné veřejnosti. Pro účely ukládání trestů v případě recidivy je dle mého názoru nutno použít definici širší a to v souladu s § 42 písm. p) tr. zák., dle kterého je přitěžující okolností při stanovení výše trestu prosté předchozí spáchání trestného činu (**Ize-li k němu přihlížet**), výjimky jsou stanoveny pouze v možnosti soudu nepřihlídnout k předchozímu odsouzení s ohledem na demonstrativně vyjmenovaná kritéria. **Z hlediska kriminologie** je pak recidiva chápána jako situace, kdy se pachatel dopustí novým skutkem dalšího trestného činu, bez ohledu na dřívější odsouzení či fikci nedosouzení.⁴⁰

Na rozdíl od souběhu trestných činů je pro recidivu **rozhodujícím okamžikem nabytí právní moci odsuzujícího rozsudku**, který může být (a často samozřejmě je) časově vzdálen okamžiku vyhlášení odsuzujícího rozsudku (doručení trestního příkazu). Právní teorie označuje trestné činy, které byly spáchány mezi okamžikem vyhlášení odsuzujícího rozsudku a okamžikem, kdy tento rozsudek nabyl právní moci, za tzv. **nepravou recidivu**.⁴¹ V tomto mezidobí již nejsou spáchané trestné činy v souběhu s činy spáchanými před vyhlášením odsuzujícího rozsudku, nemohou však být zohledněny při ukládání trestů jako recidiva podle § 42 písm. p) tr. zák. Nemůže se jednat o recidivu, jestliže se na předchozí rozsudek vztahuje fikce nedosouzení.⁴²

Znakem kvalifikovaných skutkových podstat některých trestných činů je, že pachatel byl „**za takový čin v předchozích letech** (záleží na konkrétním trestném činu) **odsouzen či potrestán**.”⁴³ K naplnění této skutkové podstaty postačí, byl-li pachatel potrestán i za některou formu **úcastenství**⁴⁴. Předchozí odsouzení v tomto případě musí dosahovat určité kvality z hlediska druhu spáchané trestné činnosti,

³⁹ CHMELÍK, Jan. Trestní právo hmotné: obecná část. Praha: Linde, 2009. Vysokoškolské právní učebnice, s. 191, srov. též CHMELÍK, Jan. Rukověť trestního práva: učební pomůcka ke studiu trestního práva. 3. vyd. Praha: Linde, 2012, s. 51

⁴⁰ GRIVNA, T., SCHEINOST M., ZOUBKOVÁ I. a kol. Kriminologie. 4., vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 101

⁴¹ JELÍNEK, J. Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část. 6. vyd. Praha: Leges, 2017, s. 337

⁴² CHMELÍK, Jan. Trestní právo hmotné: obecná část. Praha: Linde, 2009. Vysokoškolské právní učebnice, s. 191

⁴³ Srov. např. trestné činy krádeže podle § 205 odst. 1, 2 tr. zák., ohrožení pod vlivem návykové látky podle § 274 odst. 1, odst. 2 písm. c) tr. zák., úvěrový podvod podle § 211 odst. 1, 2 tr. zák.

⁴⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 1. 2013, sp. zn. 8 Tdo 1311/2012 (R 63/2013 tr.)

jedná se tak o speciální formu recidivy. Obecná pravidla o fikci neodsouzení a nutnosti nabytí právní moci rozsudku se použijí stejně.

Je-li znakem kvalifikované skutkové podstaty trestného činu podmínka, že trestný čin byl pachatelem **spáchán opětovně** „*postačí jakýkoliv případ opakování téhož trestného činu tímž pachatelem, přičemž není významné, zda se jednalo jen o pokus či přípravu trestného činu. Nevyžaduje se, aby pachatel byl za takový čin již dříve pravomocně odsouzen či potrestán, a není významné, zda ohledně takového odsouzení již platí fikce, že se na pachatele hledí, jako by odsouzen nebyl. Rozhodná není ani délka doby, která uplynula od spáchání dřívějšího takového činu, případně délka doby, jež uplynula od předchozího odsouzení za něj.*“⁴⁵ V tomto případě tak jde vlastně o kriminologické pojetí recidivy, kdy jedinou důležitou skutečností je, že se pachatel fakticky znovu dopustil stejného jednání.

Dalším kvalifikovaným druhem recidivy je pak opětovné spáchání **zvlášť závažného zločinu**, ač byl pachatel pro jiný zvlášť závažný zločin již v minulosti potrestán. Shledá-li soud, že s ohledem na závažnost spáchaného zločinu je vzhledem k recidivě a ostatním okolnostem případu vysoká nebo možnost nápravy pachatele je ztížena, může zvýšit horní hranici trestní sazby o jednu třetinu. Tato možnost je významná z hlediska **otázky kombinace možností zvýšit horní hranici trestní sazby** podle jiných ustanovení trestního zákona, zejména pak podle § 43 tr. zák. (o tom blíže viz kapitola 4.4) .

Spáchal-li pachatel opětovně ten samý zvlášť závažný zločin v situaci, kdy byl za předchozí zvlášť závažný zločin již potrestán, lze tento trestný čin posoudit zároveň jako spáchaný opětovně z hlediska kvalifikované skutkové podstaty trestného činu i z hlediska zvýšení horní hranice trestní sazby podle § 59 tr. zák.⁴⁶

Pachatel se dopustil zvlášť závažného zločinu vraždy podle § 140 odst. 2 tr. zák. (skutek **A**). Následně byl za tento skutek vyhlášen soudem prvního stupně odsuzující rozsudek (**R^A**). Před nabytím právní moci rozsudku **R^A** (**PM^{Ra}**)

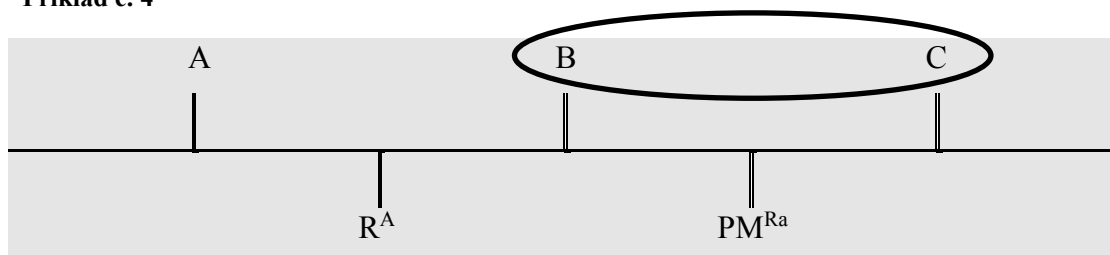
⁴⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 2. 2011, sp. zn. 6 Tdo 84/2011 (R 58/2011 tr.)

⁴⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 4. 2004, sp. zn. 7 Tdo 410/2004 (R 7/2005 tr.), srov. též Kalvodová, V. Trestání mnohosti trestných činů v novém trestním zákoníku, sborník z konference Dny práva, Brno: Masarykova univerzita, 2009, s. 919

se pachatel dopustil dalšího zvlášť závažného zločinu vraždy (skutek **B**), tentokrát již podle § 140 odst. 2, odst. 3 písm. h). Poté, co rozsudek R^A nabyl právní moci, dopustil se pachatel při výkonu trestu poslední vraždy (skutek **C**) podle § 140 odst. 2, odst. 3 písm. h).

Pro účely ukládání trestu za skutek B se na pachatele nebude hledět jako na recidivistu podle § 42 písm. h) tr. zák., jeho čin však bude kvalifikován jako spáchaný opětovně. Skutek C pak bude jednak v souběhu se skutkem B^{47} a zároveň na něj bude možné použít ustanovení § 59 tr. zák. o zvýšení horní hranice trestní sazby.

Příklad č. 4

Časová osa č. 3

1.4 Pokračování v trestném činu, trestné činy hromadné a trvajíc

1.4.1 Pokračování v trestném činu

Podle Novotného⁴⁸ je pokračování v trestném činu v § 116 tr. zák. vymezeno **pěti znaky**: jednotlivé dílčí útoky A) naplňují **stejnou skutkovou podstatu**, B) vykazují **souvislost v předmětu útoku**, C) jsou spojeny stejným nebo podobným **způsobem provedení**, D) je u nich dána blízká **časová souvislost** a E) jsou vedeny **stejným záměrem** pachatele. Jelínek⁴⁹ slučuje znaky souvislosti v předmětu útoku a časové souvislosti v jedinou podmínku tzv. **objektivní souvislosti**, která je doplněna i případnou místní souvislostí, která ovšem není znakem pokračování v trestném činu.⁵⁰

Jednotlivé dílčí útoky mohou podle § 116 tr. zák. naplnit **skutkovou podstatu** trestného činu byť jen ve svém souhrnu. Není tak třeba, aby každý jednotlivý dílčí

⁴⁷ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 28. 4. 1965, sp. zn. 3 Tz 12/1965 (R 34/1965 tr.)

⁴⁸ NOVOTNÝ, O. in ŠÁMAL, P. a kol. Trestní právo hmotné. 8. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2016, s. 106-107

⁴⁹ JELÍNEK, J. in JELÍNEK, J. Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část. 6. vyd. Praha: Leges, 2017, s. 150, srov. též CHMELÍK, Jan. Rukověť trestního práva: učební pomůcka ke studiu trestního práva. 3. vyd. Praha: Linde, 2012, s. 48

⁵⁰ Srov. CHMELÍK, Jan. Rukověť trestního práva: učební pomůcka ke studiu trestního práva. 3. vyd. Praha: Linde, 2012, s. 17

útok samostatně naplnil skutkovou podstatu trestného činu. Stejně tak může u některých dílčích útoků jít o základní a u jiných o kvalifikovanou skutkovou podstatu.⁵¹ Trestný čin může být dílem dokonáný, dílem nedokonáný.⁵² Pro účely této práce je významné, že **pokračování** v trestném činu **je vyloučeno**, je-li trestná činnost páchána **dílem** formou **pachatelství** a **dílem účastenství**⁵³ a to i v případech, kdy je čin páchán pouze formou účastenství ovšem na trestných činech různých pachatelů⁵⁴. V takových případech by se jednalo o souběh jednotlivých trestných činů. Pro úplnost je však třeba dodat, že pokračování v trestném činu je možné spáchat i formou účastenství a to v případě účasti na trestném činu jednoho pachatele.⁵⁵

Pachatel v průběhu roku postupně radil šesti svým klientům, jak se co nejlépe vyhnout řádnému placení daně z přidané hodnoty při jejich obchodech s minerálními oleji, ke kterému byli povinni.

Takovéto jednání nebude kvalifikováno jako pokračování v trestném činu (v tomto případě zločin zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby podle § 240 odst. 1, odst. 2 písm. a) tr. zák., spáchaného ve formě pomoci podle § 24 odst. 1 písm. c) tr. zák.), ale jako souběh jednotlivých šesti přečinů zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby podle § 240 odst. 1 tr. zák., spáchaných ve formě pomoci podle § 24 odst. 1 písm. c) tr. zák.

Příklad č. 5

Jednotlivé dílčí útoky nemusí směřovat proti stejnému **předmětu útoku**. Postačí toliko souvislost mezi jednotlivými předměty. Tato souvislost může být například v případě majetkových trestných činů velice obecná,⁵⁶ podle Novotného⁵⁷ může být naopak velice sporná v případech trestných činů proti životu, zdraví a lidské důstojnosti.

⁵¹ ŠÁMAL, P. a kol. Trestní právo hmotné. 8. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2016, s. 107

⁵² Rozhodnutí Krajského soudu v Brně ze dne 29. 11. 1960, sp. zn. 4 To 214/1960 (R 35/1961 tr.)

⁵³ Rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 19. 4. 2007, sp. zn. 10 To 85/2007 (R 56/2008 tr.), srov. též Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR ze dne 24. 4. 1978, sp. zn. 3 To 11/1978 (R 51/1979 tr.)

⁵⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10. 9. 2009, sp. zn. 7 Tdo 1009/2009/II (R 52/2010 tr.), srov. též rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 24. 3. 1994, sp. zn. 5 To 25/1994 (R 61/1994 tr.)

⁵⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10. 9. 2009, sp. zn. 7 Tdo 1009/2009/II (R 52/2010 tr.)

⁵⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 6. 11. 2001, sp. zn. 4 Tz 236/2001 (T 314/2002)

⁵⁷ NOVOTNÝ, O. in ŠÁMAL, P. a kol. Trestní právo hmotné. 8. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2016, s. 108

Způsob provedení nemusí být u každého dílčího útoku totožný, postačí toliko podobnost spáchání mezi jednotlivými dílčími útoky.⁵⁸ Jestliže jednání pachatele není možné rozdělit na jednotlivé dílčí útoky, nemůže se jednat o pokračování v trestném činu.⁵⁹

Kritérium blízké **časové souvislosti** může být v konkrétních případech naplněno, i když mezi jednotlivými dílčími útoky uběhlo několik měsíců⁶⁰ či dokonce rok⁶¹ a to s ohledem na všechny ostatní okolnosti spáchání daného činu, respektive okolnosti, které ovlivnily délku intervalů.⁶²

Ve chvíli, kdy pachatel objevil způsob jak se vyhnout odhalení, rozhodl se přestat platit daň z příjmu fyzických osob, přestože k této byl podle zákona povinen. Tři roky po sobě celý rok do účetnictví zanášel falešné faktury, sloužící ke snížení daně, aby mu mohla být na konci každého roku (resp. po podání přiznání k dani) správcem daně vyměřena ztráta.

Přestože všechny tři dílčí útoky jsou od sebe vzdáleny vždy jeden rok, může být takovýto případ kvalifikován jako pokračující přečin zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby podle § 240 odst. 1 tr. zák.

Příklad č. 6

Stejný záměr pachatele je hlavním odlišujícím znakem ve vztahu k souběhu trestných činů. Pachatel musí již od počátku alespoň v hrubých obrysech mít v úmyslu provést další dílčí útoky,⁶³ neboť „*jediný čin musí být nesen jedinou vůlí.*“⁶⁴ Pokud se pachatel rozhodl k dalšímu činu po úspěchu prvního, jde o dva samostatné skutky.

Mnohost útoků v případě pokračování v trestném činu není znakem skutkové podstaty, ale toliko **formou spáchání** určitého trestného činu, při absenci mnohosti útoků se tak stále může jednat o trestný čin,⁶⁵ protože toto není jeho zákonným znakem. Z hlediska systematického se pak pokračování v trestném činu nachází

⁵⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ČSR ze dne 9. 3. 1976, sp. zn. 3 To 5/1976/I (R 29/1977 tr.)

⁵⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 8. 2010, sp. zn. 11 Tdo 561/2010/I (R 43/2011 tr.)

⁶⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10. 12. 2003, sp. zn. 6 Tdo 1314/2003 (R 32/2004 tr.)

⁶¹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 6. 2004, sp. zn. 11 Tdo 640/2004 (R 29/2005 tr.)

⁶² ŠÁMAL, P. a kol. Trestní právo hmotné. 8. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2016, s. 108, srov. též rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. 6. 1995, sp. zn. Tzn 17/1995 (R 15/1996 tr.)

⁶³ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 7. 12. 1971, sp. zn. 2 Tzf 3/1971/I (R 3/1972 tr.)

⁶⁴ JELÍNEK, J. Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část. 6. vyd. Praha: Leges, 2017, s. 152

⁶⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 4. 10. 2006, sp. zn. 5 Tdo 1154/2006 (R 57/2007 tr.)

v hlavě osmé trestního zákoníku, tedy jako jeden ze způsobů spáchání trestných činů. Mařádek⁶⁶ na základě této teze preferuje termín „pokračování v trestném činu“ oproti termínu „pokračující trestný čin“, který podle jeho názoru evokuje obecný typ trestného činu, zatímco první použitý termín evokuje toliko způsob spáchání. V obecné rovině lze konstatovat, že i v odborné literatuře jsou používány oba termíny *promiscue*, v případě soudních rozhodnutí se pak zkratka „pokračující trestný čin“ objevuje pravidelně.

Pokračování v trestném činu není jednou z forem mnohosti trestných činů.

Z hlediska hmotného práva se jedná o jeden skutek, skládající se z více dílčích útoků. Avšak i **faktické pokračování** v jednom trestném činu **může být dvěma či více trestnými činy** (skutky) z hlediska trestního práva. Podle § 12 odst. 11 tr. řádu pokračuje-li obviněný v jednání, pro které je stíhán, i po sdělení obvinění, posuzuje se takové jednání od tohoto úkonu jako nový skutek. Okamžikem **sdělení obvinění** (okamžikem doručení usnesení o zahájení trestního stíhání obviněnému) se tak všechny další dílčí útoky pachatele považují za **nový skutek**.⁶⁷ Protože pro souběh trestných činů je však rozhodující okamžik vyhlášení odsuzujícího rozsudku soudu prvního stupně, budou za výše nastíněné situace uvedené dva trestné činy v poměru souběhu.

Pachatel se rozhodl řešit svoji nepříznivou finanční situaci: našel několik vhodných míst s velkou hustotou chodců, vždy si vyhlédl někoho s mobilním telefonem v ruce, který mu následně v momentu nepozornosti v běhu vytrhl z ruky a utekl pryč. Takto se mu podařilo odcizit 3 telefony (útoky **A, B, C**), než byl chycen hlídkou PČR krátce po odcizení čtvrtého (útok **D**) a ten samý den mu bylo sděleno podezření podle § 179b odst. 3 tr. řádu ze spáchání pokračujícího přečinu krádeže podle § 116, § 205 odst. 1 písm. a), d) tr. zák. pro skutky B a D (**P^{BD}**). Pachatel V průběhu příštích dvou dnů odcizil další mobilní telefon (útok **E**), další den byl soudu doručen návrh státního zástupce na potrestání pachatele (**N^{CD}**). Než byl pachateli tento návrh doručen (**DN^{CD}**) stačil odcizit další telefon (útok **F**). Než mu pak byl doručen trestní příkaz (**R^{CD}**), odcizil další telefon (útok **G**). Po doručení **R^{CD}**

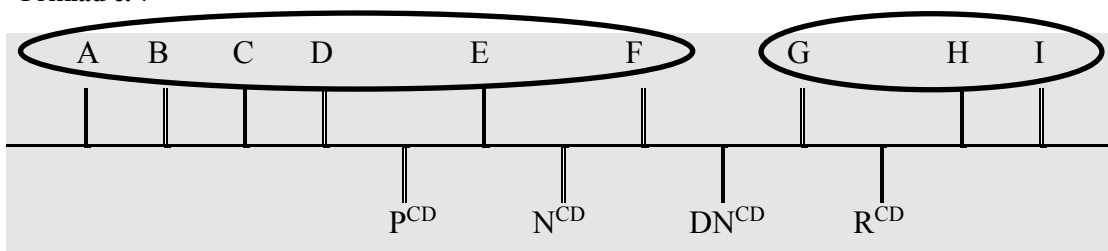
⁶⁶ MAŘÁDEK, D. Pokračování v trestném činu, hromadný a trvající trestný čin, Trestněprávní revue 4/2017, s. 87

⁶⁷ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. 1. 2003, sp. zn. 4 Tz 101/2002 (T 556), srov. též Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. 12. 1998, sp. zn. 7 Tz 162/1998 (R 2/2000 tr.)

odcizil další dva telefony (útoky **H, I**). Hodnota každého telefonu byla 11 000,-Kč.

Útoky A, B, C, D, E, F jsou dílčími útoky pokračujícího přečinu krádeže podle § 116, § 205 odst. 1 písm. a), d), odst. 3 tr. zák (jelikož celková hodnota ukradených telefonů přesáhla hranici větší škody). Sdělení podezření P^{CD} totiž neukončuje skutek ve smyslu § 12 odst. 11 tr. řádu, útok E je tedy dílčím útokem. Okamžikem doručení návrhu N^{CD} na potrestání soudu je sice zahájeno trestní stíhání, ovšem pro účely oddělení jednotlivých útoků je rozhodující okamžik doručení pachateli DN^{CD}, útok F je také dílčím útokem.⁶⁸ Útoky G, H a I jsou dílčími útoky pokračujícího přečinu krádeže podle § 116, § 205 odst. 1 písm. a), d) tr. zák. protože trestní příkaz R^{CD} tyto dílčí útoky neodděluje.

Příklad č. 7

Časová osa č. 4

Podle Kouřila⁶⁹ dílčí útoky pokračujícího trestného činu odděluje toliko sdělení obvinění (jak je popsáno výše), nikoliv však odsuzující rozsudek, tedy že i když byl pachatel v průběhu páchaní jednotlivých dílčích útoků pokračující trestného činu odsouzen pro jiný trestný čin, bude se v případě všech těchto dílčích útoků stále jednat o jediný skutek. Stejný názor pak zastávají též jiní autoři.⁷⁰ Tento výklad může způsobit velké komplikace při ukládání trestů za pokračování v trestném činu (viz kapitola 6.2).

1.4.2 Trestný čin hromadný

Je-li mnohost útoků znakem skutkové podstaty trestného činu, jedná se o tzv. **trestný čin hromadný**. Jednotlivé útoky zde ve svém součtu naplňují jednu skutkovou podstatu trestného činu, a zatímco v případě pokračování může dílčí útok sám o sobě naplňovat skutkovou podstatu trestného činu, pokud v případě hromadného trestného činu nebude mnohost útoků naplněna, nebude se jednat

⁶⁸ ŠÁMAL, Pavel. Trestní řád: komentář. 7. vyd. Praha: C.H. Beck, 2013, s. 260-261

⁶⁹KOŮŘIL, I. Několik poznámek k aplikaci § 37a TrZ, Trestněprávní revue 3/2002, s. 81

⁷⁰ Srov. ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník, 2. vydání, Praha: C.H.Beck, 2012, s. 500, ŘÍHA, Jiří. Tabulky a schémata z obecné části trestního práva hmotného. V Praze: C.H. Beck, 2006. Beckova skripta, s. 79

o trestný čin (může se však jednat o jeho pokus).⁷¹ Stejně jako v případě pokračování v trestném činu je i v případě hromadného trestného jeho znakem společný záměr, kterým jsou jednotlivé útoky vedeny.

1.4.3 Trestný čin trvajicí

Trestné činy trvajicí jsou takové činy, jejichž skutková podstata spočívá v udržování protiprávního stavu.⁷² Celá řada trestných činů má za následek protiprávní stav, aby se však jednalo o trestný čin trvajicí, musí být znakem skutkové podstaty tohoto činu nikoliv vyvolání tohoto protiprávního stavu, které vůbec nemusí být zákonným znakem trestného činu, ale především jeho udržování. Také trvajicí trestný čin je pouze jediným skutkem z hlediska trestního práva.

1.4.4 Doba spáchání a její význam

Pro určování souběhu trestných činů má význam otázka **doby spáchání** trestného činu, v tomto případě tedy doby ukončení trestného činu. Ta nastává okamžikem dokončení posledního dílčího útoku v případě trestných činů pokračujících a hromadných a okamžikem odstranění protiprávního stavu v případě trestných činů hromadných.⁷³ Na tomtéž momentu závisí také okamžik počátku běhu **promlčecí doby**,⁷⁴ ve všech případech se totiž jedná stále o jeden trestný čin, není tedy možné, aby některé dílčí útoky byly promlčené a jiné nikoliv (trestné činy hromadné a pokračování v trestném činu), či aby trestný čin byl promlčen, přestože pachatel stále udržuje předmětný protiprávní stav (trestné činy trvajicí). Dále pak úkony trestního řízení, které přerušují běh promlčecí lhůty u pokračování v trestném činu, se vztahují na celý trestný čin, i když se týkají toliko jednoho dílčího útoku.⁷⁵

„Jestliže jeden ze dvou posuzovaných trestných činů téhož pachatele má charakter trestného činu trvajicího a tento trestný čin byl spáchán (dokonán) sice před vyhlášením odsuzujícího rozsudku soudu prvního stupně o druhém z oněch trestných činů, avšak protiprávní stav založený trvajícím trestným činem přetrvával i po uvedeném okamžiku vyhlášení rozsudku (trvajicí trestný čin nebyl dokončen), nepůjde o souběh těchto dvou trestných činů. Trestná činnost u trvajicího trestného

⁷¹ ŠÁMAL, P. a kol. Trestní právo hmotné. 8., vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2016, s. 109

⁷² Tamtéž s. 109

⁷³ Tamtéž, s. 110

⁷⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 3. 2011, sp. zn. 8 Tdo 245/2011 (T 1382)

⁷⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. 7. 2007, sp. zn. 8 Tdo 752/2007 (R 10/2008 tr.)

činu totiž skončila až po okamžiku vyhlášení odsuzujícího rozsudku za jiný trestný čin téhož pachatele.

Pokud některé útoky u pokračování v trestném činu (§ 116) byly spáchány před vyhlášením odsuzujícího rozsudku o jiném trestném činu téhož pachatele a další útoky až po okamžiku vyhlášení onoho rozsudku, je trestný čin, v němž pachatel pokračoval, dokonán (dokončen) až po uvedeném rozhodném okamžiku, a proto mezi těmito dvěma trestnými činy nepůjde o souběh. Obdobně je tomu u trestného činu hromadného.⁷⁶ V tomto ohledu je však třeba zdůraznit, že pokud bylo pachateli sděleno obvinění pro dílčí útok takového pokračujícího trestného činu před vyhlášením odsuzujícího rozsudku, jedná se o samostatný skutek a tento bude v souběhu s jinými trestnými činy, spáchanými před vyhlášením předmětného rozsudku.

⁷⁶ ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník, 2. vydání, Praha: C.H.Beck, 2012, s. 500

2 Obecně k ukládání trestů a jeho zásadám

Pojem trestu, otázka jeho spravedlivého ukládání, zejména volba správného druhu a výměry trestu je samo o sobě velice komplexní téma. V této práci se tak omezují pouze na stručné pojednání o obecných otázkách trestání pachatele a dále se zaměřují na jejich vliv při trestání souběhu trestných činů

2.1 Trest a jeho účel

Právní nauka vnímá trest jako opatření státního donucení, ukládaný jménem státu k tomu příslušnými soudy v trestním řízení, jímž se působí určitá újma za spáchaný trestný čin jeho pachateli.⁷⁷ Novotný⁷⁸ k tomuto pojetí dále dodává podmínku zákonnosti ukládaného trestu a funkci ochrany společnosti, Tlapák Navrátilová⁷⁹ pak i prvek společenského odsouzení, Kratochvíl⁸⁰ též aspekt vynutitelnosti státní mocí. Důvod existence trestu pak může být spatřována v tom, že se jedná o prostředek nutný k zachování právního řádu.⁸¹

V historii i v současné nauce jsou rozeznávány **dva základní přístupy k účelu trestu**, které jsou z velké míry ve vzájemné opozici. **Absolutní teorie** trestů vychází z myšlenky trestu jakožto odplaty za spáchaný trestný čin, podle myšlenky vyjádřené citátem „*punitur, quia peccatum est*“, tedy trestá se, protože bylo spácháno zlo. Zatímco **teorie relativní** vychází z koncepce nápravné funkce trestů, tedy z „*punitur, ne peccetur*“, trestá se, aby nebylo páčáno zlo. Trest je podle této teorie prostředkem k ochraně společnosti a nápravě pachatele. **Smíšené teorie** se pokouší nikoliv o doktrinální, ale funkční přístup k celé problematice, ve snaze najít ideální spojení funkce odplatné i nápravné, za současného odstranění nedostatků obou teorií.⁸² Ideálem smíšených teorií je trest, odpovídající závažnosti spáchaného

⁷⁷ ŠÁMAL, P. a kol. Trestní právo hmotné. 8., vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2016., s. 302

⁷⁸ NOVOTNÝ, F. Trestní právo hmotné. 4. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2017, s. 239

⁷⁹ TLAPÁK NAVRÁTILOVÁ, J. in JELÍNEK, J. Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část. 6. vyd. Praha: Leges, 2017, s. 387

⁸⁰ KRATOCHVÍL, Vladimír. Trestní právo hmotné: obecná část. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. Beckovy právnické učebnice, s. 553

⁸¹ Srov. též SOLNAŘ, Vladimír. Systém českého trestního práva. Praha: Novatrix, 2009, část III, s. 13

⁸² Srov. JELÍNEK, J. Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část. 6. vyd. Praha: Leges, 2017, s. 384

zločinu, který zároveň pozitivně působí na pachatele (individuální prevence) i veřejnost (generální prevence).⁸³

V našem právním systému byl **účel trestu** výslovně vyjádřen v předchozím trestním zákonu,⁸⁴ podle nějž bylo účelem trestu **chránit společnost** před pachateli trestných činů, **zabránit odsouzenému v dalším páchání** trestné činnosti a **vychovat** jej k tomu, **aby vedl řádný život**, a tím **působit výchovně** i na ostatní členy společnosti. Ve vymezení účelu trestu pak absentoval prvek restituční, sledující uspokojení nároku poškozeného.⁸⁵ Podle důvodové zprávy k novému trestnímu zákoníku⁸⁶ je vymezení účelu trestu ponecháno trestní nauce a tento „*je nahrazen promítnutím obecných zásad trestání do jednotlivých ustanovení o trestních sankcích. Tyto zásady formulované jak obecně pro všechny trestní sankce (§ 36 až 38), tak i speciálně pro tresty (§ 39 až 45) a ochranná opatření (§ 95 a 96) budou na rozdíl od proklamativního účelu sankcí přímo aplikovatelné na konkrétní případ. Účel trestání pak vyplývá nejen z těchto obecných zásad, ale i z celkového pojetí trestního zákoníku a zejména pak z jednotlivých ustanovení upravujících ukládání trestních sankcí.*“

Základním účelem trestu je **podle Novotného⁸⁷ ochrana společnosti** před trestnými činy, které se má docílit **prostředky individuální a generální prevence**. Podle Novotného⁸⁸ (*jiný autor, pozn.*) je při hledání stanovení účelu trestu třeba vycházet též z dřívějšího znění trestního zákona.⁸⁹ Podle Tlapák Navrátilové⁹⁰ je pak účelem trestu **ochránit společnost** před pachateli, **zabránit pachatelům v dalším páchání** trestné činnosti, **vychovat pachatele**, aby vedl řádný život a výchovně **působit na zbytek společnosti**, což je definice v mnohém shodná s účelem trestu,

⁸³ Srov. ŠÁMAL, P. a kol. Trestní právo hmotné. 8., vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2016., s. 295, KRATOCHVÍL, Vladimír. Trestní právo hmotné: obecná část. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. Beckovy právnické učebnice, s. 545

⁸⁴ § 23 odst. 1 zákona č. 140/1961 Sb. trestní zákon

⁸⁵ SOLNAŘ, Vladimír. Systém českého trestního práva. Praha: Novatrix, 2009, část III, s. 27

⁸⁶ Důvodová zpráva k zákonu č. 40/2009 Sb. trestní zákoník, Sněmovní tisk 410/0, část č. 1/9, dostupná na <http://www.psp.cz/doc/pdf/00/02/62/00026247.pdf>, s. 214

⁸⁷ NOVOTNÝ, O. in ŠÁMAL, P. a kol. Trestní právo hmotné. 8., vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2016., s. 296

⁸⁸ NOVOTNÝ, F. Trestní právo hmotné. 4. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2017, s. 296

⁸⁹ Zákon č. 40/1961 Sb. trestní zákon

⁹⁰ TLAPÁK NAVRÁTILOVÁ, J. in JELÍNEK, J. Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část. 6. vyd. Praha: Leges, 2017, s. 385

vyjádřeným v předchozí právní úpravě. Chmelík⁹¹ pojednává též o funkci reparační a satisfakční s prvkem morálního odsouzení pachatele.⁹² Kratochvíl⁹³ považuje trestněprávní sankci, resp. pohružku jejího uložení za prostředek ochrany společnosti. V souladu s novým pojetím trestního zákoníku se dále zaměřím na definici obecných zásad trestání a jejich vliv na trestání souběhu trestných činů.

2.2 Zásady ukládání trestů ve vztahu k souběhu trestných činů

Trestní zákoník neobsahuje ucelenou úpravu zásad pro ukládání trestů, při jejich zkoumání je tak třeba vycházet z poznatků nauky.⁹⁴ To ovšem neznamená, že trestní zákoník tyto zásady vůbec neupravuje. Jednotlivé zásady jsou ve své obecné podobě zachyceny na různých místech trestního zákoníku s větší či menší mírou podrobnosti.

Podle **zásady zákonnosti** je možno ukládat sankce (tresty a ochranná opatření) jen na základě zákona. Tato zásada se projevuje nejen v obecných ustanoveních o ukládání trestů, kdy zákonodárce určuje, jaký druh trestu v jaké rámcové výměře lze za daný trestný čin uložit, ale v případě trestání souběhu trestných činů též **speciální úpravou těchto situací**, obsaženou zejména v § 43 - 44 tr. zák., případně na jiných místech právní úpravy.

Zásada přiměřenosti (adekvátnosti, úměrnosti), stanoví pravidlo přímé úměry mezi závažností spáchaného činu a uložené sankce.⁹⁵ Tato zásada má podle mého názoru, společně se zásadou humanity sankcí, největší význam z hlediska trestání souběhu trestných činů. Pokud totiž hodnotíme společenskou škodlivost jednotlivých spáchaných trestných činů, **nelze se spokojit s prostým matematickým součtem jednotlivě určených úrovní škodlivosti za každý jeden čin**. V této souvislosti bychom si mohli například položit otázku, kolika přečinů krádeže podle § 205 odst. 1 písm. a) tr. zák. by se musel pachatel dopustit,

⁹¹ CHMELÍK, Jan. Trestní právo hmotné: obecná část. Praha: Linde, 2009. Vysokoškolské právní učebnice, s. 201, srov. též CHMELÍK, Jan. Rukověť trestního práva: učební pomůcka ke studiu trestního práva. 3. vyd. Praha: Linde, 2012, s. 120

⁹² CHMELÍK, Jan. Rukověť trestního práva: učební pomůcka ke studiu trestního práva. 3. vyd. Praha: Linde, 2012, s. 117

⁹³ KRATOCHVÍL, Vladimír. Trestní právo hmotné: obecná část. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. Beckovy právní učebnice, s. 553

⁹⁴ CHMELÍK, Jan. Trestní právo hmotné: obecná část. Praha: Linde, 2009. Vysokoškolské právní učebnice, s. 202

⁹⁵ Srov. JELÍNEK, J. Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část. 6. vyd. Praha: Leges, 2017, s. 387-388

aby se tyto v součtu své společenské škodlivosti vyrovnali zvláště závažnému zločinu vraždy podle § 140 odst. 1, odst. 3 písm. i) tr. zák. Je zcela zřejmé, že takové trestné činy jednoduše nelze porovnávat a nehledě na počet spáchaných přečinů krádeže, se jejich závažnost jednoduše nenasčítá. Z hlediska ukládání trestů za více trestných činů je tak třeba zvolit jiný postup při určování trestu za tyto činy a to **stanovením celkové závažnosti spáchaných trestných činů ve svém úhrnu**, kdy tato závažnost není sčítána, ale spíše zohledněna v celkových souvislostech jednotlivých trestných činů.

Podle **zásady individualizace** musí být druh a výměra sankce určeny s přihlédnutím ke konkrétním okolnostem vztahujícím se jak k závažnosti trestného činu, tak k možnostem sociální reintegrace pachatele a jeho poměrům a v neposlední řadě i s přihlédnutím k přiměřené satisfakci osob poškozených trestným činem. V duchu této zásady je třeba věnovat **velkou pozornost otázce možnosti nápravy pachatele a hodnocení jeho poměrů. Možnost nápravy** pachatele, který spáchal jednu krádež a pachatele, který spáchal tři obdobné krádeže, bude mít v mnoha ohledech stejnou pravděpodobnost a bude vyžadovat obdobnou výchovnou váhu ukládané sankce, nikoliv trojnásobnou. Z hlediska **poměrů pachatele** budou tyto často velice podobné v okamžiku spáchání jednotlivých činů.

Zásada personality sankce, podle níž by sankce zásadně měla postihovat jen pachatele trestného činu a na pachatelovo okolí by měla působit pouze minimálně, nemá pro trestání souběhu trestných činů většího významu (čímž nezpochybněji její obecný význam při ukládání sankcí).

Zásada neslučitelnosti určitých druhů sankcí u téhož pachatele, spočívající v zákazu ukládat sankce shodné věcné povahy u jednoho pachatele, může mít význam v případech, kdy pestrá trestná činnost pachatele odůvodňuje uložení celé řady trestů vedle sebe. Význam této zásady však nesmíme přeceňovat, protože zákaz ukládání různých trestů vedle sebe platí toliko pro tresty logicky se vylučující.⁹⁶

Ze **zásady humanity sankcí**, vyplývá zákaz kruté a nepřiměřené sankce ve vztahu ke konkrétnímu pachateli a v konečném důsledku i požadavek, aby tam, kde postačí k dosažení společensky prospěšného účelu sankce méně intenzivní, nebyla

⁹⁶ Srov. § 53 odst. 1 tr. zák.

ukládána sankce intenzivnější.⁹⁷ Zejména z hlediska zákazu **nepřiměřenosti sankce je mnoho důvodů ke speciální úpravě trestání souběhu trestných činů**. V případě většího počtu spáchaných činů o malé společenské škodlivosti by prosté uložení samostatného trestu za každý z nich dříve či později narazilo na limity nepřiměřenosti takto uložených trestů.

2.3 Určování trestů

Oproti předchozí právní úpravě vzrostl počet okolností, k nimž musí soud při ukládání trestu přihlížet.⁹⁸ Podle § 38 tr. zák. existuje několik obecných kritérií, kterými se má soud při ukládání trestu řídit. Trestní sankce je předně nutno ukládat s ohledem na **povahu a závažnost** spáchaného činu a **poměrům pachatele** (o tom bude pojednáno v následujících odstavcích). Dalším pravidlem je **povinnost neukládat sankci citelnější**, postačí-li uložení sankce mírnější. Posledním kritériem je tak **zohlednění právem chráněných zájmů poškozených osob**.

Obsah obecných kritérií obsahuje zejména § 39 tr. zák., ve kterém je zakotvena konkrétní podoba obecných zásad pro ukládání trestů. Soud musí zohlednit celou řadu faktorů:

A) Prvním je povaha a závažnost spáchaného trestného činu. § 39 odst. 2 tr. zák. obsahuje demonstrativní výčet okolností, podle kterých je toto kritérium hodnoceno. Jde zejména o **význam zákonem chráněného zájmu**,⁹⁹ přičemž soud má hodnotit nikoliv obecný význam takového zájmu (který je zachycen zákonodárcem při určování použitelné trestní sazby), nýbrž jak byl tento zájem dotčen konkrétním trestným činem. Dalšími uvedenými kritérii jsou pak **způsob provedení činu a jeho následky, okolnosti, za kterých byl čin spáchán, osoba pachatele, míra jeho zavinění a jeho pohnutka, záměr nebo cíl**. Všechny tyto okolnosti je třeba hodnotit v konkrétním vztahu k danému trestnému činu, nikoliv obecně, a zároveň též **k okamžiku spáchání daného činu**.

B) Dalším předmětem hodnocení jsou osobní, rodinné, majetkové a jiné poměry pachatele. Soud zde hodnotí typicky okolnosti, které nejsou v přímé

⁹⁷ JELÍNEK, J. Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část. 6. vyd. Praha: Leges, 2017, s. 388

⁹⁸ PŮRY, F. Některé změny v ukládání trestů podle nového trestního zákoníku, Trestněprávní revue 1/2010, s. 1

⁹⁹ CHMELÍK, Jan. Trestní právo hmotné: obecná část. Praha: Linde, 2009. Vysokoškolské právní učebnice, s. 205

příčinné souvislosti se spáchaným trestným činem, ale okolnosti, které charakterizují pachatele jakožto **objekt trestu**,¹⁰⁰ tedy **diferencují vliv stejných trestů na různé pachatele**.¹⁰¹ Jelikož soud provádí toto hodnocení hlavně z důvodu určení vlivu zamýšleného trestu na pachatele, měl by tyto okolnosti hodnotit **zejména k okamžiku ukládání trestu**. Tyto poměry **však mohou mít i svůj subjektivní rozměr** z hlediska hodnocení závažnosti spáchaného činu, jak je popsáno v ad A).¹⁰² Lze si například představit mírnější přístup soudu vůči pachateli, který páchal zločin pod vlivem tíživých rodinných a majetkových poměrů, které si nepřivodil vlastní vinou.

C) Další dvě kritéria, **dosavadní způsob života pachatele a možnost jeho nápravy**, by měla podle mého názoru být hodnocena ve velké míře společně. Oba pojmy spolu téměř nerozlučně souvisí, **kdy možnost nápravy pachatele je hodnocena z velké části právě na základě poznatků o jeho dosavadním způsobu života**. Dosavadní řádný život dává vysokou naději na nápravu pachatele a může být podmínkou k uložení celé řady alternativních trestů. Na druhé straně zejména recidiva pachatele či jiné nežádoucí chování mohou odůvodňovat uložení přísnějšího trestu. Ze své podstaty je způsob života pachatele hodnocen za předchozí období jeho života, tedy od časově neurčeného bodu v minulosti do okamžiku ukládání trestu a možnost nápravy, jakožto snaha o predikci pachatelova chování bude hodnocena k okamžiku ukládání trestu.

E) **Chování pachatele po činu, zejména jeho snaha nahradit škodu nebo odstranit jiné škodlivé následky činu** má pro soud velikou výpovědní hodnotu hlavně v otázce možnosti nápravy pachatele, ale také k jeho postoji ke spáchané trestné činnosti, tedy zda pachatel svého činu lituje a snaží se jej aktivně napravit.

F) U pachatele označeného jako **spolupracující odsouzený** hodnotí soud též to, jak významným způsobem přispěl k objasnění zvláště závažného zločinu spáchaného členy organizované skupiny, ve spojení s organizovanou skupinou nebo ve prospěch organizované zločinecké skupiny nebo pomohl zabránit pokusu nebo dokonání takového trestného činu.

¹⁰⁰ PÚRY, F. Některé změny v ukládání trestů podle nového trestního zákoníku, Trestněprávní revue 1/2010, s. 4

¹⁰¹ KRATOCHVÍL, Vladimír. Trestní právo hmotné: obecná část. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. Beckovy právnické učebnice, s. 560-561

¹⁰² Tamtéž, s. 561

G) Posledním kritériem § 39 odst. 1 tr. zák. jsou **účinky a důsledky, které lze očekávat od trestu pro budoucí život pachatele**. Účinkem je třeba rozumět, jak se pachatelovo chování vlivem uloženého trestu či hrozbou takového trestu změní, zatímco **důsledkem** budou dopady uloženého trestu do pachatelova dosavadního života.¹⁰³ Soud by zde měl zhodnotit, zda tyto dopady nebudou vlivem špatně zvoleného trestu příliš devastující, či naopak příliš mírné s ohledem na spáchanou trestnou činnost a to v duchu zásady humanity trestních sankcí.

Při hodnocení všech výše uvedených kritérií je třeba mít na paměti, že řada hodnocených okolností **může být též přitěžující či polehčující okolností**, ke kterým soud ve smyslu § 39 odst. 3 tr. zák. přihlíží, zejména s ohledem na to, že výčet těchto okolností v § 41 a 42 tr. zák. je pouze demonstrativní. K okolnosti, která je zákonným znakem trestného činu, včetně okolnosti, která podmiňuje použití vyšší trestní sazby, nelze přihlídnout podle § 39 odst. 4 tr. zák. jako k okolnosti polehčující nebo přitěžující. K okolnosti odůvodňující mimořádné snížení trestu odnětí svobody nelze přihlídnout jako k okolnosti polehčující.

Soud též **přihlédne k době, která uplynula od okamžiku spáchání trestného činu** a k délce samotného trestního řízení, byla-li nepřiměřeně dlouhá, s ohledem na případné obstrukce ze strany pachatele. Soud též zohlední ve smyslu § 39 odst. 6 tr. zák. okolnosti účastenství, případně povahy předchozích vývojových stádií trestné činnosti (příprava zvláště závažného zločinu, pokus).

Při procesu hodnocení přistupuje soud ke každému pachateli individuálně a hodnotí veškeré okolnosti, které mohly mít vliv na spáchanou trestnou činnost a tedy i na rozhodování o uložení sankce.¹⁰⁴

Podle výše nastíněných kritérií pak musí soud jednak rozhodnout jaký trest (případně tresty) pachateli uloží, musí tedy zvolit **druh trestu** a poté také stanovit **výměru** daného trestu (trestů). Ve smyslu zásady zákonnosti lze ukládat jen takový druh trestu a v takové výměře, jaký dovoluje uložit zákon. Pachateli lze podle § 3 odst. 1 tr. zák. uložit vždy pouze takový druh trestu, který dovoluje uložit zákon účinný v době, kdy se o trestném činu rozhoduje. Podle stávající právní úpravy tak

¹⁰³ PÚRY, F. Některé změny v ukládání trestů podle nového trestního zákoníku, Trestněprávní revue 1/2010, s. 7

¹⁰⁴ CHMELÍK, Jan. Trestní právo hmotné: obecná část. Praha: Linde, 2009. Vysokoškolské právní učebnice, s. 205

lze uložit tresty vyjmenované v § 52 tr. zák. (speciální zákony pak obsahují úpravu pro trestání mladistvých a právnických osob). Soud může uložit též více trestů vedle sebe, s výjimkou trestů, jejichž současný výkon by byl z podstaty těchto trestů vyloučen.¹⁰⁵ Pokud pachatel získal nebo se snažil získat činem majetkový prospěch, je soud povinen uložit mu podle § 39 odst. 7 tr. zák. některý z trestů postihující majetek.

Pro každý trestný čin je ve zvláštní části trestního zákoníku stanoven **trest odnětí svobody jakožto trest univerzální**. Podmínky pro uložení jednotlivých druhů trestů jsou pak stanoveny v dílu druhém páté hlavy trestního zákoníku a vzhledem k rozsahu, v jakém by o těchto podmínkách muselo být pojednáno, odkazují při jejich podrobném studiu na jiné autory.

Z hlediska **výměry** trestu je tato stanovena pro jednotlivé trestné činy pouze u trestu odnětí svobody, vždy s uvedením rozpětí, v jakém lze za konkrétní trestný čin tento trest uložit. Trestní zákoník zároveň umožňuje v určitých situacích ukládání trestu pod dolní hranici trestní sazby, stanovenou ve zvláštní části trestního zákoníku,¹⁰⁶ či naopak umožňuje její zvýšení o jednu třetinu.¹⁰⁷ **Výměra ostatních trestů je pak stanovena obecně** pro všechny spáchané trestné činy v obecné části trestního zákoníku a je na uvážení soudu, aby pachateli uložil trest ve výměře, která bude odpovídat účelu trestu a to na základě zákonných kritérií. V podrobnostech opět odkazují na jiné autory.

Speciální úprava ukládání trestů je pak upravena v případě mladistvých a právnických osob.¹⁰⁸

2.4 Ochranná opatření

Stejně jako tresty, jsou i ochranná opatření prostředky státního donucení, ukládané jménem státu k tomu příslušnými soudy, sloužící k ochraně společnosti před kriminalitou a jejichž výkonem je pachateli způsobována určitá újma. **Oproti trestům však ochranné opatření postrádá generálně prevenční funkci a jeho hlavním účelem je funkce terapeutická, výchovná a zabezpečovací.**¹⁰⁹ Prvek

¹⁰⁵ Srov. § 53 odst. 1 tr. zák.

¹⁰⁶ § 58 tr. zák.

¹⁰⁷ § 59, § 108 a § 43 odst. 1 tr. zák.

¹⁰⁸ Díl třetí hlavy první zsvm a část třetí topo

¹⁰⁹ ŠÁMAL, P. a kol. Trestní právo hmotné. 8., vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2016., s. 302

odplaty za spáchaný trestný čin zde z velké části absentuje, stejně tak úměra mezi závažností spáchaného trestného činu a uloženým ochranným opatřením je jen těžko naležitelná. Stejně tak z hlediska zásady přiměřenosti, je v případě ochranných opatření možno její uplatnění jen v podobě negativního vymezení, kdy zákon stanoví pouze podmínky, za kterých nelze vzhledem k závažnosti spáchaných činů ochranné opatření uložit.¹¹⁰

Ukládání ochranných opatření se řídí v mnoha směrech odlišnými pravidly. Ochranné opatření lze ukládat i za čin jinak trestný či při upuštění od potrestání, jeho uložení nevyžaduje meritorní rozhodnutí o vině a trestu.¹¹¹ Ochranná opatření lze podle trestního zákoníku¹¹² ukládat „vedle trestu.“ Z tohoto ustanovení podle mého názoru vyplývá, že uložená **ochranná opatření by neměla být nijak ovlivňována při rušení výroku o trestu při ukládání souhrnného trestu** (blíže viz kapitola 5.2).

Jelikož ochranné opatření nelze uložit, pokud by nebylo přiměřené povaze a závažnosti spáchaného trestného činu, či pro účely této práce spáchaných trestných činů, bude třeba vztáhnout hodnocení závažnosti trestných činů, jak je nastíněno v předchozí kapitole, i na ukládání ochranných opatření. Výsledkem tohoto hodnocení však nebude určení spravedlivého trestu, který by byl úměrný závažnosti spáchaných trestných činů, ale toliko zhodnocení, **zda je možné, vzhledem k závažnosti trestné činnosti pachatele, uložit zamýšlené ochranné opatření.**

Přestože jsou ochranná opatření druhem trestní sankce podle § 36 tr. zák., jejich ukládání není ovlivněno speciální úpravou trestání souběhu trestných činů či je ovlivněno pouze minimálně. V následujících kapitolách se tak budu věnovat toliko ukládání trestů.

¹¹⁰ Srov. § 96 odst. 1,2 tr. zák.

¹¹¹ Srov. § 99 odst. 1-3 tr. zák., srov. též JELÍNEK, J. Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část. 6. vyd. Praha: Leges, 2017, s. 463

¹¹² Srov. § 97 odst. 1 tr. zák.

3 Historický vývoj a teoretický úvod do trestání souběhu trestných činů

3.1 Historický vývoj trestání souběhu trestných činů

Budeme-li zkoumat starší minulost našeho trestního práva, nebyl přístup k trestání souběhu trestných činů vždy stejný. Například **Práva městská Království českého, vydaná roku 1579**, obsahovala v článku N. XIV. ustanovení, podle kterého *„zavinění a vejstupek, kterýž v sobě rozličná a rozdílná ublížení nese, ne jednou, ale rozličnou i také rozdílnými pokutami ztrestán býti má. Nebo na dvojnásobné zavinění není za dostatek jedinké toliko ztrestání.“*¹¹³ Jde tak o zakotvení pravidla, že pachatel nemá být při více proviněních ukládán jediný trest, ale za každé jednotlivé provinění trest samostatný.

V § 15 **trestního zákoníku Josefa II z roku 1787 Práva všeobecná nad proviněními a jich trestmi**, část první, o proviněních a trestech hrdelních je však již obsažena úprava odlišného přístupu trestání více zločinů, cit.: *„Pakli zločinec více zločinův mezi sebou rozdílných vinen jest, tedy trest dle toho provinění, na kteréž ostřejší potrestání vyměřeno jest se uznáti spolu však každé provinění za příčinou zostření trestu pováženo býti má.“*¹¹⁴ Na základě tohoto ustanovení tak měl být ukládán jediný trest podle ustanovení o činu nejpřísněji trestném a takový trest měl být následně navýšen podle závažnosti ostatních spáchaných trestných činů. Jednalo se tak o zakotvení zásady absorpční s prvky zásady asperační.

V případě **trestního zákona z roku 1852** obsahuje tento v § 34 zásadu ukládání jediného trestu za více trestných činů, o nichž se vede společné řízení, cit.: *„Spáchal-li zločinec několik zločinů, na něž se vztahuje totéž vyšetřování a odsouzení, potrestati se má podle toho zločinu, na kterýž ostřejší trest jest uložen, přihlížejíc však k zločinům ostatním.“*¹¹⁵ V ustanovení § 35 bylo dokonce zakotveno pravidlo o použití § 34 i v případě souběhu zločinu s přestupky či přečiny.¹¹⁶ Je však nutné doplnit, že zmíněný zákon vycházel z tripartice trestných činů a upravoval všechny tři výše zmíněné delikty, jako delikty postižitelné trestním právem. Ukládání

¹¹³ MALÝ, K. Práva městská Království českého: edice s komentářem. V Praze: Karolinum, 2013, s. 283

¹¹⁴ ADAMOVIČ, K a SOUKUP, L. Prameny k dějinám práva v českých zemích. 2., upr. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2010, s. 184

¹¹⁵ Zákon č. 117/1852 ř.z., trestní zákon o zločinech, přečinech a přestupcích

¹¹⁶ Tamtéž, § 35

jednoho trestu za více trestných činů bylo vztaženo toliko ke stejnému rozsudku, kterému předcházelo stejné vyšetřování (řízení).

Trestní zákon z roku 1950¹¹⁷ pak obsahoval v § 22 úpravu tzv. úhrnného a dodatkového trestu. **Úprava úhrnného trestu** byla v základních pravidlech velice podobná současné úpravě: úhrnný trest byl ukládán za více trestných činů, za které byl pachatel odsuzován v jednom řízení a to podle ustanovení o činu nejpřísněji trestném, kdy dolní hranice trestní sazby byla nejvyšší z dolních hranic. Odlišně byla koncipována zásada asperační, kdy podle zákona došlo k obligatornímu zvýšení horní hranice trestní sazby o čtvrtinu v případě, kdy byly horní hranice za trestné činy (alespoň dva) stejné. Vedle samostatného trestu bylo možno ukládat i další, odůvodňoval-li to alespoň jeden ze spáchaných trestných činů. Úprava **dodatkového trestu** zachycovala jako mezník pro své uložení vyhlášení odsuzujícího rozsudku soudem první stolice. **Dodatkovým trestem byl doplněn trest předchozí**, jako by byl uložen trest úhrnný. Podle zákona bylo také možné neuložit dodatkový trest, pokud soud předchozí trest považoval za dostatečný. Dodatkový trest se neukládal v případě, kdy se na předchozí rozsudek vztahovala fikce neodsouzení.

Trestní zákon z roku 1961¹¹⁸ převzal v § 35 odst. 1 **úpravu úhrnného trestu, odstranil však prvky zásady asperační**, tedy zvyšování horní hranice trestní sazby o čtvrtinu při shodě horních hranic trestní sazby, jelikož ke spravedlivému trestu měla nově stačit hranice trestní sazby činu nejpřísněji trestného.¹¹⁹ Na druhé straně bylo zakotveno **nové pravidlo o povinnosti uložit jako jeden z trestů trest odnětí svobody**, není-li možné alespoň za jeden ze spáchaných trestných činů uložit trest jiný. Trest **dodatkový** byl **nahrazen** v § 35 odst. 2,3 **trestem souhrnným**, který oproti trestu dodatkovému **předchozí trest nedoplňoval, nýbrž rušil** a na jeho místo ukládal trest nový, což mělo posloužit k zpřehlednění nové úpravy.¹²⁰ V novém zákoně byl dále zakotven zákaz uložení mírnějšího trestu a povinnost vyslovit trest ztráty čestných titulů a vyznamenání, ztráty vojenské hodnosti, propadnutí majetku nebo propadnutí věci, jestliže takový trest byl vysloven již rozsudkem dřívějším. Od uložení souhrnného trestu **bylo možno upustit**. Souhrnný trest nebylo možno uložit,

¹¹⁷ Zákon č. 86/1950 Sb. trestní zákon

¹¹⁸ Zákon č. 140/1961 Sb. trestní zákon

¹¹⁹ Důvodová zprava k zákonu č. 140/1961 trestní zákon, sněmovní tisk Národního shromáždění Československé socialistické republiky č. 65, dostupná na https://www.psp.cz/eknih/1960ns/tisky/t0065_09.htm

¹²⁰ Tamtéž

vztahovala-li se na předchozí rozsudek **fikce neodsouzení**. Velký význam mělo i ustanovení § 36 trestního zákona z roku 1961, které stanovilo, že *„jestliže soud odsuzuje pachatele za trestný čin který spáchal před tím, než byl trest uložený dřívějším rozsudkem vykonán, a ukládá mu trest stejného druhu, nesmí tento trest spolu s dosud nevykonanou částí trestu uloženého dřívějším rozsudkem přesahovat nejvyšší výměru dovolenou tímto zákonem pro tento druh trestu.“* Předmětné ustanovení sice mířilo primárně na recidivu, muselo však být zohledněno i při trestání souběhu trestných činů. V současné právní úpravě se již nevyskytuje.

3.2 Teoretická východiska a zásady současné právní úpravy

Základním předpokladem při úpravě trestání souběhu trestných činů je, že na rozdíl od recidivy, **souběh trestných činů zdůvodňuje mírnější** postup vůči pachateli, **kteřý zatím ještě nebyl varován** vyhlášením odsuzujícího rozsudku.¹²¹ K tomu lze uvést například část odůvodnění Usnesení Nejvyššího soudu:¹²² *„Na doplnění Nejvyšší soud uvádí, že podstatou souhrnného trestu je určité zvýhodnění obviněného, který spáchal další trestný čin v okamžiku, kdy ještě nebyl vyhlášeným odsuzujícím rozsudkem či doručeným trestním příkazem za dříve spáchaný trestný čin konkrétním způsobem varován, aby opětovně nepáchal trestnou činnost. Od okamžiku, kdy je takové varování učiněno (je vyhlášen odsuzující rozsudek nebo doručen trestní příkaz), postrádá naznačené zvýhodnění smysl a je na místě uložit obviněnému trest samostatný.“* Tyto úvahy se tak nezabývají tím, jak by měl být samotný souběh trestných činů trestán, ale je zde konstatována nutnost mírnějšího postupu vůči pachateli, který ještě nebyl určitým způsobem varován před pácháním trestné činnosti orgány činnými v trestním řízení, v našem případě soudem. Lze si představit i určité alternace v jednotlivých aspektech tohoto institutu.

Z hlediska okamžiku, kterým pachatel ztrácí nárok na mírnější postih své trestné činnosti, byl zvolen **okamžik vyhlášení odsuzujícího rozsudku soudem prvního stupně**, jak je vymezen výše (viz kapitola 1.2.2). Toto vyhlášení by **mělo mít největší psychologický dopad na pachatele**, protože oproti okamžiku sdělení obvinění, které provádí policejní orgán, či podání obžaloby státním zástupcem, se pachatel odsuzujícím rozsudkem jednak poprvé uznává vinným a navíc nezávislým

¹²¹ JELÍNEK, J. Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část. 6. vyd. Praha: Leges, 2017, s. 440

¹²² Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 8. 2002, sp. zn. 5 Tdo 335/2002

soudem (což je ostatně jediný orgán, který je o vině oprávněn rozhodovat), jakožto vysokou autoritou státní moci. Rozsudek je navíc vždy vyhlášen veřejně, což nepochybně ještě zvyšuje jeho váhu. Pokud se i po tomto okamžiku bude pachatel dopouštět trestné činnosti, není důvod postupovat při trestání takové činnosti mírněji a to z povahy pachatelova chování. Z hlediska možnosti **posunutí hranice až k nabytí právní moci odsuzujícího rozsudku** je třeba konstatovat, že právní moc daného rozsudku může nastat až poměrně pozdě, daný rozsudek může být různými prostředky rušen a měněn a jeho funkce jasného mezníku by mohla být výrazně narušena. Takováto úprava by navíc byla výhodná toliko pro pachatele, kteří nejen odmítnou uznat svoji vinu, ale navíc dále páchají trestnou činnost až do doby nabytí právní moci původního rozsudku. Takový přístup je nepochybně nepřijatelný. Naopak pro pachatele, kteří budou nakonec zcela zproštěni obvinění, nemá otázka právní moci odsuzujícího rozsudku jakýkoliv význam, protože v jejich případech se bude jednat o rozsudek zprošťující, který žádnou hranici netvoří.

Právní úprava úhrnného a souhrnného trestu vychází primárně ze **zásady absorbční**, na základě které **trest nejpřísnější pohlcuje tresty mírnější** (*poena maior absorbet minorem*).¹²³ Jejím základním definičním znakem je, že ukládaný trest nesmí překročit horní hranici trestní sazby stanovené na trestný čin, podle kterého je trest ukládán.¹²⁴ Použití této zásady samo o sobě by znamenalo uložení pouze těch trestů, které je možné uložit za trest nejpřísněji trestný, což by mohlo soud omezovat při stanovení spravedlivého trestu, který by co nejlépe naplňoval účel trestání pachatele. Pokud by například nebylo pachateli možné uložit vedle trestu hlavního trest zákazu činnosti, jehož uložení by bylo odůvodněno jiným spáchaným trestným činem, nebylo by následně pachateli efektivně zabráněno v případném dalším páchání dané činnosti, případně by trest nepůsobil dostatečně výchovně z hlediska individuální i generální prevence. Zároveň by nebylo možné zpřísnit výměru uloženého trestu na základě ostatních spáchaných činů. **Tato zásada je tak následně v našem právním řádu upravena o dílčí prvky jiných možných přístupů.**

Zásada absorbční je doplněna o prvky **zásady kumulační** (sčítací). Pokud by se při trestání souběhu trestných činů vycházelo pouze z této zásady, pachateli by byl

¹²³ ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník, 2. vydání, Praha: C.H.Beck, 2012, s. 387, srov. též Důvodová zpráva k zákonu č. 40/2009 Sb. trestní zákoník, Sněmovní tisk 410/0, část č. 1/9, dostupná na <http://www.psp.cz/doc/pdf/00/02/62/00026247.pdf>, s. 219

¹²⁴ SOLNAR, Vladimír. Systém českého trestního práva. Praha: Novatrix, 2009, část III, s. 198

ukládán trest za každý jednotlivý trestný čin a tyto tresty by se následně sečetly, což by ve svém důsledku mohlo vést k přílišné tvrdosti¹²⁵ např. k trestům odnětí svobody několikanásobně převyšujícím hranici 30 let, jakožto hranici výjimečného trestu.¹²⁶ Tato zásada by v aplikační praxi mohla být použitelná například při současném stanovení maximální hranice uloženého trestu či poměrným krácením ukládaných trestů (k tomu srovnej též kapitolu 9).¹²⁷ Pokud by na druhé straně vykonával pachatel všechny tresty vedle sebe, mohlo by naopak docházet k přílišné mírnosti takových trestů. **Prvky zásady kumulační se v současné úpravě** projevují v možnosti současného uložení dalšího trestu, je-li tento odůvodňován alespoň jedním ze spáchaných trestných činů. Pachatel je tak potrestán za každý významný aspekt (z hlediska ukládání trestů) každého jednotlivého činu.

Poslední zásadou je zásada **asperační** (zaostřovací), podle které je trest za čin nejpřísněji trestný ještě navýšen v důsledku dalších spáchaných trestných činů, typicky formou zvýšení horní hranice trestní sazby.¹²⁸ Zákodárce se v tomto ohledu rozhodl zakotvit užití této zásady v **případě vícečinného souběhu**, který by měl vypovídat o vyšší závažnosti pachatelova jednání.¹²⁹ V takovém případě je navyšována horní hranice trestní sazby, které je při ukládání trestu použito. Další projev této zásady je pravidlo, že trest, který je ukládán za čin nejpřísněji trestný v neupravené výměře trestní sazby, je navyšován v důsledku dalších spáchaných trestných činů. Pachateli tak není ukládán trest pouze za jeden trestný čin, ale za všechny projednávané trestné činy (které jsou v poměru souběhu). Za prvky zásady asperační při trestání souběhu trestných činů je podle Říhy¹³⁰ třeba považovat též zohlednění více spáchaných činů jako obecně přitěžující okolnosti, povinnost soudu uložit v určitých případech trest odnětí svobody (viz kapitola 4.2) a povinnost užití nejpřísnější dolní hranice trestní sazby při ukládání úhrnného či souhrnného trestu.

¹²⁵ KRATOCHVÍL, Vladimír. Trestní právo hmotné: obecná část. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. Beckovy právnické učebnice, s. 614

¹²⁶ Srov. JELÍNEK, J. Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část. 6. vyd. Praha: Leges, 2017, s. 441

¹²⁷ SOLNAŘ, Vladimír. Systém českého trestního práva. Praha: Novatrix, 2009, část III, s. 197

¹²⁸ JELÍNEK, J. Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část. 6. vyd. Praha: Leges, 2017, s. 441

¹²⁹ Důvodová zpráva k zákonu č. 40/2009 Sb. trestní zákoník, Sněmovní tisk 410/0, část č. 1/9, dostupná na <http://www.psp.cz/doc/pdf/00/02/62/00026247.pdf>, s. 219

¹³⁰ ŘÍHA, J. Tabulky a schémata z obecné části trestního práva hmotného. V Praze: C.H. Beck, 2006. Beckova skripta, s. 77

Jak již bylo řečeno, výše uvedené zásady se použijí **pouze v případech ukládání trestu za činy, které jsou v poměru souběhu**. Trestné činy, které byly spáchány po vyhlášení odsuzujícího rozsudku, jsou recidivou a pachateli za ně bude ukládán samostatný trest. Z tohoto hlediska je také nedůležité, zda se jedná o recidivu pravou či nepravou (viz kapitola 1.3), toto rozlišení však bude mít význam v jiných aspektech ukládání trestu za tyto činy (například v otázce přitěžujících okolností).

4 Úhrnný trest

Trest za činy, které jsou v poměru souběhu (o tom blíže viz kapitola 1.2.1) se pachateli ukládá podle § 43 tr. zák. V závislosti na tom, zda byl pachatel za všechny sbíhající se činy odsouzen jediným rozsudkem, či zda byl postupně odsouzen několika rozsudky, je mu buďto uložen trest úhrnný (v prvním případě) či trest souhrnný (v případě druhém).

Úhrnný trest bude ukládán, je-li o všech skutcích pachatele, které jsou v poměru souběhu, rozhodováno ve společném řízení podle § 20 odst. 1 tr. řádu, a následně je za ně pachatel odsouzen **jediným odsuzujícím rozsudkem**. Obligatočně bude úhrnný trest ukládán v případě **jednočinného souběhu** trestných činů. Tyto trestné činy byly spáchány jediným skutkem a novému řízení o témže skutku tak brání zásada překážky *rei judicatae*.¹³¹ Podle věty první § 43 odst. 1 tr. zák. je pachateli **uložen úhrnný trest** podle toho ustanovení, které se vztahuje na ten **trestný čin** spáchaný pachatelem, který je **nejpřísněji trestný** (o tom blíže viz kapitola 4.1). Dolní hranice úhrnného trestu je nejvyšší z dolních hranic jednotlivých trestných činů, za které je trest ukládán. **Vedle tohoto trestu** však může soud uložit i jiný druh trestu, jestliže jeho uložení by bylo odůvodněno některým z trestných činů, za které je trest ukládán.

4.1 Čin nejprísněji trestný

Základní zásadou při ukládání úhrnného trestu je zásada absorpční, pachateli je tak, s určitými dále uvedenými výjimkami, podle § 43 odst. 1 tr. zák. ukládán trest podle ustanovení vztahujícího se na čin nejprísněji trestný. Rozhodující pro ukládání trestu tak není společenská škodlivost každého ze sbíhajících se trestných činů, ale trestní sankce, kterou je za tyto činy možné uložit (které ovšem v obecné rovině reflektují společenskou typovou škodlivost jednotlivých činů).¹³² Je **třeba odlišit pojmy čin nejprísněji trestný a prísnější trest**. Zatímco první pojem bude mít význam pro ukládání souhrnného a úhrnného trestu, sloužící k označení trestného činu, za jehož spáchání je možné uložit nejprísnější trest (tresty), druhý pojem bude sloužit jako podmínka při ukládání souhrnného trestu a pro zhodnocení dodržení zásady zákazu *reformatio in peius* v případě podání opravného prostředku pouze ve

¹³¹ JELÍNEK, J. Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část. 6. vyd. Praha: Leges, 2017, s. 443

¹³² TOLAR, J. Trest úhrnný a souhrnný. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, 1963, s. 158

prospěch obviněného (o tom blíže viz kapitola 7.3). Odlišným pojmem je též nejzávažnější trestný čin, kdy závažnost trestného činu je sice důležitým kritériem pro výši trestní sazby, ale ne vždy musí být trestný čin závažnější také nejpřísněji trestným.

O tom, který trestný čin lze považovat za nejpřísněji trestný komplexně pojednávají Šámal¹³³ i Vantuch.¹³⁴ Tolar¹³⁵ pak v určitých momentech prezentuje odlišný názor (o čemž je pojednáno na příslušných místech), judikatura je v tomto směru spíše omezená. Oba autoři vycházejí jednak z kritéria výše jednotlivých hranic trestní sazby u **trestu odnětí svobody**, jakožto univerzálního trestu a dále z možnosti uložení alternativního trestu či trestů a jejich vzájemného porovnání. Podle těchto kritérií lze následně vzájemným porovnáním ustanovení o trestu za jednotlivé trestné činy dojít k nejpřísněji trestnému činu. V případě, že podle použitého kritéria **nelze dojít k výsledku**, buď protože podmínku v něm obsaženou nesplňuje žádný z trestných činů, nebo naopak více než jeden, **přejde se k dalšímu kritériu. Splňuje-li danou podmínku více posuzovaných trestných činů, podle následujících kritérií se porovnávají již jen tyto činy.**

Nejpřísněji trestný je trestný čin:

A) za který je možné uložit výjimečný trest.¹³⁶ Ten lze uložit za zvlášť závažné zločiny, u kterých to trestní zákoník dovoluje. **Je-li takových činů více**, je nejpřísnějším ten trestný čin, za který lze uložit výjimečný trest na **doživotí**. Tento je možno uložit za vyjmenované zvlášť závažné zločiny, za které je možné uložit výjimečný trest a splňují podmínky obsažené v § 54 odst. 3 písm. a), b) tr. zák. Určitým historickým exkurzem je zde Tolarův¹³⁷ pohled na vliv zákazu ukládání trestu smrti těhotným ženám (podle právní úpravy platné v roce 1963), kdy v takovém případě je podle jeho názoru tento trest ex lege vyloučen a nemá tak být brán v potaz při určování činu nejpřísněji trestného. Trestní zákoník v současné nezakazuje ukládání výjimečného trestu určitým skupinám pachatelům či v jiných

¹³³ ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník, 2. vydání, Praha: C.H.Beck, 2012, s. 502-503

¹³⁴ VANTUCH, P. Trestní zákoník s komentářem. Olomouc: ANAG, 2011, s. 144-146

¹³⁵ TOLAR, J. Trest úhrnný a souhrnný. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, 1963, s. 165-168

¹³⁶ Srov. též SOLNAŘ, Vladimír. Systém českého trestního práva. Praha: Novatrix, 2009, část III, s. 201

¹³⁷ TOLAR, J. Trest úhrnný a souhrnný. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, 1963, s. 166

případech. Pokud by však tento zákaz byl zakotven, je možné postupovat podle výše uvedeného názoru.

Pachatel je odsuzován za tři trestné činy, za které lze uložit trest odnětí svobody v těchto sazbách:

- a) 1 rok až 10 let nebo výjimečný trest
- b) 15 až 20 let nebo výjimečný trest, s možností uložit jej na doživotí
- c) 12 až 20 let

Nejpřísněji trestným je trestný čin **ad b)**. Je ovšem třeba poznamenat, že pokud bychom porovnávali zbylé dva trestné činy, bylo by třeba považovat za nejpřísněji trestný čin **ad a)**, přestože horní hranice jeho trestní sazby je dvakrát nižší než za trestný čin **ad c)**.

Příklad č. 8

B) s nejvyšší horní hranicí trestní sazby odnětí svobody. Touto hranicí je třeba rozumět již upravenou horní hranici trestní sazby: je-li tak horní hranice trestní sazby zvyšována o třetinu u některého z činů ve smyslu § 108 tr. zák., jelikož byl spáchán ve prospěch organizované zločinecké skupiny, **porovnává se již upravená horní hranice.**¹³⁸ Stejně se bude postupovat v případě zvýšení horní hranice trestní sazby podle § 59 tr. zák., jestliže pachatel spáchal opět zvlášť závažný zločin, ač již byl pro takový nebo jiný zvlášť závažný zločin potrestán. Soud však v tomto případě musí zhodnotit nejen tento zvlášť závažný zločin, ale také obecnou možnost nápravy pachatele a to i s ohledem na jeho sbíhající se trestnou činnost, jakožto podmínku pro zvýšení horní hranice trestní sazby podle § 59 tr. zák. Je možné, aby jeden zvlášť závažný zločin (s vyšší horní hranicí trestní sazby) neodůvodňoval, z hlediska své závažnosti a okolnostem spáchání, zvýšení horní hranice podle § 59 tr. zák. a druhý zvlášť závažný zločin (s nižší horní hranicí trestní sazby) toto zvýšení naopak odůvodňoval. Soud tak musí hodnotit splnění podmínek podle § 59 tr. zák. u každého jednotlivého zvlášť závažného zločinu.

¹³⁸ ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník, 2. vydání, Praha: C.H.Beck, 2012, s. 502

Pachatel je odsuzován za tři trestné činy, za které lze uložit trest odnětí svobody v těchto sazbách:

- a) 5 až 8 let
- b) 3 až 10 let
- c) 2 až 8 let

Trestný čin ad c) byl zároveň spáchán ve prospěch organizované zločinecké skupiny.

Za nejpřísněji trestný je třeba považovat trestný čin **ad c)**, jelikož po zvýšení jeho horní hranice o jednu třetinu podle §108 tr. zák. bude tato činit 10 let a 8 měsíců.

Zároveň je možné si povšimnout, že dolní hranice trestu za čin ad c) je nejnižší ze všech porovnávaných, o řešení tohoto aspektu ukládání úhrnného trestu je pojednáno níže (viz kapitola 4.2).

Příklad č. 9

C) s **nejvyšší dolní hranicí trestní sazby**. Trestní zákon¹³⁹ v případě dolní hranice trestní sazby nehovoří nikdy o jejím snížení, ale toliko o uložení trestu pod tuto hranici.¹⁴⁰ Samotná hranice tedy není snižována a zůstává stále stejná. Stejně tak v případě, kdy trestní zákoník ukládá soudu uložit trest v horní polovině trestní sazby, zůstává dolní hranice trestní sazby stejná a při porovnání se tak použije beze změny.

Pachatel je odsuzován za tři trestné činy, za které lze uložit trest odnětí svobody v těchto sazbách:

- a) 2 až 10 let
- b) 3 až 10 let
- c) 5 až 8 let

Za nejpřísněji trestný je třeba považovat trestný čin **ad b)**. Dolní hranice trestní sazby trestného činu ad c) je sice vyšší, ovšem jeho horní hranice je naopak nižší, tento trestný čin tak byl vyřazen v předchozím kroku.

Příklad č. 10

¹³⁹ Srov. § 58 tr. zák., § 40 odst. 2 tr. zák. a § 32 zsvm

¹⁴⁰ Srov. též CHMELÍK, Jan. Rukověť trestního práva: učební pomůcka ke studiu trestního práva. 3. vyd. Praha: Linde, 2012, s. 125

D) **za který není možné podle trestního zákoníku uložit jiný druh trestu jako trest samostatný** (kromě trestu odnětí svobody).¹⁴¹ Tato úvaha vychází z menší přísnosti alternativních trestů oproti trestu odnětí svobody. Je třeba mít na paměti, že ukládání samostatného trestu není upraveno pouze ve zvláštní části trestního zákoníku, podmínky pro ukládání konkrétních trestů jakožto trestů samostatných jsou i v části obecné (zejména § 39 odst. 7, § 73 odst. 2 tr. zák.), je tak třeba zhodnotit všechny v úvahu připadající trestné činy z hlediska možnosti uložení jednotlivých alternativních trestů jako trestů samostatných.

Jelikož podle § 53 odst. 2 tr. zák. lze tresty domácího vězení, obecně prospěšných prací, peněžitý trest, zákaz vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce, vyhoštění a zákaz pobytu uložit samostatně, i když trestní zákon na některý trestný čin takový trest nestanoví, nebude na ně při stanovování činu nejpřísněji trestného brán ohled.¹⁴²

Pachatel je odsuzován za **tři trestné činy**, za které lze uložit následující tresty:

- a) odnětí svobody 6 měsíců až 5 let
- b) odnětí svobody 1 rok až 5 let nebo obecně prospěšné práce
- c) odnětí svobody 1 rok až 5 let nebo zákaz činnosti

Za nejpřísněji trestný je třeba považovat trestný čin **ad b)**. Trestný čin ad a) byl vyřazen v předchozím kroku, za trestný čin ad c) je možné uložit samostatně jiný trest, zatímco v případě trestného činu ad b) se na možnost uložení trestu obecně prospěšných prací nebude hledět.

Příklad č. 11

E) **za který lze uložit nejpřísnější alternativní trest.** V momentě, kdy za minimálně dva porovnávané trestné činy lze uložit samostatně jiný druh trestu, je třeba stanovit, který z těchto trestů je nejpřísnější. Porovnat je však třeba **pouze 3 tresty** uvedené v § 52 odst. 1 tr. zák., protože, jak bylo řečeno výše, tresty uvedené v § 53 odst. 2 tr. zák. nehrají pro účely určování nejpřísnějšího trestného činu roli a trest ztráty čestných titulů nebo vyznamenání a trest ztráty vojenské hodnosti nelze ukládat jako tresty samostatné a zbývají tak **tresty propadnutí majetku, propadnutí věci a zákaz činnosti. Trest propadnutí majetku bude beze**

¹⁴¹ Srov. též CHMELÍK, Jan. Trestní právo hmotné: obecná část. Praha: Linde, 2009. Vysokoškolské právnické učebnice, s. 211

¹⁴² ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník, 2. vydání, Praha: C.H.Beck, 2012, s. 502

sporu nejpřísnější, otázkou však je poměr trestu propadnutí věci a trestu zákazu činnosti.

Púry¹⁴³ považuje trest zákazu činnosti za mírnější než propadnutí věci. Podle Tolara¹⁴⁴ by z hlediska legislativní techniky měly být jednotlivé tresty seřazeny ve zvláštní části trestního zákoníku od nejpřísnějšího k nejmírnějšímu, v takovém případě by trest zákazu činnosti byl oproti propadnutí věci trestem přísnějším.¹⁴⁵ Podle Kratochvílovy hierarchie trestů¹⁴⁶ by pak měl být trest zákazu činnosti dokonce přísnější, než trest propadnutí majetku. **Podle mého názoru nelze apriorně považovat zákaz činnosti za nejmírnější trest.** V první řadě je třeba vzít v potaz konkrétní okolnosti každého trestného činu: v případě obou trestů je třeba vždy zhodnotit, jaký zákaz činnosti by pachateli hrozil a jaká věc by mu mohla propadnout, a to s ohledem na podmínky uložení obou trestů v § 73 a § 70 - 72 tr. zák. **V obecné rovině je pak podle mého názoru pro pachatele daleko citelnější újmou zákaz určité činnosti:** vycházím z úvahy, že věci jsou nahraditelné a k opětovnému získání propadlé věci (např. vozidlo) je třeba toliko sehnat více finančních prostředků, využít případné úspory, půjčky nebo si zajistit užívání cizí věci. Zákaz činnosti (např. řízení motorových vozidel) na druhé straně zcela zabraňuje určitou činnost vykonávat. I kdyby tedy pachatel měl věci potřebné k určité činnosti (vozidlo), danou činnost by stejně nemohl vykonávat. Jestli navíc podmínkou k uložení trestu zákazu činnosti je, že pachatel se trestného dopustil v souvislosti s výkonem dané činnosti, **je velká pravděpodobnost, že mu tento zákaz výrazně zasáhne do každodenního života.** Použijeme-li klasické přísloví „*Dej člověku rybu a nasytíš jej na jeden den, nauč jej rybařit a nasytíš jej na celý život*“ tak podle stejné logiky můžeme dojít k závěru, že sebereme-li člověku rybu, bude jeden den hladovět, zatímco zákaz rybaření ho připraví o možnost obživy.

¹⁴³ Tamtéž, s. 502

¹⁴⁴ TOLAR, J. Trest úhrnný a souhrnný. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, 1963, s. 167

¹⁴⁵ Srov. např. § 183 odst. 1 tr. zák., § 228 odst. 1 tr. zák., § 302 odst. 1 tr. zák., k tomuto názoru srov. též SOLNAŘ, Vladimír. Systém českého trestního práva. Praha: Novatrix, 2009, část III, s. 459

¹⁴⁶ KRATOCHVÍL, Vladimír. Trestní právo hmotné: obecná část. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. Beckovy právnické učebnice, s. 558, 618

Pachatel je odsuzován za **tři trestné činy**, za které lze uložit následující tresty:

- a) odnětí svobody 1 rok až 5 let nebo propadnutí věci
- b) odnětí svobody 6 měsíců až 6 let nebo zákaz činnosti
- c) odnětí svobody 6 měsíců až 6 let nebo propadnutí majetku

Za nejpřísněji trestný je třeba považovat trestný čin **ad c)**. Trestný čin ad a) byl vyřazen v předchozím kroku a při porovnání ad b) a ad c) je třeba propadnutí majetku považovat za přísnější alternativní trest.

Příklad č. 12

F) za který již nelze uložit jiný, byť mírnější, alternativní trest jako trest samostatný. Podle bývalého Nejvyššího soudu ČSFR¹⁴⁷ větší výběr alternativních druhů trestů omezuje potřebu uložení trestu odnětí svobody, soud může zvážit více možností k nápravě pachatele, než přistoupí k trestu odnětí svobody, jakožto nejpřísnější variantě potrestání pachatele.

Pachatel je odsuzován za **tři trestné činy**, za které lze uložit následující tresty:

- a) odnětí svobody 1 měsíců až 6 let nebo propadnutí majetku
- b) odnětí svobody 6 měsíců až 5 let
- c) odnětí svobody 1 měsíců až 6 let, propadnutí majetku nebo peněžitý trest

Za nejpřísněji trestný je třeba považovat trestný čin **ad a)**. Trestný čin ad b) byl vyřazen v předchozím kroku a trestný čin ad c) umožňuje uložení dalšího alternativního trestu.

Příklad č. 13

I po aplikaci výše uvedeného postupu se může stát, že posuzované trestné činy budou v uvedených znacích **totožné**. Může tomu tak být jak v případě **stejnorodého**, tak v případě **nestejnorodého** souběhu. **Stejnorodý souběh** sám o sobě však **automaticky neznamená shodnost** v úvahu připadajících trestů (relevantních pro posouzení). Zatímco jednoho skutku se mohl pachatel dopustit při výkonu činnosti, která by odůvodňovala uložení trestu zákazu činnosti jako trestu samostatného, druhého skutku, se stejnou právní kvalifikací, se mohl dopustit způsobem odlišným, který uložení zákazu činnosti neumožňuje a naopak by mohl umožňovat uložení trestu propadnutí věci. Na druhou stranu za zcela rozdílné trestné činy může být možné uložit stejné druhy trestů. V takových případech je možné tyto činy od sebe dále odlišit. **Prvním** kritériem tohoto odlišení je **možnost snížit trest**

¹⁴⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ČSFR ze dne 11. 7. 1991, sp. zn. 2 Ntdf 4/1991 (R 2/1992 tr.)

pod dolní hranici trestní sazby podle § 58, § 40 odst. 2 tr. zák. Jsou-li podle trestního zákona v případě některého trestného činu splněny podmínky k uložení trestu pod dolní hranici trestní sazby, je tento trestný čin nepochybně méně závažným v porovnání s trestným činem, za který trestní zákon stanoví stejnou dolní hranici trestní sazby a trest by tak měl ukládat za druhý porovnávaný trestný čin. **Druhým** kritériem je naopak již zmiňovaná **povinnost soudu uložit** v určitých případech pachateli **trest při horní hranici trestní sazby**. V takovém případě je bezpochyby přísněji trestným právě trestný čin, za který má být trest odnětí svobody ukládán v tomto rozmezí. **Třetím** kritériem je pak otázka **následku spáchání některých zvláště závažných zločinů** podle § 88 odst. 4 tr. zák., se kterými jsou spojeny přísnější podmínky podmíněného propuštění z výkonu trestu odnětí svobody. Jelikož se výše uvedená ustanovení vztahují toliko k trestu odnětí svobody, jsou samozřejmě relevantní pouze v okamžiku, kdy soud takový trest ukládá, z toho důvodu by tak měla sloužit jen k odlišení shodných trestných činů (z hlediska relevantních trestů), respektive v okamžiku, kdy bude pachateli jistě ukládán trest odnětí svobody.

V případě, kdy se **mladiství** dopustí jednak trestného činu v době před dovršením 18 roku a jednak potom, co tento věk dovršil, **postupuje soud podle ustanovení o úhrnném a souhrnném trestu** (a tedy i podle výše uvedených kritérií) s tím, že **hranice trestních sazeb se posuzují tak, jak byly** (případně) **upraveny podle zsvm.**¹⁴⁸ Umožňuje-li však trestní zákon uložit za dva trestné činy, z nichž jeden je proviněním, trest se stejnou výměrou horní i dolní trestní sazby a shodují-li se i v ostatních kritériích, je podle mého názoru nepochybně třeba považovat trest ukládaný podle trestního zákoníku za přísnější, jelikož celá úprava zsvm směřuje ke zmírnění ustanovení trestního zákoníku při souzení mladistvých a ve svém výsledku tak bude pachatel po všech stránkách posuzován mírněji. Závěrem je vhodné připomenout, že zsvm zakazuje, mimo jiné, použít ustanovení o mimořádném zvýšení trestu odnětí svobody, což je třeba mít v patrnosti při určování činu nejpřísněji trestného.

Není-li podle žádného výše uvedeného postupu možné určit trestný čin nejpřísněji trestný, lze úhrnný trest uložit podle kteréhokoliv v úvahu připadajících

¹⁴⁸ § 25 odst. 2 zsvm, srov. též TOLAR, J. Trest úhrnný a souhrnný. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, 1963, s. 172

ustanovení, vztahujících se na ty trestné činy, které se v porovnání s ostatními jeví jako nejpřísněji trestné a které od sebe zároveň již nelze odlišit. Tolar¹⁴⁹ v takovém případě doporučuje zvolit to ustanovení, které se vztahuje na čin s nejvyšší společenskou škodlivostí.

4.2 Druh a výměra trestu

Při určování druhu a výměry trestu postupuje soud podle obecných zásad pro ukládání trestů, není-li v následujících odstavcích popsán jiný postup. Zároveň jsou níže řešeny různé otázky ukládání trestu za souběh trestných činů, které při ukládání trestu za jeden trestný čin nemusí být řešeny.

Při určování druhu a výměry trestu za souběh trestných činů musí soud zhodnotit všechny jednotlivé spáchané trestné činy, stejně jako provést celkové zhodnocení projednávané trestné činnosti pachatele.¹⁵⁰ Soud má tak povinnost **samostatně zhodnotit každý trestný čin** z hlediska jeho povahy a závažnosti následně provést **celkové hodnocení souhrnu** spáchaných trestných činů. Konkrétní stupeň společenské škodlivosti (závažnosti) jednotlivých trestných činů může být značně rozdílný a to bez ohledu na trestní sazbu, kterou lze za daný trestný čin uložit. Tato totiž sice nepochybně odráží obecnou závažnost takového jednání, v jednotlivých případech se však tato závažnost může diametrálně odlišovat. Rozhodujícími faktory zde budou například forma zavinění pachatele, míra dokonání činu, případné účastenství či následky činu, které mohou ve výsledku výrazně zvýšit závažnost mírněji trestného činu a naopak.

Ke stanovení celkové konkrétní **závažnosti všech sbíhajících se trestných činů** je možné použít postup, při kterém bude **konkrétní stupeň závažnosti každého z nich hodnocen ve vztahu k trestnému činu, podle kterého (ustanovení o tomto činu) je ukládán souhrnný trest**. Jestliže je závažnost u činu nejpřísněji trestného vysoká a naopak u ostatních trestných činů nízká, bude společenská škodlivost souběhu těchto trestných činů hodnocena jako vysoká, případně velmi vysoká, jelikož nižší závažnost dalšího spáchaného trestného činu logicky nemůže snižovat závažnost jiného trestného činu. Pokud si však představíme

¹⁴⁹ TOLAR, J. Trest úhrnný a souhrnný. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, 1963, s. 159

¹⁵⁰ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 19. 11. 1963, sp. zn. 9 Tz 30/1962 (R 13/1963 tr.)

opačnou situaci, kdy závažnost činu nejpřísněji trestného je velmi nízká a závažnost druhého činu je naopak velmi vysoká, bude výsledná společenská škodlivost souběhu obou činů výsledkem odrazu škodlivosti druhého trestného činu v činu nejpřísněji trestném. Následně by pak byl například ukládán trest kolem horní hranice činu druhého (závažnějšího).¹⁵¹

Všem trestným činům bude společná **osobnost pachatele**.¹⁵² Pro každý jednotlivý čin však **mohou být rozdílné poměry pachatele v době spáchání každého činu**, jeho motivace, chování po činu apod. Dokonce i sama osobnost pachatele se může v průběhu času měnit a to nejen vlivem mentálních poruch, ale také svým přirozeným vývojem v průběhu pachatelova života. I tyto okolnosti je tak třeba vždy **hodnotit u každého jednotlivého trestného činu k okamžiku spáchání** a následně až vytvořit všeobecný obraz pachatelovy osobnosti (a faktorů trestných činů, které byly touto osobností ovlivněny). Soud si však musí též vytvořit obraz pachatelovy osobnosti k okamžiku ukládání trestu, zejména z hlediska možnosti nápravy pachatele, ale také s ohledem na všechny aspekty (současné poměry pachatele, jeho aktuální způsob života apod.)

Jak bylo řečeno výše, skutečnost, že se pachatel dopustil více trestných činů, je **okolností obecně přitěžující**, kterou soud musí vzít při rozhodování o trestu v úvahu, přičemž i z ustanovení § 43 odst. 1 tr. zák. je patrné, že **vícečinný souběh je obecně závažnější než souběh jednočinný**. Další hodnocení souběhu jako přitěžující okolnosti záleží na mnoha rozličných faktorech, které určí, jakou váhu bude tato přitěžující okolnost mít, či zda bude mít vůbec nějaký dopad při určování trestu a jeho výměry. Například při zkoumání poměru závažnosti jednotlivých trestných činů si lze představit, že méně závažný přečin nebude vedle zvlášť závažného zločinu hrát prakticky žádnou roli (a kdy zároveň nejsou splněny podmínky k zastavení trestního stíhání podle § 172 odst. 2 písm. a) tr. řádu).¹⁵³

Významnou roli bude hrát čas: je velice důležité, jaká doba uběhla mezi spácháním jednotlivých činů, či zda se pachatel dopouštěl trestné činnosti i v době, kdy již byl pro jiný svůj skutek vyšetřován či dokonce obviněn.

¹⁵¹ TOLAR, J. Trest úhrnný a souhrnný. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, 1963, s. 178-180

¹⁵² Tamtéž, s. 175

¹⁵³ Srov. tamtéž, s. 174

Soud má povinnost uložit jako úhrnný trest **alespoň jeden z trestů uvedených v ustanovení** o činu nejpřísněji trestném (o tom blíže viz kapitola 4.1) jako trest samostatný, až poté může vedle tohoto trestu uložit trest další, jestliže by jeho uložení bylo odůvodněno některým ze souzených trestných činů.¹⁵⁴

Podle § 43 odst. 1 in fine tr. zák., stanoví-li trestní zákon za některý z takových trestných činů pouze trest odnětí svobody, může být úhrnným trestem jen trest odnětí svobody jako trest samostatný. **Jde o projev zásady asperační** v případě trestání souběhu trestných činů.¹⁵⁵ Vychází se zde z teorie, že pokud se pachatel dopustil takového trestného činu, za nějž **je třeba uložit trest odnětí svobody** jako samostatný trest, **nemůže k jeho nápravě sloužit trest mírnější** poté, co spáchal další (sbíhající se) trestný čin.¹⁵⁶ Soud tak musí vždy zhodnotit, zda za některý ze spáchaných trestných činů je možno uložit pouze a jenom trest odnětí svobody jako trest samostatný (v takovém případě již bude třeba hodnotit i možnost uložení trestů, uvedených v § 53 odst. 2 trestního zákoníku jako trestů samostatných). Jedná se zároveň o určité zpřesnění zásady ukládání trestu odnětí svobody za přečiny podle § 55 odst. 2 tr. zák. Pokud by se tak pachatel dopustil dvou přečinů, z nichž za přečin přísněji trestný by nepřipadalo v úvahu uložení trestu odnětí svobody a za čin druhý by naopak připadalo v úvahu jen uložení tohoto trestu, zákon zde jasně stanoví **povinnost soudu uložit trest odnětí svobody** s odkazem na závažnost druhého trestného činu. V případě, že soud u kteréhokoliv ze spáchaných trestných činů dojde k názoru, že by za tento čin bylo možné uložit jen trest odnětí svobody jako trest samostatný, **musí tento trest uložit, ovšem nikoliv ve výměře podle ustanovení o daném trestném činu, ale podle ustanovení, které se vztahuje na čin nejpřísněji trestný**. Je pak na úvaze soudu, zda tento trest podmíněně odloží či ne, zda stanoví nad pachatelem dohled či do jaké věznice pachatele pro výkon trestu zařadí. Tímto ustanovením zároveň není dotčena možnost ukládání dalších trestů vedle trestu odnětí svobody.

Jestliže soud bude mít za to, že na základě všech zvážených kritérií je na místě uložit pachateli **trest odnětí svobody, horní hranicí** pro jeho výměru bude horní hranice obsažená v ustanovení za čin nejpřísněji trestný. Tato hranice může být

¹⁵⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu SSR ze dne 12. 11. 1970, sp. zn. 3 Tz 116/1970 (R 7/1972 tr.)

¹⁵⁵ JELÍNEK, J. Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část. 6. vyd. Praha: Leges, 2017

¹⁵⁶ TOLAR, J. Trest úhrnný a souhrnný. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, 1963, s. 160

případně již zvýšená podle § 59 odst. 1 tr. zák. či podle § 108 odst. 1 tr. zák., či k jejímu zvýšení může soud přistoupit v případě, kdy se pachatel dopustil většího počtu trestných činů ve vícečinném souběhu.

Dolní hranice úhrnného trestu odnětí svobody může být odlišná od dolní hranice obsažené v ustanovení o činu nejpřísněji trestném. V § 43 odst. 1 tr. zák. věta třetí je stanoveno, že jsou-li dolní hranice trestních sazeb odnětí svobody různé, je dolní hranicí úhrnného trestu nejvyšší z nich. Toto ustanovení reflektuje skutečnost, že **typový stupeň společenské škodlivosti jednotlivého trestného činu je vyjádřen též dolní hranicí trestní sazby** a typový stupeň společenské škodlivosti sbíhajících se trestných činů tak nemůže být ve výsledku vyjádřen hranicí nižší. Jedná se o projev zásady asperační. V trestním zákoníku najdeme celou řadu trestných činů, za které lze, v porovnání s jiným trestným činem, uložit trest odnětí svobody s vyšší horní hranicí, ale zároveň nižší dolní hranicí trestní sazby.¹⁵⁷ Bez použití nejvyšší dolní hranice by mohlo dojít k paradoxní situaci, kdy pokud se pachatel dopustil pouze trestného činu, za který lze uložit trest s vyšší dolní hranicí, mohl by mu být (čistě z hlediska použitelné trestní sazby) uložen vyšší trest, než jaký by mu mohl být uložen v případě spáchání dalšího trestného činu, který by měl vyšší horní, ale zároveň nižší dolní hranice trestní sazby. Není však vyloučeno, aby soud uložil pachateli podle § 58 tr. zák. trest pod dolní hranicí trestní sazby.¹⁵⁸

Pachatel je odsuzován za tři trestné činy, za které možné uložit trest odnětí svobody v následujících rozpětích:

- a) 2 až 10 let
- b) 2 až 8 let
- c) 3 až 8 let

Úhrnný trest bude pachateli ukládán podle ustanovení za trestný čin uvedený **ad a)**, dolní hranice trestní sazby ale budou 3 léta podle **ad c)**.

Příklad č. 14

Dojde-li soud k závěru, že je na místě uložení **alternativního trestu** jako trestu samostatného, řídí se jednak obecnými zásadami ukládání trestů a dále pak podmínkami pro ukládání jednotlivých alternativních trestů, obsaženými v trestním zákoníku (např. § 72, § 67 odst. 3, § 60 odst. 2 tr. zák.), tedy hlavně jestliže

¹⁵⁷ Srov. např. § 146 odst. 1 a § 324 odst. 2 tr. zák., § 205 odst. 5 a § 323 odst. 3 tr. zák.

¹⁵⁸ ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník, 2. vydání, Praha: C.H.Beck, 2012, s. 508

vzhledem k povaze a závažnosti spáchaného přečinu a osobě a poměrům pachatele uložení jiného trestu není třeba. **Není-li soud povinen uložit pachateli trest odnětí svobody**, jak bylo popsáno výše v této kapitole, **může**, tak jako u jakéhokoliv jiného trestného činu, **upustit od potrestání** pachatele podle § 46 tr. zák. (s případným dohledem podle § 48 tr. zák.). **Soud však musí pečlivě hodnotit, zda je toto upuštění na místě** s ohledem na fakt, že se pachatel dopustil většího počtu trestných činů.

Výměru jednotlivých trestů určí soud podle výše popsaných kritérií. V případě souběhu trestných činů bude výměra trestu záviset také na „*proporci, v jaké je třeba určitým druhem trestu pokrýt ten či onen ukazatel zaměření účelu trestu.*“¹⁵⁹ Výměra trestu tak může mimo jiné záležet na skladbě páchané trestné činnosti: **má-li tak pachatel sklon páchat určitou trestnou činnost pravidelně a jiných trestných činů se dopouštěl spíše nahodile**, či v souvislosti se svojí pravidelnou trestnou činností, **je na místě více postihnout tuto hlavní činnost** (delším zákazem činnosti, při níž se pachatel dopouštěl trestné činnosti, či delším zákazem vstupu na akce, na kterých se činnosti dopouštěl apod.) Naopak, je-li **uložení určitého trestu odůvodněno jedním z náhodně spáchaných trestných činů, neměl by soud při jeho výměře vycházet z celkové závažnosti souběhu všech trestných činů**, ale spíše z konkrétního stupně společenské škodlivosti a možnosti nápravy pachatele ve vztahu k danému činu.¹⁶⁰

Výměra trestu **odnětí svobody** je jednak ohraničena dolní a horní hranicí (případně zvýšenou) a soud je dále případně povinen podle trestního zákoníku uložit trest v určité části takto určené sazby (či pod její dolní hranicí). Soud tak má alespoň rámcově určená pravidla pro **stanovení přesné výměry trestu**, ke které dochází **na základě výkladu nepřesných pojmů**, kdy trestní sazba trestu odnětí svobody je pro každý trestný čin alespoň určena rozpětím, ve kterém se odráží typová závažnost tohoto činu. Jinak je tomu v případě ostatních trestů.

Výměra jiných trestů, než je trest odnětí svobody, může být značně problematická. Většina takovýchto trestů je v obecné části trestního zákoníku určena

¹⁵⁹ TOLAR, J. Trest úhrnný a souhrnný. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, 1963, s. 193

¹⁶⁰ ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník, 2. vydání, Praha: C.H.Beck, 2012, s. 508, srov. též TOLAR, J. Trest úhrnný a souhrnný. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, 1963, s. 193

obecným rozpětím, v jakém lze daný trest uložit (například zákaz činnosti lze uložit na jeden rok až deset let). Trestní zákoník však již neobsahuje, tak jako u trestu odnětí svobody, sazby jednotlivých trestů pro konkrétní trestné činy, **je tak na soudu, aby na základě své úvahy** (provedené podle zákonných kritérií) **dospěl ke vhodné výměře daného trestu**. V případě trestů propadnutí majetku, ztráty čestných titulů nebo vyznamenání a ztráty vojenské hodnosti nemá soud možnost odstupňovat výměru těchto trestů s ohledem na jednotlivá posuzovaná kritéria, ale musí se jednoduše rozhodnout, zda spáchaný trestný čin odůvodňuje jejich uložení. Trestní zákoník zde stanoví toliko minimální požadavky na závažnost daného trestného činu (pachatel je odsuzován za zvlášť závažný zločin spáchaný ze zvlášť zavrženíhodné pohnutky k nepodmíněnému trestu odnětí svobody nejméně na dvě léta). Tato situace „buď anebo“ poté podle mého názoru snižuje individualitu ukládaného trestu.

4.3 Zásada asperační – zvýšení horní hranice trestní sazby

Je-li jasné, který z porovnávaných trestných činů je nejpřísněji trestný, uloží soud úhrnný trest podle ustanovení, které se na tento trestný čin vztahuje. **Horní hranicí trestní sazby** bude horní hranice obsažená v ustanovení o činu nejpřísněji trestném. Trestní zákoník však stanoví **možnost jejího zvýšení o jednu třetinu** a to v případě vícečinného souběhu trestných činů. Jedná se o projev **zásady asperační** při trestání souběhu trestných činů. Nutnou podmínkou tohoto zvýšení je, že se pachatel dopustil více trestných činů různými skutky (může se jednat jak o souběh stejnorodý, tak nestejnorodý). **Vícečinný souběh je tak postihován přísněji než souběh jednočinný**, jelikož více samostatných skutků, byť se nejedná o recidivu, svědčí o větší závažnosti trestné činnosti pachatele.¹⁶¹ Jinými slovy: jestliže se pachatel dopouští trestné činnosti opakovaně, je větší pravděpodobnost, že se nejedná pouze o nahodilé jednání, či jednorázové „uklouznutí“ a základní trestní sazba za čin nejpřísněji trestný by tak nemusela být dostačující k vystižení závažnosti pachatelova jednání. S použitím asperační zásady je také soudu umožněno uložit vyšší trest, v případech, kdy pachatel porušil celou řadu různých zájmů chráněných trestním zákonem, nikdy však nepřekročil kvalifikovanou hranici, či se dopouštěl stejného trestného činu, zároveň však nenaplnil některou z podmínek pro

¹⁶¹ ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník, 2. vydání, Praha: C.H.Beck, 2012, s. 509

pokračování v trestném činu. Púry¹⁶² v této věci hovoří a možnosti lepší diferenciaci trestního postihu takovýchto pachatelů.

Podmínkou pro zvýšení horní hranice trestní sazby podle § 43 odst. 1 tr. zák. je vícečinný souběh „**většího počtu trestných činů**“. Tento pojem není zákonem jinak konkretizován, logicky se však dá říci, že se bude jednat minimálně o 3 trestné činy, kdy 2 trestné činy jsou vůbec podmínkou, aby se jednalo o souběh. Podle Kalvodové¹⁶³ by takovýto minimální počet měl být s ohledem na zásadu rovnosti jasně vymezen judikaturou. Vedle otázky kvantitativní zde však bude mít větší význam otázka kvalitativní. Podle Púryho¹⁶⁴ jde o „**takový počet trestných činů, který výrazněji zvyšuje závažnost celého souhrnu trestné činnosti, takže k jejímu postihu není dostatečná ani horní hranice sazby trestu odnětí svobody nejpřísněji trestného ze všech sbíhajících se trestných činů, což vyžaduje a odůvodňuje zpřísnění postihu a zvýšení této hranice.**“ Soud tak nemůže vycházet pouze z prostého počtu spáchaných činů, ale musí zhodnotit například závažnost pachatelova jednání, délku časového úseku, v němž se pachatel trestné činnosti dopouštěl, složení trestných činů z hlediska jejich závažnosti či druhu (zda se jedná o stejnorodý či nestejnorodý souběh). Dospěje-li k závěru, že ke spravedlivému potrestání pachatele nepostačuje základní výměra trestu odnětí svobody ani uložení dalších trestů vedle trestu odnětí svobody, může přistoupit ke zvýšení horní hranice trestní sazby odnětí svobody. Určitým nedostatkem je podle Kalvodové¹⁶⁵ možná přílišná přísnost této úpravy, kdy navrhuje omezit možnost tohoto zvýšení pouze na větší množství spáchaných zločinů a to s odkazem na obdobná pravidla zvyšování horní hranice trestní sazby podle § 59 tr. zák. Oproti předchozí úpravě by však použití asperační zásady mohlo být prostředkem k dosažení spravedlivého trestu při souběhu trestných činů s podobnou typovou závažností.¹⁶⁶

¹⁶² PÚRY, F., Některé změny v ukládání trestů podle nového trestního zákoníku, Trestněprávní revue 1/2010, s. 2

¹⁶³ Kalvodová, V. Trestání mnohosti trestných činů v novém trestním zákoníku, sborník z konference Dny práva, Brno: Masarykova univerzita, 2009, s. 914

¹⁶⁴ PÚRY, F. in ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník, 2. vydání, Praha: C.H.Beck, 2012, s. 509, srov. též PÚRY, F., Některé změny v ukládání trestů podle nového trestního zákoníku, Trestněprávní revue 1/2010, s. 3

¹⁶⁵ KALVODOVÁ, V. Trestání mnohosti trestných činů v novém trestním zákoníku, sborník z konference Dny práva, Brno: Masarykova univerzita, 2009, s. 914-915

¹⁶⁶ Ke kritice tohoto nedostatku srov. SOLNAŘ, Vladimír. Systém českého trestního práva. Praha: Novatrix, 2009, část III, s. 206

Pachatel se dopustil ve vícečinném souběhu dvou přečinů ublížení na zdraví podle § 146 odst. 1 tr. zák., tří přečinů porušování domovní svobody podle § 178 odst. 1, 2 tr. zák., dvou přečinů poškození cizí věci podle § 228 odst. 1, odst. 2 písm. b) tr. zák. a jednoho přečinu výroby a jiného nakládání s látkami s hormonálním účinkem podle § 288 odst. 1, odst. 2 písm. c) tr. zák.

Za každý z těchto činů je možné trest se stejnou horní hranicí trestní sazby (3 roky). Pokud by nebylo možné zvýšit v tomto případě horní hranici trestní sazby, soud by nemohl plně reflektovat množství a různorodost trestné činnosti pachatele, kdy by mohl dokonce dojít k názoru, že po zvážení všech okolností této činnosti by mu měl být uložen trest vyšší, než dovoluje právní úprava. Soud však může ve smyslu § 43 odst. 1 tr. zák. zvýšit horní hranici trestní sazby na 4 roky.

Příklad č. 15

Zvýšení horní hranice je závislé na úvaze soudu v závislosti na hodnocení všech okolností relevantních pro určení druhu a výměry trestu, **jedná se tak o postup fakultativní.**¹⁶⁷ Horní hranice trestní sazby se podle § 43. odst. 1 tr. zák. zvýší o třetinu, kdy stejně jako při zvýšení podle § 59 odst. 1, 108 odst. 1 tr. zák. ani po tomto zvýšení nemůže přesáhnout 20 let, respektive 30 let v případě výjimečného trestu. Soud není podle § 43 odst. 1 tr. zák. povinen uložit pachateli trest v horní hranici takto zvýšené trestní sazby, je však oprávněné předpokládat, že jestliže využije možnosti tohoto zvýšení, činí tak proto, aby mohl pachateli uložit trest právě v tomto rozmezí. Zvýšení připadá v úvahu pouze v případě trestu odnětí svobody, hranice jiných druhů trestů takto zvyšovat nelze (například zvýšení maximální denní výměry u peněžitého trestu).¹⁶⁸

Pokud soud nepřistoupí k tomuto navýšení horní hranice trestní sazby, může zohlednit fakt, že se **pachatel dopustil většího množství trestných činů jako obecně přitěžující okolnost podle § 42 písm. n) tr. zák.** a to i v případě jednočinného souběhu, na nějž není možné použít ustanovení o zvýšení horní hranice trestní sazby.¹⁶⁹ **Pokud ovšem soud tuto hranice navýší, nemůže pak být větší množství trestných činů** (pokud se pachatel zároveň nedopustil některého činu

¹⁶⁷ JELÍNEK, J. Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část. 6. vyd. Praha: Leges, 2017, s. 442, srov. též KALVODOVÁ, V. Trestání mnohosti trestných činů v novém trestním zákoníku, sborník z konference Dny práva, Brno: Masarykova univerzita, 2009., s. 915

¹⁶⁸ PŮRY, F., Některé změny v ukládání trestů podle nového trestního zákoníku, Trestněprávní revue 1/2010, s. 3

¹⁶⁹ JELÍNEK, J. Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část. 6. vyd. Praha: Leges, 2017, s. 443

v jednočinném souběhu) **zohledněno jako obecně přitěžující okolnost**, z důvody zákazu dvojího přičítání podle § 39 odst. 4 tr. zák.¹⁷⁰ K tomuto závěru je možné dojít na základě rozboru zmíněného ustanovení, kdy za „použití vyšší trestní sazby“ by bylo možno považovat nejen použití kvalifikované skutkové podstaty, ale též zvýšení horní hranice trestní sazby. Logickým argumentem *a contrario* by pak bylo možné dojít ke stejnému závěru za použití věty druhé, podle níž k okolnosti odůvodňující mimořádné snížení trestu odnětí svobody nelze přihlídnout jako k okolnosti polehčující. Konečnou možností by pak bylo použití analogické aplikace § 39 odst. 4 tr. zák.¹⁷¹

4.4 Několikanásobné zvyšování hranice trestní sazby

Jelikož trestní zákoník umožňuje zvýšení horní hranice trestní sazby hned ve třech případech, a trestná činnost pachatele může zároveň odůvodňovat použití všech tří, je třeba si položit otázku **možnosti kombinace jednotlivých zvýšení**.

Z jazykového výkladu jednotlivých ustanovení je patrné, že v případě § 59 odst. 1 a § 108 odst. 1 tr. zák. se zvyšuje horní hranice trestní sazby trestu odnětí svobody **stanovené v trestním zákoně**, nikoliv tedy hranice jednou zvýšená, ale původní, v zákoně uvedená hranice. Naopak § 43 odst. 1 tr. zák. uvádí toliko trest odnětí svobody v rámci trestní sazby, jejíž horní hranice se zvyšuje o jednu třetinu, odlišná konstrukce jednotlivých ustanovení tak evokuje možnost minimálně dvojího zvýšení.

Extenzivním výkladem § 39 odst. 4 tr. zák. by bylo možné dojít k závěru, že pokud by na základně jedné okolnosti spáchaného trestného činu bylo možné zvýšit horní hranici trestní sazby podle dvou různých ustanovení (za předpokladu, že by toto dvojí zvyšování bylo možné), mohl by soud přistoupit pouze k jedinému zvýšení. Je tak vhodné se zabývat otázkou, zda by k takové situaci mohlo vůbec dojít. Podmínkou § 108 odst. 1 tr. zák. je spáchání trestného činu ve prospěch organizované zločinecké skupiny, u § 59 odst. 1 tr. zák. je podmínkou opětovné spáchání zvláště závažného zločinu (plus otázky možnosti nápravy pachatele a závažnosti spáchaného zločinu) u § 43 odst. 1 tr. zák. pak větší množství trestných

¹⁷⁰ KRATOCHVÍL, Vladimír. Trestní právo hmotné: obecná část. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. Beckovy právnické učebnice, s. 615, srov. též ŠÁMAL, P. a kol. Trestní právo hmotné. 8., vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2016, s. 389

¹⁷¹ KALVODOVÁ, V. Trestání mnohosti trestných činů v novém trestním zákoníku, sborník z konference Dny práva, Brno: Masarykova univerzita, 2009, s. 915-916

činů. Každá z těchto podmínek je rozdílná a soud hodnotí zcela odlišné aspekty trestné činnosti pachatele, lze tedy s velkou mírou pravděpodobnosti konstatovat, že nedojde k situaci, kdy by jeden aspekt trestné činnosti pachatele odůvodňoval hned dvojí zvýšení.

Jelikož trestní zákoník výslovně neřeší možnost několikanásobného navyšování trestní sazby, které s sebou nese celou řadu zásadních a v zákoně neřešených otázek a s ohledem na vyloučení nadměrného zostřování trestní represe a na zákaz analogie v neprospěch pachatele má Púry¹⁷² za to, že toto zvyšování není možné. S tímto názorem se ztotožňuji.

Praktickou otázkou by byla například posloupnost použití jednotlivých ustanovení: jestliže by byla horní hranice trestní sazby nejdříve zvýšena podle § 108 odst. 1 tr. zák., podle ustanovení o tomto činu by byl ukládán úhrnný či souhrnný trest a opět by došlo ke zvýšení horní hranice trestní sazby tentokrát podle § 43 odst. 1 tr. zák., opět by byla zvyšována pouze horní hranice obsažená v zákoně (nikoliv zvýšená), ve výsledku by tak došlo k jednomu zvýšení. Opačný výklad, tedy že by byla navýšena již jednou navýšená hranice, vyvolává další nejasnosti: zda by docházelo k navyšování vždy o „původní“ třetinu, či by byla nejdříve zvýšena původní hranice a následně by byla zvyšována tato již zvýšená hranice podle níže uvedeného výpočtu, kdy T je výsledná hranice trestní sazby a proměnná x je původní horní hranice trestní sazby.

$$T = x + \frac{x}{3} + \frac{x + \frac{x}{3}}{3} = x + \frac{x}{3} + \frac{x}{3} + \frac{x}{9} = \frac{9x}{9} + \frac{3x}{9} + \frac{3x}{9} + \frac{x}{9} = \frac{16}{9}x = x + \frac{7}{9}x$$

Z výpočtu je patrné, že výsledný trest (T) je roven výši původního trestu (x), navýšeného o $\frac{7}{9}$ tedy o $\frac{1}{9}$ více než v případě dvojitého zvýšení „původní“ hranice trestní sazby.

Tyto praktické úvahy jsou podle mého názoru příliš zásadní, aby nebyly výslovně řešeny v trestním zákoníku, pokud by zákonodárce měl v úmyslu umožnit kombinaci jednotlivých zvýšení a jsou tak silným argumentem proti možnosti několikanásobného zvyšování horní hranice trestní sazby podle různých ustanovení trestního zákoníku.

Příklad č. 16

¹⁷² ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník, 2. vydání, Praha: C.H.Beck, 2012, s. 510

4.5 Zásada kumulační

Určitou výjimkou ze zásady absorbční je ustanovení § 43 odst. 1 tr. zák., podle kterého vedle trestu přípustného podle takového ustanovení lze v rámci úhrnného trestu uložit i jiný druh trestu, jestliže jeho uložení by bylo odůvodněno některým ze souzených trestných činů. Jedná se o prvky zásady **kumulační** při ukládání úhrnného trestu,¹⁷³ vycházející z myšlenky, že trestní sankce za souběh trestných činů nesmí být mírnější než trest za samostatný trestný čin. Trestní sankce se tak v tomto případě hromadí v **linii horizontální**,¹⁷⁴ tedy z pohledu počtu jednotlivých druhů trestů, které je možné pachateli uložit. Pachateli zároveň v zásadě nelze uložit jeden stejný trest vícekrát, a to i kdyby jeho uložení bylo odůvodňováno více trestnými činy. Stejně tak v **linii vertikální** není možné překročit horní hranici, která je stanovena jako nejpřísnější pro jednotlivý trestný čin.¹⁷⁵ I zde se tak opět projevují **prvky zásady absorbční**, která do jisté míry snižuje přísnost jednotlivých trestů. V rámci mezí stanovených trestním zákoníkem, se však beze sporu může projevit fakt, že uložení daného trestu je odůvodněno hned několika spáchanými činy.

Pachatel se dopustil tří trestných činů, kdy za každý z nich by připadalo v úvahu, vedle trestu odnětí svobody, i uložení peněžitého trestu.

Soud bude moci pachateli uložit peněžitý trest v maximální výměře denní sazby 50 000,- Kč, a to v maximálním počtu 730 dní, tedy v zákonných limitech podle § 68 odst. 1,2 tr. zák., nikoliv v jejich trojnásobku

Příklad č. 17

Otázkou je, zda je pachateli možné uložit **několik stejných druhů trestů vedle sebe**. V přechodím odstavci je popsán zákaz ukládání více stejných trestů vedle sebe, je však třeba se ptát, zda lze uložit dva tresty stejného druhu, které ovšem nejsou stejné. Jde o případy, kdy by připadalo v úvahu uložení trestu propadnutí několika různých věcí, zákazu několika různých činností, zákazu pobytu na několika různých místech, zákaz vstupu na různé sportovní, kulturní a jiné společenské akce. **Limitem** pro uložení výše uvedených trestů, kromě peněžitého trestu, je **pouze doba**, na kterou lze daný trest uložit, trest propadnutí věci pak maximální hodnotou

¹⁷³ JELÍNEK, J. Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část. 6. vyd. Praha: Leges, 2017, s. 443

¹⁷⁴ TOLAR, J. Trest úhrnný a souhrnný. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, 1963, s. 160

¹⁷⁵ Tamtéž, s. 160

omezen není (pouze určením věcí, které mohou být předmětem tohoto trestu). **Přísnost uloženého trestu je však určena nejen trváním daného zákazu na jedné straně, ale též zákazem další činnosti, pobytu na dalším místě, vstupu na další druh akcí.** Tolar¹⁷⁶ zastává názor, že vedle sebe lze bez dalšího ukládat stejný druh trestu, je-li jejich uložení odůvodněno některým ze spáchaných činů.¹⁷⁷ S tímto názorem se nelze než ztotožnit: **jestliže každý jednotlivý trestný čin odůvodňuje uložení toho samého druhu trestu, ovšem s jiným obsahem, měl by pachatel být potrestán všemi těmito tresty.** Není přijatelným argumentem, že by si soud například měl vybírat, na jaký druh akcí zakáže pachateli přístup, protože si může vybrat jen jeden, zatímco trestná činnost pachatele odůvodňuje 3. Stejně tak, je-li odůvodněno propadnutí 5 různých věcí a to v důsledku 5 různých činů, měl by soud vyslovit propadnutí všech. Z hlediska **délky jednotlivých zákazů** (činnosti, pobytu atd.) je dle mého názoru nejen možné, ale též žádoucí, aby tyto byly určeny individuálně pro každý z nich a to podle okolností, které ten který zákaz odůvodňují. Jednotlivé tresty budou také mít typicky různou délku trvání, jejíž zachycení by dále znepráhlednilo jediný celistvý výrok o jednom druhu trestu jako celku.

Za zcela odlišnou je třeba považovat situaci, kdy **několik sbíhajících se trestných činů odůvodňuje uložení toho samého druhu trestu** se stejným předmětem, tedy například situaci, kdy dva sbíhající se trestné činy odůvodňují uložení zákazu té samé činnosti. V takové situaci je samozřejmě logicky vyloučeno ukládání dvou těchto trestů vedle sebe, protože dvojitý zákaz činnosti má jednoduše stejné účinky jako zákaz jeden, jedna věc nemůže propadnout dvakrát atd. Z hlediska výměry trestu se však zcela běžně uplatní zásada absorpční, pachateli se tak doby jednotlivých zákazů nebudou sčítat, soud podle závažnosti trestné činnosti pachateli určí pouze jednu dobu.

Pachatel, gynekolog, při své praxi v rozporu se zákonem o umělém přerušení těhotenství provedl své známé umělé přerušení těhotenství. O rok později provedl stejný zákrok na své dospělé dceři a to na její naléhání. Jiný den si na večírku u známých dal 4 sklenice vína, přestože věděl, že ještě ten večer bude muset jet domů, následně nasedl do svého vozu a po 5 km vlivem nepozornosti vybočil ze svého

¹⁷⁶ Tamtéž, s. 162

¹⁷⁷ Srov. též SOLNAŘ, Vladimír. Systém českého trestního práva. Praha: Novatrix, 2009, část III, s.

jízdního pruhu a srazil se s protijedoucím vozidlem.

Těmito skutky se dopustil dvou přečinů nedovoleného přerušování těhotenství se souhlasem těhotné ženy podle § 160 odst. 1 tr. zák. a přečinu ohrožení pod vlivem návykové látky podle § 274 odst. 1, odst. 2 písm. a) tr. zák.

V tomto případě by bylo možné pachateli uložit dva tresty zákazu činnosti a to trest zákazu řízení motorových vozidel a trest zákazu poskytování zdravotních služeb. Uložení trestu zákazu poskytování zdravotních služeb je odůvodněno dvěma spáchanými činy, pachateli je však možno jej uložit pouze jednou, byť na delší dobu.

Příklad č. 18

Výše popsané ukládání trestů je třeba **odlišit od situace, kdy podle ustanovení o činu nejpřísněji trestném, lze za tento čin uložit další tresty** (případně je uložení tohoto trestu možné v souladu s § 53 odst. 1 tr. zák.). Tento případ totiž **není případem kumulace trestů**, jelikož uložení daného trestu je umožněno již samotným činem nejpřísněji trestným. Podle stejné logiky, pokud by uložení určitého dalšího trestu bylo možné, jak pro čin nejpřísněji trestný, tak pro jiný trestný čin a pokud by uložená sankce prakticky splývala se sankcí za čin nejpřísněji trestný, nebude se jednat o příklad kumulace trestů.¹⁷⁸

Je třeba mít na paměti, že při ukládání více trestů platí v nezměněné podobě pravidla o **zákazu ukládání určitých trestů vedle sebe** ve smyslu § 53 odst. 1 tr. zák. Nelze tak vedle sebe navzájem ukládat tresty obecně prospěšných prací, domácího vězení a odnětí svobody, s trestem propadnutí majetku jsou pak neslučitelné peněžitý trest a trest propadnutí věci, tyto dva tresty vedle sebe však uložit jde, vzájemně jsou neslučitelné trest vyhoštění a zákazu pobytu. **Ostatní tresty je možné vzájemně kombinovat**, pachateli tak může být, z čistě matematického pohledu na věc, uloženo až druhů 8 trestů. Naopak v případě trestů **ztráty čestných titulů nebo vyznamenání a ztráty vojenské hodnosti** je třeba tyto tresty **vždy ukládat vedle** jiného trestu (nepodmíněného trestu odnětí svobody).¹⁷⁹

¹⁷⁸ Srov. TOLAR, J. Trest úhrnný a souhrnný. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, 1963, s. 161

¹⁷⁹ Srov. § 78 odst. 1 tr. zák., § 79 odst. 1 tr. zák.

Je třeba mít na paměti, že „*v některých případech může být uložení určitého druhu trestu obligatorní.*“¹⁸⁰ Jde o povinnost uložit trest postihující pachatele na majetku (nevylučují-li to poměry pachatele), získal-li nebo snažil-li se získat trestným činem majetkový prospěch podle § 39 odst. 7 tr. zák. a dále o povinnost uložit trest propadnutí věci podle § 70 odst. 1, 4 tr. zák.

Uložení dalšího trestu nepochybně zvyšuje **přísnost trestní sankce**. Dojde-li tak soud k závěru, že je na místě uložit pachateli více trestů vedle sebe, musí zároveň promítnout tento fakt do jejich následné výměry. Je také třeba mít na paměti, že určité **tresty uložené vedle sebe mohou svoji přísnost navzájem násobit**: je-li pachateli například uložen peněžitý trest a zároveň trest zákazu činnosti, která do té doby sloužila pachateli k obživě, takový trest je téměř likvidační. Jiné tresty na sebe naopak nemusí mít téměř vliv. Soud musí pečlivě hodnotit předpokládané následky uložených trestů v jejich vzájemné kombinaci.

V případě ukládání trestů **ztráty čestných titulů nebo vyznamenání a ztráty vojenské hodnosti**, které lze uložit pouze vedle nepodmíněného trestu odnětí svobody za úmyslný trestný čin spáchaný ze zvlášť zavrženíhodné pohnutky, je třeba **pojednat o splnění podmínek pro uložení tohoto trestu s ohledem na zvláštní způsob ukládání úhrnného trestu**. Lze například uložit tyto tresty, když je pachateli ukládán souhrnný trest nepodmíněného odnětí svobody na 2 roky, ovšem podle ustanovení o jiném trestném činu, než podle ustanovení o spáchaném zvlášť závažném zločinu, který uložení trestu ztráty čestných titulů nebo vyznamenání a ztráty vojenské hodnosti odůvodňuje? **Podle mého názoru je takové uložení možné**: úhrnný trest je sice pachateli ukládán podle ustanovení o jiném trestném činu, ale je ukládán „za“ všechny spáchané činy.¹⁸¹ Jiné řešení by však nastalo ve chvíli, kdy je výměra ukládaného trestu odnětí svobody snižována (nebo soud rozhoduje o odložení výkonu takového trestu) za účelem dosažení spravedlivého trestu při ukládání více trestů vedle sebe. Může dojít k situaci, kdy by trestná činnost pachatele odůvodňovala uložení trestů **ztráty čestných titulů nebo vyznamenání a ztráty vojenské hodnosti**, toto by však nebylo možné, protože by nebyla splněna podmínka uložení minimálního trestu nepodmíněného odnětí svobody na 2 roky.

¹⁸⁰ JELÍNEK, J. Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část. 6. vyd. Praha: Leges, 2017, s. 434

¹⁸¹ Srov. též ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník, 2. vydání, Praha: C.H.Beck, 2012, s. 508

Přestože by celková přísnost trestu (s ohledem na všechny další uložené tresty) mohla být i několikrát vyšší, nelze tyto tresty podle mého názoru za takové situace ukládat, neboť by to bylo v rozporu s explicitním ustanovením trestního zákoníku.

5 Souhrnný trest

Souhrnný trest bude ukládán v situaci, kdy o všech trestných činech pachatele, které **jsou v poměru souběhu**, nebylo rozhodnuto ve společném řízení. Jde o případy, kdy je pachatel odsuzován pro jiný jeho trestný čin, který spáchal předtím, než byl pro jiný jeho trestný čin vyhlášen soudem prvního stupně odsuzující rozsudek.¹⁸² Hlavní rozdíl mezi trestem úhrnným a souhrnným je tak především v procesním aspektu ukládání trestu za souběh trestných činů.¹⁸³ Ze své podstaty lze souhrnný trest uložit **pouze v případě vícečinného souběhu** trestných činů. Pokud by totiž bylo jednou rozhodnuto o trestném činu, spáchaném v jednočinném souběhu (tedy jedním skutkem) s jiným trestným činem, nebylo by možné o tomto skutku v novém řízení znovu rozhodnout (rozuměj: v řízení, které nebylo důsledkem opravného prostředku) z důvodu překážky *rei iudicatae*.¹⁸⁴

Typicky bude souhrnný trest **ukládán ve chvíli, kdy další trestné činy pachatele vyšly najevo až dodatečně**, tedy poté, co již byl pro jiný (či jiné) trestný čin, který je k těmto činům v poměru souběhu, odsouzen. Může se však také stát, že **o jednotlivých trestných činech pachatele bylo rozhodováno v různých řízeních**, přestože bylo trestná činnost pachatele známá (pachatel byl například účastníkem na několika trestných činech různých pachatelů).

Souhrnný trest se **nebude ukládat** v případě, kdy je sice o různých trestných činech pachatele **vedeno společné řízení, ale skutky**, o kterých je rozhodováno, **nejsou v poměru souběhu**.¹⁸⁵ V takovém případě bude třeba uložit pachateli více jednotlivých trestů.

Pachatel se dopustil trestného činu **A**, za tento čin byl odsouzen rozsudkem **R^A**, proti kterému se na místě odvolal. Následně se pachatel dopustil trestného činu **B**. Odvolací soud zrušil **R^A** a vrátil věc soudu prvního stupně k novému projednání. Soud prvního stupně sloučil jednání o trestném činu **A** a **B** a následně pachatele za oba činy odsoudil rozsudkem **R^{AB}**.

¹⁸² ŠÁMAL, P. a kol. Trestní právo hmotné. 8., vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2016., s. 390

¹⁸³ Srov. CHMELÍK, Jan. Trestní právo hmotné: obecná část. Praha: Linde, 2009. Vysokoškolské právní učebnice, s. 211

¹⁸⁴ Tamtéž, s. 211

¹⁸⁵ Rozsudek Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 6. 12. 1979, sp. zn. 8 To 963/1979 (R 42/1980 tr.)

Jelikož byly trestné činy A a B odděleny odsuzujícím rozsudkem pro trestný čin A, nejsou tyto činy v poměru souběhu a nelze tak za ně uložit souhrnný (ani úhrnný) trest. Pachateli budou uloženy dva tresty.

Příklad č. 19

Souhrnný trest se obecně **ukládá podle všech zásad pro ukládání trestu úhrnného** (blíže viz kapitola 4), tím je vyjádřena zásada, že pachateli by neměla vznikat bezdůvodná újma či výhoda pouze na základě náhodných podmínek, v tomto případě na základě způsobu projednání spáchaných trestných činů. V následujících kapitolách jsou v souladu s výše uvedeným pravidlem popsány pouze případné odchylky od zásad pro ukládání úhrnného trestu a především zásady pro ukládání souhrnného trestu, které se při ukládání úhrnného trestu nevyskytují a nebylo tak o nich zatím pojednáno.

Soud musí vždy velice **pečlivě zjišťovat splnění podmínek** pro uložení souhrnného trestu. Jde především o správné zjištění okamžiku vyhlášení prvního odsuzujícího rozsudku soudem prvního stupně pro účely stanovení souběhu trestných činů. Za tímto účelem je třeba vždy **provést důkaz celým spisem** ve věci, v níž byl vydán rozsudek, ve vztahu ke kterému je dán vztah souhrnnosti.¹⁸⁶ Jen tímto způsobem lze bezpečně zjistit, kdy byl ve věci vyhlášen první rozsudek, doručen trestní příkaz či zda tyto úkony nebyly stíženy nějakou vadou apod.

5.1 Limity a povinnosti při ukládání souhrnného trestu

Před pojednáním o stanovení samotného trestu a jeho výměry je třeba pojednat o omezení úvahy soudu při ukládání souhrnného trestu: podle § 43 odst. 2 věta třetí tr. zák. je stanoveno, že **souhrnný trest nesmí být mírnější** než trest uložený rozsudkem dřívějším. Předmětné ustanovení míří hlavně na situace, kdy by předchozí jednání pachatele, za které již byl odsouzen, mohlo být hodnoceno mírněji. U pachatele by v mezidobí mohlo dojít k určitému stupni nápravy (vyššímu než bylo původně očekáváno), v důsledku čehož by v okamžiku ukládání souhrnného trestu **případalo v úvahu uložení trestu mírnějšího**, a to i s ohledem na novou trestnou činnost.¹⁸⁷ Takové snížení by však bylo nepochybně v rozporu s účelem trestání pachatele, kdy tento by byl „odměněn“ za to, že je odsuzován za další trestný

¹⁸⁶ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 17. 9. 1993, sp. zn. 7 To 125/1993 (R 12/1994 tr.)

¹⁸⁷ TOLAR, J. Trest úhrnný a souhrnný. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, 1963, s. 200

čin. Pokud soud dojde k závěru, že by bylo na místě uložit pachateli nižší trest, může **od uložení souhrnného trestu toliko upustit** (o tom viz 5.5). Jelikož souhrnný trest nesmí nikdy být mírnější než trest, uložený původním rozsudkem, a pokud soud považuje původní trest za dostatečný, upustí od uložení souhrnného trestu ve smyslu § 44 tr. zák., můžeme napříště hovořit o tom, že souhrnný trest, je-li ukládán, musí být **vždy přísnější než trest předchozí**.¹⁸⁸

Pokud soud ukládá všechny druhy trestů, které byly uloženy také předchozím rozsudkem, a všechny tyto tresty ukládá ve vyšší výměře, či je jinak rozšiřuje (předmětem trestu propadnutí věci bude, vedle původních, další pachatelova věc), je zcela na místě konstatovat, že ukládaný trest je přísnější. Obtížnější je posouzení dodržení tohoto pravidla v ostatních případech. Nejdůležitějšími otázkami splnění požadavku přísnějšího trestu je, **zda musí být přísnější každý jednotlivý uložený druh trestu** a zda mohou být **některé druhy trestů uloženy v nižší výměře, jinak zmírněny či dokonce neuloženy vůbec**, zatímco jiné tresty budou uloženy ve výměře vyšší či jinak zpřísněny a konečně je zde **otázka ukládání trestu odnětí svobody**.

Přímo z § 43 odst. 2 tr. zák. podle mého názoru vyplývá, že podmínka přísnějšího trestu se vztahuje k souhrnnému trestu jakožto celku, **není tak třeba, aby byl každý jednotlivý uložený druh trestu zpřísnován**. Opačný výklad by ostatně odporoval účelu trestu, kdy by soud musel zpřísnovat trest, jehož uložení by však novým trestným činem nebylo vůbec odůvodněno.

Pachateli byl předchozím rozsudkem uložen trest odnětí svobody na 18 měsíců, jehož výkon byl podmíněně odložen se zkušební dobou v délce 3 let a dále mu byl uložen trest zákazu řízení motorových vozidel po dobu 4 let. Soud v řízení o skutku, který byl v souběhu s předchozími činy, dospěl k závěru, že je na místě pouze prodloužit pachateli trest zákazu činnosti na 5 let.

Výše uvedený trest bude splňovat podmínku větší přísnosti oproti trestu předchozímu, přestože jeden z trestů (trest odnětí svobody) zůstal ve stejné výši.

Příklad č. 20

¹⁸⁸ Srov. též KRATOCHVÍL, Vladimír. Trestní právo hmotné: obecná část. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. Beckovy právnické učebnice, s. 620

Ve stejném duchu se dá hodnotit i otázka uložení některých trestů v mírnější podobě či jejich neuložení. Pokud soud dospěje k závěru, že je na místě pachateli **jiné druhy trestů o rozdílné přísnosti**, může tak učinit,¹⁸⁹ ze zákona má však **povinnost v určitých případech uložit trest** odnětí svobody a některé vyjmenované tresty (o tom viz níže). Pokud se soud takto rozhodne více či méně zasahovat do složení a výše jednotlivých trestů, musí zhodnotit, zda **souhrnný trest**, který hodlá uložit, je **ve svém úhrnu** a s přihlédnutím **ke konkrétním okolnostem** případu a osoby pachatele **přísnější**. Nezáleží tak na tom, že soud některé tresty zmírní, jiné vůbec neuloží a naopak některé tresty zpřísní a uloží nové, rozhodující je výsledná přísnost nově ukládaného trestu ve vztahu k trestu předchozímu. **Porovnání přísnosti** různých trestů o různých výměrách je složitý myšlenkový proces, který podle mého názoru **nelze stanovit obecně** pro porovnání jednotlivých trestů. Přísnost každého trestu musí být **hodnocena ve vztahu ke konkrétnímu pachateli** a tedy vždy pro daný případ zvlášť. Určitým vodítkem mohou být v tomto případě pravidla pro započítávání trestů. Ostatně otázkou **započtení, či jiného zohlednění vykonaných (či částečně vykonaných) trestů**, uložených původním rozsudkem, ale neuložených v souhrnném trestu (o tom blíže viz kapitola 5.4), se soud v těchto případech bude muset s velkou pravděpodobností zabývat.

Původním rozsudkem byly pachateli uloženy tresty obecně prospěšných prací v délce 100 hodin a trest zákazu činnosti řízení motorových vozidel v délce 5 let. Soud při ukládání souhrnného trestu dospěl k názoru, že je na místě uložit pachateli nepodmíněný trest odnětí svobody v délce 1 roku namísto obecně prospěšných prací a naopak že postačí uložit pachateli trest zákazu činnosti řízení motorových vozidel v délce 4 let.

Soud v tomto případě jeden z trestů, který byl uložen dřívějším rozsudkem, neuložil vůbec a druhý pak snížil. Přesto by měl být nový souhrnný trest považován ve svém úhrnu za přísnější a to s ohledem na přísnost nepodmíněného trestu odnětí svobody a jeho výměru.

Příklad č. 21

V případě trestu **odnětí svobody** je třeba porovnávat několik faktorů, zcela specifických pro tento trest a to i ohledem na jeho podrobnější úpravu v trestním zákoníku. Za prvé je samozřejmě porovnávána samotná **výměra** trestu odnětí

¹⁸⁹ Tamtéž, s. 203

svobody. Dále je třeba zohlednit, zda se jedná o **nepodmíněné, či podmíněné** odsouzení k tomuto trestu a jde-li o podmíněné odsouzení, zda je s **dohledem či ne**, případně, zda či jaká **přiměřená omezení a povinnosti** byly pachateli stanoveny podle § 82 tr. zák., v případě dohledu také podle § 85 odst. 2, § 48 odst. 4 tr. zák. U podmíněného odsouzení je samozřejmě klíčovou i **délka zkušební doby**. **Nejsou-li změněny žádné jiné okolnosti**, je jednoduché porovnat jediný z výše uvedených aspektů, změní-li se jich však několik, je porovnání o poznání složitější.

Přeměna trestu z nepodmíněného na podmíněný bude zpravidla znamenat vyšší přísnost trestu.¹⁹⁰ Soud však může například pachateli uložit vyšší výměru podmíněného trestu, stanovit delší zkušební dobu či pachateli uložit celou řadu omezení a povinností. Velice častá bude **změna délky trestu za současné změny délky zkušební doby**. V případě pachatelů s vyšším rizikem recidivy může být **delší zkušební doba u kratšího trestu odnětí svobody** ve svém důsledku přísnější: soud zde počítá s velkou pravděpodobností budoucího nařízení výkonu trestu. Tento trest má však zároveň i lepší vliv na nápravu pachatele: pachatel se musí po delší dobu snažit vést řádný život. Naopak v případech, kdy se nepředpokládá nařízení výkonu trestu, může mít **vyšší trest odnětí svobody s krátkou zkušební dobou** větší dopad na pachatele (morální, sociální) a může tak být ve výsledku přísnějším.

Byl-li uložen trest odnětí svobody **podle § 43 odst. 1 in fine tr. zák.** (tedy pokud byl soud povinen uložit jako úhrnný trest odnětí svobody) **musí soud jako trest souhrnný uložit také trest odnětí svobody**. Soud však může uložit tento trest **v jiné délce či v jiné formě**, tedy změnit trest nepodmíněný na podmíněný a opačně, případně přidat dohled u podmíněného trestu, zařadit pachatele do jiného typu věznice apod. Uložení dalších trestů vedle trestu odnětí svobody, stejně jako u trestu úhrnného, není dále omezeno.

I když je pachateli namísto podmíněného trestu odnětí svobody ukládán některý z alternativních trestů, nelze apriorně stanovit, který z těchto trestů je přísnější a který mírnější.¹⁹¹

¹⁹⁰ Srov. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 18. 10. 2006, sp. zn. 7 Tdo 1252/2006 (T 949/2007)

¹⁹¹ Srov. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 13. 3. 1997, sp. zn. 2 Tzn 13/1997 (R 56/1997 tr.)

Podle ustanovení § 43 odst. 2 tr. zák. musí soud vyslovit trest ztráty **čestných titulů nebo vyznamenání, trest ztráty vojenské hodnosti, trest propadnutí majetku nebo trest propadnutí věci**, jestliže takový trest byl vysloven již rozsudkem dřívějším. Tolar¹⁹² považoval obdobné ustanovení tehdy platného trestního zákona za nedostatek právní úpravy, která bezdůvodně zpřísňuje nový trest. Podle mého názoru je však dané ustanovení zcela na místě. Nejdříve je třeba si uvědomit, že při ukládání souhrnného trestu je rušen výrok o trestu, obsažený v předchozím rozsudku (o tom blíže viz kapitola 5.2), tento výrok o trestu tedy pozbývá své účinnosti. Pokud by v takové situaci nebyl vysloven např. trest propadnutí věci, stát by takovou věc byl dle mého názoru povinen navrátit. **Na jedné straně tak neuložení výše zmíněných trestů s sebou nese celou řadu praktických problémů** s návratem do původního stavu, kdy by stát musel pachateli vrátet propadnuté věci, majetek, či jejich peněžní hodnotu. V případě trestu ztráty čestných titulů nebo vyznamenání a trestu ztráty vojenské hodnosti, které mají také výrazně morální význam, by pachateli byly vráceny čestné tituly a hodnosti za to, že je odsuzován za další trest. **Na druhé straně je velice jednoduché zohlednit povinné uložení takových trestů v druhu a výměře souhrnného trestu.**

5.2 Zrušení předchozího výroku

Podle § 43 odst. 2 tr. zák. spolu s uložení souhrnného trestu soud zruší výrok o trestu uloženém pachateli rozsudkem dřívějším, jakož i všechna další rozhodnutí na tento výrok obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo tímto zrušením, pozbyla podkladu. V této otázce je třeba se zabývat oběma pojmy, jak pojmem **výrok o trestu uloženém dřívějším rozsudkem**, tak **rozhodnutím na tento výrok obsahově navazujícím, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo tímto zrušením, pozbyla podkladu.** Je třeba přesně určit, **co lze považovat za výrok o trestu** ve vztahu k ukládání souhrnného trestu **a jaké všechny výroky o trestu** v daném řízení **mají být rušeny.**

Je třeba zdůraznit, že při ukládání souhrnného trestu je soud oprávněn **rušit** toliko **výroky** o trestu, obsažené **v pravomocném rozsudku**,¹⁹³ přičemž otázku

¹⁹² TOLAR, J. Trest úhrnný a souhrnný. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, 1963, s. 199

¹⁹³ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR ze dne 21. 12. 1970, sp. zn. 7 Tz 47/1970 (R 27/1971/III tr.), srov. též TOLAR, J. Trest úhrnný a souhrnný. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, 1963, s. 135

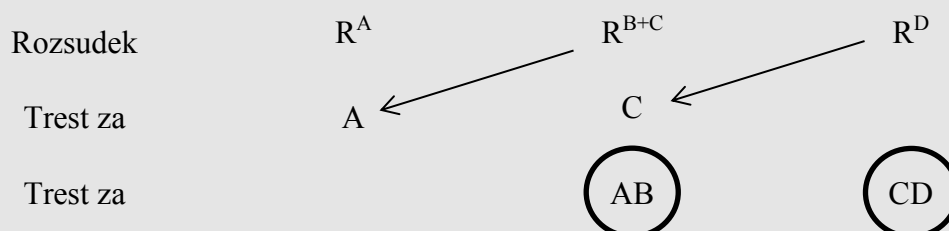
zda (a kdy) tento rozsudek, který má být rušen, nabyl právní moci a k jakým výrokům se právní moc vztahuje, si samostatně zhodnotí soud, ukládající souhrnný trest.¹⁹⁴

Jestliže dřívější rozsudek obsahuje více samostatně uložených trestů (např. trest souhrnný a trest úhrnný), soud s uložením souhrnného trestu zruší postupem v tomto **rozsudku pouze ten výrok o trestu, jenž se týká sbíhajících se trestné činnosti**.¹⁹⁵

Pachatel se dopustil trestných činů **A** a **B**, následně byl za čin **A** odsouzen rozsudkem **R^A**. Pachatel se poté dopustil trestných činů **C** a **D**. V následujícím řízení byl za činy **B** a **C** odsouzen rozsudkem **R^{B+C}**. Nakonec byl odhalen i trestný čin **D** a pachatel by za tento odsouzen rozsudkem **R^D**.

Rozsudkem **R^{B+C}** byl pachateli jednak uložen souhrnný trest za činy **A** a **B**, kdy spolu s uložením tohoto trestu byl zrušen celý výrok o trestu v rozsudku **R^A**, jednak mu byl uložen samostatný trest za čin **C**.

Rozsudkem **R^D** byl pachateli uložen souhrnný trest za činy **C** a **D**, kdy spolu s uložením tohoto trestu byl zrušen pouze výrok o trestu za čin **C** a souhrnný trest za činy **A** a **B** zůstal nezrušen.

Příklad č. 22

Vedle běžných výroků o trestu, kterými je pachateli skutečně ukládán trest, je třeba zmínit i rozsudek, kterým bylo za podmínek § 48 odst. 1 tr. zák. **podmíněně upuštěno od potrestání s dohledem**. Takový rozsudek je třeba podle § 43 odst. 3 tr. zák. považovat za odsuzující rozsudek a zároveň je třeba jej při ukládání souhrnného trestu zrušit. Při ukládání souhrnného trestu však nikdy nebude rušen výrok o upuštění od potrestání podle § 46 tr. zák. a to v souladu s § 43 odst. 4 tr. zák., podle kterého se ustanovení o souhrnném trestu neužije, jestliže dřívější

¹⁹⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 10. 1. 2002, sp. zn. 5 Tz 308/2001 (T 355/2002/I), srov. též rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 23. 9. 1999, sp. zn. 1 To 129/1999 (PR 12/1999/I s. 659)

¹⁹⁵ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 4. 6. 1997, sp. zn. 3 To 41/1997 (R 46/1998/II tr.), srov. též ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník, 2. vydání, Praha: C.H.Beck, 2012, s. 517

odsouzení je takové povahy, že se na pachatele hledí, jako by nebyl odsouzen, což je mimo jiné právě případ upuštění od potrestání. Je tedy třeba **nezaměňovat výroky o upuštění od potrestání, o upuštění od potrestání s dohledem a konečně ani o upuštění od uložení souhrnného trestu.**

*„Výrok o upuštění od uložení souhrnného trestu podle § 37 tr. zák. (zákona č. 140/1961 Sb. trestní zákon, pozn.) je výrokem o trestu, který je třeba v případě ukládání souhrnného trestu podle § 35 odst. 2 tr. zák. zrušit. Shledá-li soud potřebným uložit souhrnný trest proto, že posuzovaný trestný čin obviněný spáchal nejen v souběhu s trestným činem, za který mu již jiným rozsudkem byl pravomocně uložen trest, ale i s trestným činem dalším, ohledně něhož bylo dalším rozsudkem za podmínek § 37 tr. zák. upuštěno od uložení souhrnného trestu, nemůže se omezit jen na zrušení výroku o trestu, jímž byl obviněnému trest prvním rozsudkem uložen, nýbrž musí za podmínek § 35 odst. 2 tr. zák. zrušit i výrok o upuštění od uložení souhrnného trestu obsažený v navazujícím rozsudku.“¹⁹⁶ Z výše uvedeného je patrné, že i když není pachateli ukládán žádný nový trest, je výrok o upuštění od uložení souhrnného trestu výrokem o trestu, který je třeba zrušit. Jak bylo řečeno výše (viz kapitola 1.2.1), **upuštění od potrestání** podle § 46 tr. zák. není odsuzujícím rozsudkem pro účely stanovení souběhu trestných činů a zároveň **zakládá fikci neodsouzení.***

Existuje **velké množství** zcela různorodých **rozhodnutí**, která obsahově navazují na rušený výrok o trestu a **kteřá vzhledem ke změně, k níž došlo tímto zrušením, pozbyla podkladu.** Namátkou lze uvést například výroky o započítání vazby a trestu podle § 92 tr. zák., usnesení o odkladu výkonu trestu odnětí svobody podle § 81 tr. zák., o podmíněném propuštění z výkonu trestu odnětí svobody podle § 88 tr. zák., podmíněném upuštění od výkonu zbytku některých trestů podle § 90 tr. zák., o přeměnách některých trestů podle § 61, 65 tr. zák., dále pak o odkladu výkonu trestu odnětí svobody podle § 322 tr. řádu, o přerušení výkonu trestu podle § 325 tr. řádu. **Některá výše uvedená rozhodnutí učiní soud opětovně,** někdy rovnou v rámci ukládání souhrnného trestu, **ovšem už ve vztahu k tomuto novému trestu. Jiná rozhodnutí nebude vůbec možné učinit,** například vzhledem k tomu, že druh trestu, ke kterému se zrušené rozhodnutí vázalo, vůbec nebyl uložen.

¹⁹⁶ Rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 26. 10. 2005, sp. zn. 5 To 100/2005 (R 55/2006 tr.)

V případě upuštění od uložení zbytku však lze vysledovat i odchylky od výše uvedeného obecného pravidla: „Dojde-li v důsledku uložení souhrnného trestu podle § 35 odst. 2 tr. zák. (zákona č. 140/1961 Sb. trestní zákon, pozn.) ke zrušení dřívějšího rozsudku, jímž byl uložen trest zákazu činnosti (§ 49 odst. 1, § 50 odst. 1 tr. zák.), a bylo-li již podmíněně upuštěno od výkonu zbytku tohoto trestu, ale odsouzený se ještě neosvědčil (§ 64 odst. 1, 3 tr. zák.), ztrácí rozhodnutí o podmíněném upuštění od výkonu zbytku trestu platnost jen tehdy, jestliže část trestu zákazu činnosti vykonaná před uložением souhrnného trestu je kratší než doba potřebná podle § 61 odst. 2 tr. zák. pro podmíněné upuštění od výkonu zbytku trestu zákazu činnosti uloženého v rámci souhrnného trestu. V opačném případě se považuje rozhodnutí o podmíněném upuštění od výkonu zbytku trestu zákazu činnosti za nezrušené a je třeba rozhodnout o tom, zda se odsouzený osvědčil či nikoli.“¹⁹⁷

Tento názor by pak bylo možná všeobecně vztáhnout na podmíněné upuštění od výkonu jiných trestů, a dalo by se jít dál, například použít stejné pravidlo na rozhodnutí o přeměnách některých trestů.

Co se týče rozsahu rušení jednotlivých rozhodnutí, je třeba pojednat o **případech, kdy rušené rozhodnutí samo obsahovalo výrok o zrušení jiného, předchozího rozhodnutí**. Půjde zejména o **opětovné ukládání souhrnného trestu**, tedy případy, kdy je při ukládání souhrnného trestu rušen dříve uložený souhrnný trest. Dále se bude jednat o **rozhodnutí o odvolání**, kterými byl zrušen výrok o trestu a nahrazen novým. Zrušením těchto rozhodnutí by již neexistoval podklad, na základě kterého byly zrušeny původní rozsudky. Soud tak musí v těchto situacích zrušit oba (příp. všechny) takovéto výroky o trestu.¹⁹⁸

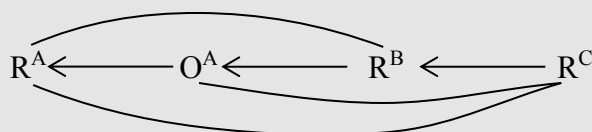
¹⁹⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. 3. 2008, sp. zn. 4 Tdo 1466/2007 (T 1080)

¹⁹⁸ Stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 10. 6. 2010, sp. zn. Tpjn 301/2010 (R 48/2010 tr.)

Pachatel se dopustil trestných činů **A**, **B** a **C**. Za trestný čin **A** byl odsouzen rozsudkem **R^A**, proti rozsudku podal odvolání a odvolací soud na základě skutkového stavu zjištěného soudem prvního stupně zrušil výrok o trestu rozsudkem **O^A**. Následně byl pachatel odsouzen za trestný čin **B** rozsudkem **R^B**. V jiném řízení byl konečně pachatel odsouzen i za trestný čin **C** rozsudkem **R^C**.

Při ukládání souhrnného trestu rozsudkem **R^B** musí soud vyslovit zrušení výroku o trestu z rozsudků **R^A** i **O^A**

Při ukládání souhrnného trestu rozsudkem **R^C** musí soud vyslovit zrušení výroku o trestu z rozsudků **R^B**, **R^A** i **O^A**

Příklad č. 23

Z procesního hlediska musí soud podle § 124 tr. řádu ve svém rozhodnutí označit ty dřívější rozsudky, z nichž nový rozsudek zrušuje výrok o trestu a nahrazuje jej výrokem o trestu souhrnném.

O zmírňování uloženého trestu v důsledku **amnestie** je pojednáno na jiném místě (viz kapitola 7.2.3), zde je však nutné pohovořit o případech, kdy je ukládán souhrnný trest ve vztahu k rozsudku, jehož výrok trestu byl ovlivněn amnestií prezidenta republiky o jejímž použití bylo rozhodnuto podle § 368 tr. řádu, **avšak na pachatele se nehledí, jako by nebyl odsouzen**. V takovém případě bude společně s původním rozhodnutím o trestu **zrušeno i rozhodnutí o použití amnestie**, jakožto rozhodnutí související¹⁹⁹ a **soud následně nově rozhodne** o použití amnestie ve vztahu k uloženému souhrnnému trestu.²⁰⁰

5.3 Nový trest

Při ukládání souhrnného trestu by měl být pachatel v zásadě ve stejné situaci, jako kdyby mu ukládán jeden úhrnný trest, pachatel tedy má být ve stejném postavení, jako by o všech jeho trestných činech bylo rozhodováno v jednom

¹⁹⁹ Srov. též TOLAR, J. Trest úhrnný a souhrnný. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, 1963, s. 213

²⁰⁰ Stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu ČSFR ze dne 24. 5. 1990, sp. zn. Tpjf 35/1990 (R 36/1990 tr.)

řízení.²⁰¹ Soud tedy vychází ze všech sbíhajících se trestných činů, tedy nejen těch činů, o kterých je vedeno řízení, ale také těch, o kterých bylo rozhodnuto v předchozích řízeních.

Z hlediska procesu rozhodování je soud povinen provést důkaz spisem (spisy) ve věci, v níž byl vydán rozsudek, ve vztahu ke kterému je dán vztah souhrnnosti.²⁰²

Nepostačí tak pouhé provedení důkazu opisem předchozího rozsudku. Toto pravidlo má hned dva důvody. První důvod byl zmíněn již v úvodu této kapitoly, tedy jasné určení souběhu jednotlivých trestných činů. Druhý důvod je pak **hodnocení trestné činnosti pachatele.** Jestliže má mít pachatel v zásadě co nejpodobnější postavení, jako by mu byl ukládán jediný trest, **musí soud zhodnotit pachatelovu trestnou činnost jako celek** a k tomu účelu by měl nepochybně **vycházet z původních provedených důkazů**, jak jsou zachyceny ve spise, nikoliv až ze samotného rozsudku.

Je otázkou, **do jaké míry je soud oprávněn hodnotit trestnou činnost pachatele, za kterou byl ukládán předchozí trest.** Oproti ustanovení § 45 tr. zák., které v otázce ukládání společného trestu výslovně stanoví vázanost soudu předchozími skutkovými zjištěními, v ustanovení § 43 tr. zák. toto pravidlo stanoveno není. Tento rozdíl však pramení v odlišném postupu při ukládání obou trestů: zatímco v případě společného trestu je rušen též výrok o vině za pokračující trestný čin, v případě souhrnného trestu je rušen pouze výrok o trestu. **Otázka viny ve vztahu k předchozím trestným činům je tak zcela vyloučena z posuzování,** protože výrok o vině předchozího rozsudku není uložením souhrnného trestu zrušen. Ze stejného důvodu se **soud nemůže odchýlit od právního hodnocení předchozích skutků**, tedy nemůže tyto skutky posuzovat odlišně od původního rozsudku. Soud tak musí vycházet ze skutkových zjištění předchozího soudu. Ovšem samotné hodnocení těchto skutkových zjištění ve vztahu k uložení trestu je zcela v rukou soudu, který ukládá souhrnný trest.²⁰³

Soud musí bez pochyby vzít v potaz **nové skutečnosti, které nastaly od okamžiku vyhlášení předchozího rozsudku.** Jedná se o zcela nové skutečnosti, které mohou vypovídat o **možnosti nápravy pachatele** (například s ohledem na jeho

²⁰¹ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 19. 9. 1967, sp. zn. 1 Tz 40/1967 (R 13/1968 tr.)

²⁰² Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 17. 9. 1993, sp. zn. 7 To 125/1993 (R 12/1994 tr.)

²⁰³ Srov. též ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník, 2. vydání, Praha: C.H.Beck, 2012, s. 516

chování při výkonu trestu odnětí svobody) či **jeho chování po činu** (zda se pachatel pokusil napravit následky spáchaných trestných činů).²⁰⁴ Nejenže od spáchání trestného činu zpravidla utekla delší doba, ale pachatel si hlavně již prošel trestním řízením, na jehož konci byl pravomocně odsouzen pro jiný trestný čin a často si také vykonal určitou část trestu, či dokonce vykonal celý trest. Otázkou je, jestli soud může k tomuto chování přihlídnout jako k polehčující či přitěžující okolnosti.²⁰⁵ Zároveň je třeba zhodnotit (případně přehodnotit) **zjištění o trestné činnosti pachatele ve světle nového trestného činu**. Soud tak může zjistit, že předchozí čin pachatele nebyl pouze ojedinělým excesem v jeho chování, že pohnutky daného činu byly odlišné, oproti předchozím zjištěním apod. **Nový trestný čin tak může vrhat na celou trestnou činnost pachatele nové světlo**, může být objeven jiný motiv celého jednání, může být propojením do té doby zdánlivě oddělených trestných činů.²⁰⁶ Zároveň, pokud byl pachatel předchozím rozsudkem odsouzen za jediný trestný čin, musí vzít soud v potaz jako **obecně přitěžující okolnost** fakt, že se pachatel dopustil více trestných činů. Jak již bylo řečeno výše, **možnost nápravy pachatele** posuzuje soud **k okamžiku vyhlášení** rozsudku, kdy může vzít v potaz zejména chování pachatele při výkonu dosavadního trestu a všeobecně jeho chování po vyhlášení předchozího rozsudku.

Soud může (při dodržení podmínek popsanych v kapitole 5.3) pachateli uložit zcela odlišné tresty, než jaké byly uloženy původním rozsudkem. Soud může též uložit trest, jehož uložení je odůvodněno pouze trestným činem, za který byl pachatel odsouzen původním rozsudkem.²⁰⁷

„Pokud byl před uložením souhrnného trestu předchozí trest zmírněn nebo prominut aktem milosti prezidenta republiky (hromadným nebo individuálním), je nutno stanovit souhrnný trest bez ohledu na to, zda a do jaké míry byl tímto aktem předchozí trest zmírněn nebo prominut. Milostí prezidenta republiky totiž dochází

²⁰⁴ TOLAR, J. Trest úhrnný a souhrnný. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, 1963, s. 206

²⁰⁵ Tamtéž, s. 176

²⁰⁶ SOLNAR, Vladimír. Systém českého trestního práva. Praha: Novatrix, 2009, část III, s. 204, poznámka pod čarou

²⁰⁷ TOLAR, J. Trest úhrnný a souhrnný. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, 1963, s. 208

pouze ke zmírnění nebo prominutí výkonu takového trestu. To neplatí, byl-li celý předchozí trest prominut s účinky zahlazení.“²⁰⁸

Závěrem je vhodné připomenout, že všechny uložené tresty tvoří v rozsudku jediný výrok o trestu.²⁰⁹ Toto pravidlo se však týká pouze trestů uložených za sbíhající se trestnou činnost. Pokud je pachateli ve stejném řízení ukládán trest i za další (nesbíhající se) trestné činy, bude rozsudek obsahovat více výroků o trestu (které pak mohou každý obsahovat několik trestů).

5.4 Započtení při ukládání souhrnného trestu

Je-li pachateli ukládán souhrnný trest, je velice pravděpodobné, že stejně jako při opětovném odsouzení za týž skutek (např. v důsledku dovolání), bude mít pachatel i v tomto případě **určitou část původně uloženého trestu vykonanou**. V takovém případě bude soud postupovat podle § 92 tr. zák. **Soud usnesením rozhodne o započtení již vykonaného trestu** do nově ukládaného souhrnného trestu. Stejně se bude postupovat v případě **započítání vazby**, kdy započítána bude jak vazba, ve které byl pachatel umístěn při řízení o trestném činu, pro který je vedeno nové řízení, tak i předchozí vazby v ostatních řízeních o věcech, za které je ukládán souhrnný trest. I když byl pachatel odsouzen pouze za některé trestné činy, započte se vazba v plném rozsahu.²¹⁰ Tento postup ovšem platí pouze v případě, kdy je pachateli ukládán stejný druh trestu (či trest odnětí svobody pro započítání vazby) a započtení tak může být jednoduše provedeno v poměru 1:1.

Pokud pachateli není ukládán některý z trestů, který byl uložen předchozím rozsudkem a pachatel zároveň část takového trestu již vykonal, je třeba tuto skutečnost v souladu s § 92 odst. 3 tr. zák. „zohlednit“ a to již při samotném ukládání trestu, tedy při stanovení jeho druhu a výměry.

Může se stát, že pachateli byl určitý **trest v průběhu svého výkonu přeměněn na trest jiný**. V takovém případě by měly být pachateli započítány (příp. budou zohledněny) jednotlivé vykonané **tresty podle své reálné délky trvání**. Jestliže byl pachatel z výkonu trestu uloženého původním rozsudkem **podmíněně propuštěn a osvědčil se** (rozhodnutím soudu nebo ex lege), „*má se za to, že celý*

²⁰⁸ ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník, 2. vydání, Praha: C.H.Beck, 2012, s. 513

²⁰⁹ JELÍNEK, J. Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část. 6. vyd. Praha: Leges, 2017, s. 432

²¹⁰ ŠÁMAL, P. a kol. Trestní právo hmotné. 8., vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2016, s. 403

*uložený trest, a nikoli jen jeho skutečně odpykaná část, byl vykonán dnem, kdy byl podmíněně propuštěn. Proto při započítání trestu se započítá celý uložený trest, a nikoli jen jeho skutečně vykonaná část.*²¹¹ Stejně tak pokud došlo k prominutí výkonu zbytku některého z trestů, měl by soud k této skutečnosti přihlídnout a započítat do nového trestu celou délku uloženého trestu, jehož část byla prominuta.

V případě trestů, jejichž výkon byl **promlčen**, se nabízí **dva možné postupy**. Buď tento **trest nebude započítán vůbec** (resp. jen v rozsahu, v jakém byl vykonán) či bude naopak **započítán v původně uložené** (promlčené) **délce**. První z postupů je pravděpodobně nejpřísnější: jestliže pachatel trest nevykonal, není důvod k jeho započtení. Druhý postup nabízí řešení situace, jak při ukládání souhrnného trestu spravedlivě zohlednit fakt, že jeden z trestů, který je ukládán rušeným výrokem o trestu, již ke dni ukládání souhrnného trestu není možné vykonat. Soud by tak sice promlčený trest uložil, přísnost souhrnného trestu by byla vyšší, zároveň by však nedošlo k zhoršování postavení pachatele, který by byl opět povinen vykonat trest, jehož výkon byl již jednou promlčen.

Podle § 82 odst. 4 tr. zák. doba, po kterou podmíněně odsouzený vedl ve zkušební době řádný život a vyhověl uloženým podmínkám, se započítává do zkušební doby nově stanovené při podmíněném odsouzení pro týž skutek nebo do zkušební doby stanovené při uložení úhrnného nebo souhrnného trestu nebo společného trestu za pokračování v trestném činu. Ve vztahu k tomuto ustanovení je bezvýznamné, zda předchozím rozsudkem nebyly pachateli stanoveny žádné přiměřené omezení či povinnosti a souhrnným trestem ano. Stejně tak nezáleží na tom, že některé tyto omezení a povinnosti naopak stanoveny nově nebyly, některé ubyly a jiné naopak přibyly.²¹²

5.5 Upuštění od uložení souhrnného trestu

Podle § 44 tr. zák. soud **upustí od uložení** souhrnného trestu podle § 43 odst. 2 tr. zák., má-li za to, že trest uložený dřívějším rozsudkem je dostatečný. Oproti upuštění od potrestání podle § 46 - 48 tr. zák., kde předpokladem k tomuto postupu je, že z hlediska kritérií pro stanovení druhu a výměry trestu stačilo k nápravě pachatele a ochraně společnosti již projednání věci před soudem, v případě

²¹¹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 11. 12. 2013, sp. zn. 4 Tz 63/2013 (R 55/2014 tr.)

²¹² Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. 10. 2001, sp. zn. 7 Tz 264/2001 (T 308/2002), srov. též SOLNAŘ, Vladimír. Systém českého trestního práva. Praha: Novatrix, 2009, část III, s. 109

upuštění od uložení souhrnného trestu jde o případ, kdy soud považuje dříve uložený trest za dostatečný i ve vztahu ke sbíhající se trestné činnosti, o níž rozhoduje později.²¹³

K tomuto postupu soudu může být celá řada důvodů. Při upuštění od uložení dalšího trestu se soud řídí obecnými zásadami pro stanovení druhu a výměry trestu. Soud tak hodnotí společenskou škodlivost trestné činnosti, jejího pachatele a možnosti jeho nápravy, a to i s ohledem na to, jak dosavadní výkon trestu uloženého dřívějším rozsudkem plní svůj účel,²¹⁴ tedy podle stavu, jaký tu je ve chvíli ukládání trestu. K upuštění od uložení souhrnného trestu může docházet (a ve výjimečných případech dokonce musí) v následujících situacích:

A) Trestný čin pachatele, za který je pachatel odsuzován v novém řízení, nemá žádný či zcela zanedbatelný vliv na jeho trestnou činnost jako celek a neodůvodňuje tak uložení vyššího trestu. Jinými slovy, pokud by byl pachateli ukládán úhrnný trest jak za předchozí, tak za novou trestnou činnost, byl by mu uložen stejný trest jako kdyby byl souzen pouze za trestnou činnost původní.

Pachatel byl původním rozsudkem odsouzen za zločin pohlavního zneužití podle § 187 odst. 1, 4 tr. zák., zločin týrání svěřené osoby podle § 198 odst. 1, odst. 3 písm. b) tr. zák. a zločin znásilnění podle § 185 odst. 1, odst. 2 písm. b) tr. zák. k úhrnnému trestu nepodmíněného odnětí svobody podle § 187 odst. 1, 4 tr. zák. v délce 14 let.

Následně mu měl být ve vztahu k tomuto rozsudku ukládán souhrnný trest za přečin navazování nedovolených kontaktů s dítětem § 193b tr. zák.

S ohledem na závažnost trestných činů, za které již byl uložen předchozí souhrnný trest, považoval soud nově projednávaný přečin za zcela zanedbatelný a rozhodl o upuštění od uložení souhrnného trestu.

Příklad č. 24

B) Nový trestný čin sice odůvodňoval uložení přísnější trestu, soud však považuje **předchozí trest za dostatečně přísný,** protože by předchozí trestnou činnost pachatele posuzoval mírněji. Ve chvíli, kdy by si soud ukládající souhrnný trest vytvořil odlišný názor na předchozí trestnou činnost pachatele, než měl soud

²¹³ ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník, 2. vydání, Praha: C.H.Beck, 2012, s. 531

²¹⁴ Rozhodnutí Nejvyššího soud ČSR ze dne 26. 11. 1970, sp. zn. 6 Tz 35/1970 (R 39/1971/I tr.)

ukládající původní trest, v důsledku čehož považuje původně uložený trest za příliš přísný ve vztahu k původní trestné činnosti, může upustit od uložení souhrnného trestu, pokud by původní trest považoval za dostatečný i za nové trestné činy.

C) I když by nový trestný čin odůvodňoval uložení vyššího trestu a předchozí trest považuje soud za spravedlivý, může soud upustit od uložení souhrnného trestu **na základě nových skutečností**, které odůvodňují uložení mírnějšího trestu. Půjde zejména o zjištění o chování pachatele od vyhlášení původního rozsudku, jeho poměrech a o možnostech jeho nápravy. Pokud bude soud hodnotit tyto faktory příznivěji, než soud ukládající původní trest, může zhodnotit původní trest jako dostačující.

D) Pokud **došlo ke snížení trestní sazby** za některý z trestných činů, za které byl pachatel původně odsouzen, nebo k jiné změně trestního zákona, která by odůvodňovala uložení nižšího trestu. Soud v takové situaci sice nemůže snížit jednou uložený trest, nemusí však ukládat trest přísnější.

Speciálním důvodem k upuštění od souhrnného trestu může být také případ, kdy pachateli již přísnější trest uložit nelze. Půjde o situace, kdy byl uložen trest, odpovídající horní hranici trestní sazby, nejvyšší doby trvání apod. a soud zároveň buď nemůže horní hranici zvýšit, či se tak již stalo v předchozím rozsudku. V takovém případě soud sice nepovažuje trest za dostatečný, nemůže však uložit trest přísnější a bude povinen od uložení souhrnného trestu upustit.

Při úvahách o upuštění od souhrnného trestu se soud zabývá toliko trestem, který byl uložen předchozím rozsudkem **za sbíhající se trestnou činnost**, nikoliv ostatními tresty uloženými sice tímž rozsudkem, ovšem samostatně za jiné trestné činy.²¹⁵

I pokud soud upustí od uložení souhrnného trestu, musí rozhodnout o **započtení doby, kterou pachatel strávil ve vazbě v tomto řízení**, do trestu, uloženého předchozím rozsudkem.²¹⁶

²¹⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 11. 11. 1998, sp. zn. 5 Tz 128/1998 (R 2/1999 tr.)

²¹⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 9. 10. 1997, sp. zn. 2 Tzn 84/1997 (R 21/1998 tr.), srov. též usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. 5. 2004, sp. zn. 5 Tdo 542/2004 (T 700/2004), SOLNAR, Vladimír. Systém českého trestního práva. Praha: Novatrix, 2009, část III, s. 189

V případech, kdy je **projednávaná trestná činnost pachatele zcela bezvýznamná**, respektive, je-li trest, který lze pachateli za takový čin uložit, zcela bez významu vedle trestu, který pro jiný čin byl obviněnému již uložen nebo který ho podle očekávání postihne, může státní zástupce či soud **trestní stíhání pachatele pro takový čin zastavit** podle § 172 odst. 2 písm. a), § 188 odst. 2, 223 odst. 2, § 314c odst. 1 písm. b) tr. zák. „*V těchto případech nezáleží ani na tom, byl-li dříve uložený trest vykonán a v jaké části, dokonce ještě nemusel být ani takový trest uložen, ale jako závažnější se teprve očekává.*“²¹⁷

Závěrem je vhodné zdůraznit, že **zároveň s výrokem o upuštění od uložení souhrnného trestu nesmí soud uložit pachateli jakýkoliv druh trestu.** „*Naznačené dva výroky vedle sebe nemohou obstát, protože jsou v logickém rozporu a vzájemně se vylučují. Výrok o upuštění od uložení souhrnného trestu je podmíněn závěrem soudu, že trest uložený dřívějším rozsudkem je dostatečný.*“²¹⁸ Ze svého pohledu bych doplnil, že toto pravidlo se podle mého názoru vztahuje toliko na ukládání jakéhokoliv trestu za sbíhající se trestnou činnost. Pokud by byl například v jednom řízení pachatel odsuzován jak za trestný čin, za který mu má být uložen souhrnný trest (resp. od uložení tohoto trestu má být upuštěno), a zároveň mu má být uložen trest za jiné jeho trestné činy, soud by v takovém případě mohl právě za tyto jiné trestné činy pachateli uložit samostatný trest.

5.6 Důsledky fikce neodsouzení

Podle § 43 odst. 4 tr. zák. ustanovení o souhrnném trestu se neužije, jestliže dřívější odsouzení je takové povahy, že se na pachatele hledí, jako by nebyl odsouzen. Toto ustanovení má řadu důsledků, které mohou být pro pachatele jak výhodné, tak nevýhodné. Základní otázkou je, na **základě jaké skutečnosti** došlo k tomu, že **se na pachatele hledí jako by nebyl odsouzen**. Od tohoto zjištění pak dovozovat, zda dané ustanovení bude pachateli ku prospěchu či naopak. Druhou rozhodnou skutečností pak je, **zda se pachatel po svém odsouzení dopouštěl další trestné činnosti**.

Došlo-li k fikci neodsouzení ex lege v důsledku rozhodnutí o **upuštění od potrestání** podle § 46 tr. zák., může být předmětné ustanovení spíše ku prospěchu

²¹⁷ ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník, 2. vydání, Praha: C.H.Beck, 2012, s. 531

²¹⁸ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. 10. 2001, sp. zn. 7 Tz 278/2001 (T 319/2002/I)

pachatele. Trestný čin, pro který bylo upuštěno od potrestání, nebude zohledněn při ukládání trestu za nový trestný čin. Pachateli tak bude ukládán trest pouze za souzený čin a tento nebude navyšován o závažnost předchozího trestného činu, pro nějž bylo upuštěno od potrestání.

Podle § 43 odst. 3 tr. zák. se za odsuzující rozsudek považuje též rozhodnutí o **podmíněném upuštění od potrestání** s dohledem podle § 48 odst. 1 tr. zák. Pokud se však pachatel osvědčil (rozhodnutím či ex lege), platí pro něj i v tomto případě fikce neodsouzení a ustanovení o souhrnném trestu se tak se stejnými důsledky, jak jsou popsány výše, neužije.

Posledním případem pak je osvědčení pachatele v případech podmíněného trestu odnětí svobody, ani zde pachatel nevykonal žádný trest (byť mu byl uložen).

Všechny výše popsané případy dopadají na situace, kdy pachateli nebyl za jeho trestnou činnost uložen žádný trest (vyjma případných omezení povinností) a **příznivost § 43 odst. 4 tr. zák. tak spočívá především v tom, že za jeho trestnou činnost, na kterou platí fikce neodsouzení, mu již nebude souhrnný trest ukládán.**

Jiného výsledku se dobereme v případě, kdy u pachatele nastala fikce neodsouzení v ostatních případech (o tom blíže viz kapitola 1.2.3). Jde hlavně o fikci neodsouzení **v případě vykonání některých trestů, dále o zahlazení odsouzení podle § 105 tr. zák.** Pachatel zde již uložený trest vykonal a má-li být odsuzován za trestnou činnost, kterou spáchal před vyhlášením odsuzujícího rozsudku, na který se již vztahuje fikce neodsouzení, bylo by pro něj daleko výhodnější, aby mu byl uložen souhrnný trest. Tento trest by byl totiž nepochybně mírnější, protože by do něj byl započítán i již vykonaný trest. Podle platné právní úpravy však bude pachateli ukládán nový „plnohodnotný“ trest.

Pachatel Z byl za své trestné činy **A, B** a **C**, všechny kvalifikované jako přečin poškození cizí věci podle § 228 odst. 1, 2 tr. zák, odsouzen ve společném řízení k úhrnnému trestu obecně prospěšných prací v délce 100 hodin.

Pachatel Y spáchal prakticky identické trestné činy (**D, E** a **F**) jako pachatel **Z** a všechny okolnosti rozhodné pro uložení trestu byly u obou pachatelů srovnatelné. O trestných činech pachatele **Y** však bylo rozhodováno v samostatných řízeních

(všech trestných činů se dopustil před prvním řízením). Pachateli byl za trestný čin D uložen trest obecně prospěšných prací v délce 50 hodin. Pachatel tento trest vykonal a nastala u něj fikce neodsouzení v souladu s § 65 odst. 4 tr. zák. Následně byl odsouzen za trestný čin E, a jelikož se na předchozí odsouzení vztahuje fikce neodsouzení, byl mu uložen nový trest obecně prospěšných prací v délce 50 hodin. Následoval výkon trestu, fikce neodsouzení a odsouzení za poslední trestný čin F, za který byl pachateli opět uložen trest obecně prospěšných prací v délce 50 hodin.

Přestože se oba pachatelé dopustili srovnatelných trestných činů, byl pachatel Y postihnut daleko přísněji než pachatel Z.

Tento příklad samozřejmě nebere v úvahu další možnosti soudu, jak danou situaci napravit.

Příklad č. 25

Jelikož pachatel si již nejen vykonal dříve uložený trest, zároveň se i podle zákona osvědčil. **Došlo tedy**, alespoň podle zákona, **k určité nápravě pachatelova chování. Ukládání nového trestu** za činy, kterých se dopustil před vyhlášením odsuzujícího rozsudku, na který se však vztahuje fikce neodsouzení, **by mohlo být zcela z rozporu s účelem trestání.** Soud by v takovém případě měl dávat velkou váhu otázce nápravy pachatele a možnosti upuštění od potrestání, či **uložení mírnějšího trestu právě s ohledem na již vykonaný trest.**

Pokud se naopak pachatel dopouštěl trestné činnosti i po tom, co byl vyhlášen odsuzující rozsudek, na který se vztahuje fikce neodsouzení, mohla by pro něj být diskutovaná úprava naopak výhodnou. Všechny spáchané trestné činy totiž budou v tu chvíli v poměru souběhu a **bude za ně ukládán pouze jeden (úhrnný nebo souhrnný) trest.** Výsledná přísnost takto uloženého jediného trestu by tak měla být v souladu se zásadou absorpční nižší. Druhou stranou mince je, že původně uložený trest, na který se vztahuje fikce neodsouzení, nebude při ukládání trestu zrušen a tedy ani případně započten do nově ukládaného trestu, lze však předpokládat, že soud tento trest zohlední při rozhodování o druhu a výměře nového trestu.

Pachatel se dopustil trestných činů **A, B a C**. Následně byl za trestný čin **A** odsouzen k trestu zákazu činnosti řízení motorových vozidel v délce 2 let. Ve té samé době se dopustil dalších trestných činů **D a E**.

Pokud by byl pachatel **odsouzen za všechny ostatní** spáchané činy (B, C, D a E) **v okamžiku, kdy stále ještě vykonával trest** zákazu činnosti, byly by mu ukládány **dva samostatné tresty**: souhrnný trest za činy A, B a C (tedy za současného zrušení výroky o trestu v rozsudku za čin A) a úhrnný trest za činy D a E.

Pokud by byl za stejné činy pachatel odsouzen **po vykonání trestu** zákazu činnosti, byl by mu ukládán **pouze jeden úhrnný trest za činy B, C, D a E**, které by byly v poměru souběhu, jelikož nejsou odděleny odsuzujícím rozsudkem, tak je popsán na jiném místě této práce (blíže viz kapitola 1.2.1). Na trestný čin A se vztahuje fikce neodsouzení a pachateli by tak nebyl ukládán souhrnný trest.

Příklad č. 26

„Ze znění § 43 odst. 4 tr. zák., že se ustanovení o souhrnném trestu neužije, jestliže dřívější odsouzení je takové povahy, že se na pachatele hledí, jako by nebyl odsouzen, vyplývá, že je vyloučeno nejen vlastní uložení souhrnného trestu, ale také upuštění od uložení souhrnného trestu podle § 44 tr. zákoníku.“²¹⁹ Pokud má soud za to, že přechází odsouzení, na něž se vztahuje **fikce neodsouzení**, bylo pro pachatele dostatečným trestem, nemůže v takové situaci **upustit od uložení souhrnného trestu, jelikož takový trest by podle zákona nemohl uložit**. Soud však může upustit od potrestání pachatele ve smyslu § 46 tr. zák. Je třeba mít na paměti, že oba tyto instituty jsou v několika klíčových aspektech zcela rozdílné (zejména z hlediska určování souběhu trestných činů).

5.7 Více jednotlivých souběhů

Na konec je třeba se zabývat otázkami vyřešení několika jednotlivých souběhů trestných činů, rozsudků tyto činy oddělujících a jejich vzájemném rušení v případě většího počtu takových rozsudků. Obecně je třeba říci, že souhrnný trest je možné ukládat pouze za ty trestné činy, které jsou vzájemně v poměru souběhu. Nelze tak jednak ukládat souhrnný trest za trestné činy, které s činem, o kterém je vedeno řízení, v němž by měl být uložen souhrnný trest, v souběhu nejsou. Může jít jednak o takové **trestné činy, které byly spáchány sice před vyhlášením odsuzujícího rozsudku pro jiný pachatelův trestný čin**, od projednávaného

²¹⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 5. 2011, sp. zn. 7 Tz 37/2011 (R 33/2013 tr.)

trestného činu je však **odděluje ještě jiný, starší, odsuzující rozsudek**. Druhá možnost je zcela opačná: **od projednávaného trestného činu jsou další trestné činy odděleny dalším odsuzujícím rozsudkem, ovšem starším**.

Právě přesné určení těch trestných činů, které jsou v poměru souběhu v případech, kdy je trestná činnost pachatele poměrně pestrá, pachatel je odsuzován za jednotlivé skutky různými rozsudky a u různých soudů, je pro praktické ukládání souhrnných trestů zcela zásadní. Aplikace výše uvedených zásad pro ukládání souhrnného trestu je možná, pouze pokud budou přesně vymezeny jednotlivé oddělující odsuzující rozsudky. Každá jednotlivá skupina trestných činů, které jsou navzájem v poměru souběhu, bude z hlediska ukládání souhrnného trestu řešena vždy samostatně od skupin ostatních. Toto však platí toliko pro ukládání souhrnného trestu, jiné otázky, např. recidiva pachatele, hodnocení jeho trestné činnosti, možnost jeho nápravy apod. budou řešeny bez ohledu na tyto hranice.

V následujícím případě je chronologicky uváděno, jakých skutků se pachatel dopustil a kdy byl ve vztahu k okamžiku jejich spáchání za jednotlivé skutky odsouzen:

- a) Pachatel se dopustil skutků **A, B, C**.
- b) Pachatel byl **odsouzen** za skutek A.
- c) Pachatel se dopustil skutků **D, E, F**.
- d) Pachatel byl **odsouzen** za skutky B, E.
- e) Pachatel se dopustil skutků **G, H, I**.
- f) Pachatel byl **odsouzen** za skutek F.
- g) Pachatel byl **odsouzen** za skutky C, D, G, H,

Je důležité si uvědomit, že jsou zde tři skupiny trestných činů, které jsou navzájem v poměru souběhu, ovšem ve vztahu k ostatním trestným činům nikoliv! Trestný čin B je tak v souběhu s činy A a C, nikoliv však s činy E, F či H. Soud tak může ukládat souhrnný trest pouze za trestné činy v jednotlivých skupinách, nikoliv mimo ně. V našem případě tak bude

v písmenu b) uložen trest za skutek A (R^A),

v písmenu d) bude jednak uložen souhrnný trest za skutky A a B (R^B), za současného zrušení výroku o trestu z R^A , současně bude uložen samostatný trest za skutek E (R^E), pachateli tak budou uloženy dva tresty,

v písmenu f) bude pachateli uložen souhrnný trest za skutky E a F (\mathbf{R}^F), za současného zrušení výroku o trestu z \mathbf{R}^E

v písmenu g) budou pachateli uloženy tři tresty:

souhrnný trest za skutky A, B, C (\mathbf{R}^C), za současného zrušení výroku o trestu z rozsudku \mathbf{R}^A a \mathbf{R}^{AB}

souhrnný trest za skutky D, E, F (\mathbf{R}^F), za současného zrušení výroku o trestu z rozsudku \mathbf{R}^E a \mathbf{R}^{EF}

Úhrnný trest za skutky G a H (\mathbf{R}^{GH})

Jednotlivé tresty jsou za ty trestné činy, které jsou v poměru souběhu, o jiných trestných činech se rozhoduje nezávisle. Soud musí vždy rozhodnout o zrušení všech předchozích výroků o trestu.

Příklad č. 27

6 Trestání pokračování a recidivy v kombinaci s trestáním souběhu

6.1 Trestání pokračování v trestném činu

Vedle speciální úpravy trestání souběhu trestných činů obsahuje trestní zákoník v § 45 také ustanovení o **ukládání společného trestu** za pokračování v trestném činu. Tato ustanovení se však nepoužijí k trestání všech pokračujících trestných činů, jak tomu bylo v případě trestání souběhu trestných činů. Úprava společného trestu má svůj důvod ve zvláštní povaze pokračování v trestném činu, kdy z hlediska hmotného práva jde o jeden skutek, tvořený jednotlivými dílčími útoky. Pokud bude pachatel odsouzen za všechny tyto dílčí útoky v jednom společném řízení, bude mu za celý tento skutek uložen trest podle obecných zásad. **Pokud tedy bylo o všech dílčích útocích pachatele rozhodnuto ve společném řízení, § 45 tr. zák. se nepoužije.**²²⁰ Vystává však otázka, jak bude pachatel souzen za dílčí útok (či útoky) pokračujícího trestného činu, za jehož jiné dílčí útoky již byl odsouzen v jiném řízení a pro celý skutek by tak měla platit překážka *rei iudicatae*. V takovém případě se bude postupovat podle ustanovení § 45 odst. 1 tr. zák. o ukládání společného trestu. Pravomocné rozhodnutí soudu o některém z dílčích útoků podle § 11 odst. 3 tr. řádu nebrání vedení trestního stíhání pro zbylé útoky.²²¹

6.1.1 Předpoklady uložení společného trestu

Při posuzování, zda se na projednávaný případ má užít ustanovení o ukládání společného trestu, tedy zda se jedná o pokračování v trestném činu, pro jehož část byl již pachatel odsouzen, je **soud vázán právní kvalifikací použitou v předchozím rozsudku.**²²² Nemůže se tedy stát, že by soud ukládal společný trest za pokračování přečinu krádeže a současně by zrušil předchozí rozsudek za zločin loupeže, kterou nově kvalifikoval jako dílčí útok projednávaného přečinu krádeže. **Nová právní kvalifikace celého skutku je však v rukou soudu ukládajícího**

²²⁰ JELÍNEK, J. Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část. 6. vyd. Praha: Leges, 2017, s. 445, srov. též SOLNAŘ, Vladimír. Systém českého trestního práva. Praha: Novatrix, 2009, část III, s. 208

²²¹ ŠÁMAL, P. a kol. Trestní právo hmotné. 8., vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2016, s. 393

²²² Rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 19. 4. 2007, sp. zn. 10 To 85/2007 (R 56/2008 tr.)

společný trest a to při současné vázanosti skutkovými zjištěními předchozího rozsudku.²²³

Jak bylo řečeno výše, první podmínkou uložení společného trestu je, že soud odsuzuje pachatele za dílčí útok u pokračování v trestném činu, za jehož ostatní útoky byl odsouzen předchozím rozsudkem. Na rozdíl od § 43, stanoví § 45 tr. zák. explicitně, že **rušený rozsudek musí být pravomocný** (stejně pravidlo bylo dovozeno judikaturou i pro souhrnný trest). **Podmínka právní moci rušeného rozsudku je nepochybně nezbytná.** Jelikož je při ukládání společného trestu rušen i výrok o vině za předchozí dílčí útoky, za současné vázanosti soudu skutkovými zjištěními a právní kvalifikací pachatelova jednání soudem předchozím, je nezbytné, aby tato skutková zjištění byla již jasná.

Je třeba mít na paměti, že okamžik sdělení obvinění je mezníkem, který podle § 12 odst. 11 tr. řádu odděluje jeden pokračující trestný čin od druhého. Pokud tak soud ukládá pachateli trest za dílčí útoky, které byly spáchány po sdělení obvinění pro předchozí dílčí útoky (či alespoň jeden z nich), neužije se ve vztahu k těmto útokům ustanovení o ukládání společného trestu, půjde totiž o souběh.²²⁴

Pachatel se dopustil dílčích útoků **A, B a C** pokračujícího přečinu podílnictví podle § 116, § 214 odst. 1 písm. a) tr. zák. Následně bylo pachateli sděleno obvinění z dílčích útoků **B a C (O^{BC})**. Poté se pachatel dopustil dvou dílčích útoků **D a E** se stejnou právní kvalifikací. Pachatel byl za dílčí útoky **B a C** odsouzen rozsudkem **R^{BC}**. V dalším řízení byl pachatel odsouzen za dílčí útoky **A, D a E** rozsudkem **R^{A+DE}**.

Soud bude pachateli ukládat společný trest za dílčí útoky **A, B a C**, za současného zrušení výroků o vině i trestu z rozsudku **R^{BC}** (viz níže). Vedle toho však uloží soud samostatný trest za dílčí útoky **D a E**, protože tyto tvoří nový skutek.

Příklad č. 28

Na rozdíl od ukládání trestu za souběh trestných činů, je při ukládání společného trestu rušen též výrok o vině z předchozího rozsudku, ustanovení

²²³ JELÍNEK, J. Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část. 6. vyd. Praha: Leges, 2017, s. 445

²²⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. 1. 2003, sp. zn. 4 Tz 101/2002 (T 556)

§ 45 tr. zák. se tak použije i v případě, kdy se na předchozí rozsudek vztahuje **fikce neodsouzení**. Touto fikcí nezaniká fakt, že se pachatel dopustil dílčího útoku.²²⁵

V případě, že dílčí útok, pro který je vedeno nové řízení, je zcela bezvýznamný vedle ostatních dílčích útoků, za které již byl pachatel odsouzen, **nemůže soud od uložení společného trestu upustit**.²²⁶ Společný trest totiž nemá význam pouze z hlediska trestu, ale též z hlediska rozhodování o vině pachatele. Opačný názor zastávají Solnař a Vanduchová,²²⁷ podle nichž je toto možné jakožto analogie ve prospěch obžalovaného. **Uložením společného trestu je zároveň znovu rozhodnuto o všech dílčích útocích jediného skutku**, je tak nezbytné zrušit výrok o vině předchozího rozsudku. Pokud by pak byl zrušen pouze výrok o vině předchozího rozsudku, výrok o trestu by tímto pozbyl svého podkladu.

Je-li postaveno na jisto, že projednávaný čin je dílčím útokem pokračujícího trestného činu, za jehož dílčí útok byl již pachatel odsouzen a je-li předchozí rozsudek pravomocný, uloží soud pachateli podle § 45 odst. 1 tr. zák. společný trest.

6.1.2 Rušení předchozích výroků

Soud **zruší celý výrok o trestu, výrok o vině pokračujícím trestným činem a trestných činech spáchaných s ním v jednočinném souběhu**, jakož i další výroky, které mají v uvedeném výroku o vině svůj podklad. Typickým výrokem, který bude soudem rušen v souvislosti s výrokem o vině bude výrok o náhradě škody, odčinění nemajetkové újmy nebo vydání bezdůvodného obohacení podle § 121 tr. řádu. Oproti souhrnnému trestu je tak **rušen i výrok o vině předchozího rozsudku**, ovšem **zrušena může být pouze jeho část**. Zákon ukládá zrušit pouze tu část výroku o vině předchozího rozsudku, která se buď týká přímo pokračujícího trestného činu, nebo jiných trestných činů, spáchaných s tímto činem v jednočinném souběhu. Může se jednat o jednočinný souběh dvou pokračujících trestných činů i o souběh pokračujícího trestného činu a dalšího jednorázového trestného činu.²²⁸ Důvodem diskutované úpravy je opět překážka *rei iudicatae*, jak je zachycena v § 11 odst. 1 písm. h) tr. řádu, kdy **tato překážka se váže ke skutku**, nemůže totiž nastat

²²⁵ Srov. KRATOCHVÍL, V. Vybrané problémy obecné části návrhu trestního zákoníku ČR 2007 z hlediska obhajoby (2. část), Bulletin advokacie 6/2008, s. 24

²²⁶ Srov. např. odůvodnění usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 10. 2016, sp. zn. 6 Tdo 1402/2016 (R 10/2017 tr.)

²²⁷ SOLNAŘ, Vladimír. Systém českého trestního práva. Praha: Novatrix, 2009, část III, s. 208

²²⁸ KRATOCHVÍL, V. Ukládání společného trestu za pokračování v trestném činu podle § 37a TrZ, ve znění zákona č. 265/2001 Sb. (vybrané aspekty), Trestněprávní revue 2/2002, s. 33

situace, kdy by zde současně existovaly dva pravomocné výroky soudu o jednom skutku, jeden o pokračující trestné činnosti, druhý o trestných činech, spáchaných v jednočinném souběhu. **Soud pak následně uloží nejen trest za pokračující trestný čin, ale případně též za trestné činy spáchané s ním v jednočinném souběhu** (o tom viz níže). Výroky o vině trestnými činy, které byly spáchany ve vícečinném souběhu, zůstanou nedotčeny.

Stejně jako v případě souhrnného trestu, i zde bude soud **rušit i další výroky, které mají v uvedeném výroku o vině svůj podklad**, v případě ukládání společného trestu však § 45 tr. zák. výslovně ukládá soudu o těchto výrocích při ukládání společného trestu znovu rozhodnout. Objem rušených rozhodnutí bude v případě společného trestu ze své podstaty širší, protože soud ruší též výroky, které mají svůj podklad též ve výroku o vině. Typickým příkladem by zde mohl být výrok o náhradě škody.²²⁹

Pachatel se dopustil čtyř dílčích útoků **A, B, C a D** pokračujícího přečinu podvodu podle §116, § 209 odst. 1,3 tr. zák. Nejdříve byl odsouzen za dílčí útoky A a B rozsudkem **R^{AB}**. Následně byl v novém řízení odsouzen pro dílčí útoky C a D rozsudkem **R^{CD}**.

Rozsudkem **R^{CD}** byl zrušen celý výrok o vině i celý výrok o trestu z rozsudku **R^{AB}**, jakož i všechny výroky, které na ně navazovaly.

Příklad č. 29

6.1.3 Nový rozsudek

Jelikož při ukládání společného trestu je rušen nejen výrok o trestu, ale též výrok o vině, nelze hovořit pouze o ukládání nového trestu, soud musí též rozhodnout o vině za dílčí útoky, o nichž bylo rozhodnuto předchozím rozsudkem. **Výrok o vině** v novém rozsudku bude obsahovat jednak **výrok o vině pokračujícím trestným činem**, včetně nového dílčího útoku a dále pak i případný výrok o vině **o trestných činech spáchaných s ním v jednočinném souběhu**. **Výrok o trestu** pak bude obsahovat jednak společný trest za celý pokračující trestný čin a dále případný trest za trestné činy spáchané v jednočinném souběhu (o tom blíže viz kapitola 4). Společný trest jako takový je tedy ukládán pouze za pokračující trestný čin.

²²⁹ CHMELÍK, Jan. Trestní právo hmotné: obecná část. Praha: Linde, 2009. Vysokoškolské právnické učebnice, s. 212

Podobně jako v případě souhrnného trestu, ani společný trest **nesmí být mírnější** než trest předchozí. Jelikož však od společného trestu nelze upustit (jak bylo vyloženo výše), lze podle mého názoru dovést, že, na rozdíl od souhrnného trestu, bude **společný trest moci zůstat stejně přísný**. Stejná přísnost nového trestu může nastat buď v situaci, kdy soud ukládá zcela identické tresty o stejné výměře, nebo tyto tresty určitým způsobem mění, ovšem výsledná přísnost ukládaného trestu zůstává stejná. V druhém případě bude často velmi obtížné přesně určit, že nový trest je skutečně stejně přísný (z důvodu špatného srovnávání různých trestů či individuální přísnost ve vztahu k pachateli), **soud však musí dbát pouze na to, že trest nebude mírnější**. Tento postup soud zpravidla zvolí ve chvíli, kdy **nové dílčí útoky v porovnání se zbytkem trestné činnosti pachatele nijak neodůvodňují uložení vyššího trestu**.

Z hlediska určování **druhu a výměry společného trestu** musí soud **vycházet ze skutkových zjištění**, obsažených v předchozím rozsudku, a také **z právní kvalifikace předchozích dílčích útoků**. Soud však může zhodnotit, podobně jako v případě souhrnného trestu, **jaký vliv má nový dílčí útok** z hlediska kritérií pro stanovení druhu a výměry trestu, domnívám se však, že **tento vliv nebude tak výrazný jako v případě ukládání souhrnného trestu**. Tento svůj názor **vyvozují z povahy pokračování v trestném činu a jeho zákonných znaků**. Jestliže jsou všechny útoky vedeny **stejným záměrem**, bude soud zpravidla nalézat daleko méně změn při hodnocení osoby pachatele, jeho poměrů a dosavadního způsobu života. **Obdobný způsob provedení** snižuje pravděpodobnost změn při hodnocení povahy a závažnosti trestného činu, **souvislost v předmětu útoku** pak má stejné účinky na hodnocení následků trestného činu. Všeobecně se tak jedná o velice homogenní trestnou činnost. Na druhou stranu **je nepochybně možné, že pachatel byl předchozím rozsudkem odsouzen pouze za malý zlomek pokračujícího trestného činu** a v novém řízení je teprve souzena jeho hlavní část, která odůvodňuje uložení daleko přísnějších trestů, to však nijak neodporuje výše nastíněnému argumentu. I v tomto případě totiž bude mnoho aspektů pokračující trestné činnosti nezměněných, byť dojde k velkému nárůstu například u jeho následků. **V otázce možnosti nápravy pachatele** bude soud nepochybně přihlížet k dosavadnímu působení již uložených (a alespoň částečně vykonaných) trestů, stejně jako ke všem

novým okolnostem, které nastaly od okamžiku vynesení předchozího rozsudku (např. nová trestná činnost pachatele).

Oproti trestání souběhu trestných činů, **nemůže soud při ukládání společného trestu zvyšovat horní hranici trestní sazby o jednu třetinu z jiných důvodů**, než těch uvedených v § 59 a 108 tr. zák., jelikož pokračující trestný čin je jedním skutkem. Přísnější trest zde však může být ukládán na základě ustanovení o kvalifikované skutkové podstatě, která byla dílčími útoky naplněna.²³⁰

Na rozdíl od hromadných trestných činů, v případě pokračování v trestném činu se neuplatní zákaz dvojího přičítání, proto je možno zvažovat přitěžující okolnost páchání trestného činu po delší dobu podle § 42 písm. m) tr. zák. Z toho je patrné, že pokračování v trestném činu na jedné straně a trvajícím nebo hromadným trestným činem na straně druhé jsou dvě do jisté míry odlišné kategorie.

6.2 Kombinace společného trestu s trestáním souběhu a recidivy

Dopustil-li se pachatel **vedle pokračujícího trestného činu ještě jiných trestných činů**, je třeba vyřešit otázku, **jaký bude takovému pachateli ukládán trest**, případně jaký druh a výměra. Bude se jednat o situace, kdy pachatel spáchal další trestný čin buď **v jednočinném souběhu** s pokračujícím trestným činem, nebo **v souběhu vícečinném**, případně spáchal **více různých takových činů**. Důležitým faktorem zde také bude, zda byl pachatel za činy spáchané ve vícečinném souběhu odsouzen předchozím rozsudkem, nebo je za ně souzen v řízení novém. Posledním případem, který nelze opomenout, jsou případy současného trestání recidivy (i nepravé), tedy trestných činů, které s pokračujícím trestným činem nejsou v souběhu.

Základním východiskem v této otázce je ustanovení § 45 odst. 2 tr. zák., podle kterého se na případy, kdy je při ukládání společného trestu **současně ukládán trest za více trestných činů**, použijí **obdobně ustanovení o trestání souběhu trestných činů** (§ 43 - 4 tr. zák.). Je ovšem otázkou, **v jakých případech bude ukládán úhrnný a v jakých souhrnný trest**. Z povahy ukládání společného byl pachatel již vždy odsouzen pro trestný čin, ovšem důležité je, že podle § 43 odst. 2 tr. zák. se musí jednat o „jiný“ jeho trestný čin. Jde tedy o trestný čin, o jehož vině bylo rozhodnuto jiným rozsudkem (a tento nebyl zrušen). Pokud tak soud ukládá trest i za

²³⁰ Tamtéž, s. 212

trestné činy, o jejichž vině zároveň nerozhoduje, bude vždy na místě uložit souhrnný (či společný souhrnný) trest. Ze znění zákona tak lze dovodit, že pokud se bude jednat o případy **jednočinného souběhu trestných činů** (ať už dvou pokračujících nebo pokračujícího a jednorázového trestného činu), vždy bude pachateli ukládán **úhrnný trest**, protože předchozí rozsudek o vině takovýmto trestným činem bude vždy při ukládání společného trestu zrušen.

V případě **jednočinného souběhu dvou pokračujících trestných činů** je situace poměrně jednoduchá. Soud bude vždy rušit celý výrok o vině i trestu z předchozího rozsudku a nebude pachateli ukládat trest za žádný nový („jiný“) trestný čin. Vždy tak bude na místě uložit společný úhrnný trest.

Pachatel se dopustil čtyř dílčích útoků **A, B, C a D**, kdy těmito útoky spáchal v jednočinném souběhu přečiny krádeže podle § 205 odst. 1 písm. b) tr. zák. a přečinu porušování domovní svobody podle § 178 odst. 1, 2 tr. zák. Za dílčí útoky A a B byl odsouzen rozsudkem **R^{AB}**. Následně byl pachatel odsouzen za dílčí útoky C a D rozsudkem **R^{CD}**.

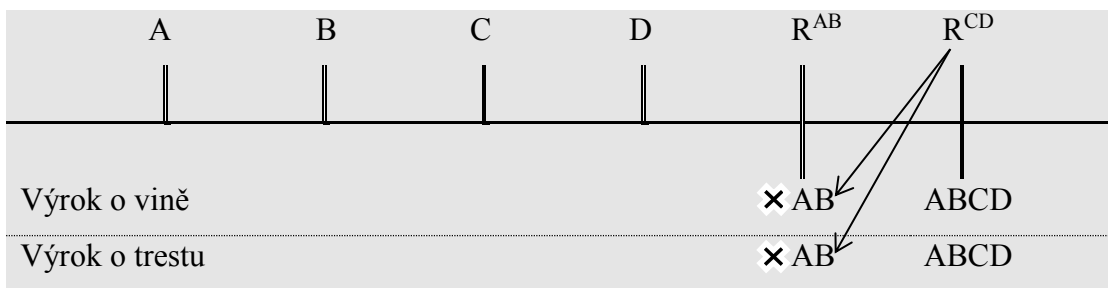
Rozsudkem **R^{AB}** byl pachatel uznán vinným oběma přečiny (**V^{AB}**) a za oba přečiny mu byl uložen úhrnný trest (**uT^{AB}**).

Rozsudkem **R^{CD}** byl zrušen celý výrok o vině **V^{AB}** i o trestu **uT^{AB}** z rozsudku **R^{AB}** a následně bylo nově rozhodnuto o vině oběma pokračujícími trestnými činy (**V^{ABCD}**). Jelikož v daném případě není pachateli ukládán trest za žádný trestný čin, o němž bylo rozhodnuto jiným rozsudkem, bude mu uložen **společný úhrnný trest (uT^{ABCD})**.²³¹

Stejný postup by se uplatnil v případě, kdy by v **jednočinném souběhu** s pokračujícím trestným činem byl spáchán pouze **jednorázový trestný čin**. Novým trestem by byl pachateli **vždy ukládán společný úhrnný trest**, protože o vině za tento čin bude vždy rozhodováno v novém rozsudku

Příklad č. 30

²³¹ KRATOCHVÍL, V. Ukládání společného trestu za pokračování v trestném činu podle § 37a TrZ, ve znění zákona č. 265/2001 Sb. (vybrané aspekty), Trestněprávní revue 2/2002, s. 35, srov. též FASTNER, J. Kdy trest úhrnný, kdy souhrnný a kdy společný?, Trestněprávní revue 5/2006, s. 154

Časová osa č. 5

Při **vícečinném souběhu dvou pokračujících trestných činů** je situace mnohem komplikovanější. **Nebude zde však záležet** na tom, zda **k souběhu** těchto trestných činů **došlo faktickým pokračováním** ve dvou různých trestných činech, **nebo rozdělením jednoho pokračujícího trestného činu na dva v důsledku sdělení obvinění** pachateli (o tom blíže viz kapitola 1.4.1). Větší význam nebude mít ani otázka, zda byl pachatel odsouzen za oba trestné činy (jejich část v podobě alespoň jednoho dílčího útoku) již prvním rozsudkem či ne. **Důležitou proměnnou bude, za co je pachatel odsuzován novým rozsudkem a za co již byl odsouzen rozsudky předchozími.**

Pachatel se dopustil dílčích útoků **A1, B1 a C1** pokračujícího přečinu (1) porušení práv k ochranné známce a jiným označením podle § 268 odst. 1 tr. zák. Následně mu bylo sděleno obvinění pro skutky B1 a C1 (**O^{BC1}**). Pachatel se pak dopustil dalších dvou dílčích útoků **D2 a E2** se stejnou právní kvalifikací (2). Nejdříve byl odsouzen pro dílčí útoky B1, C1 a E2 rozsudkem **R^{BC1+E2}** . Následně byl pachatel odsouzen pro dílčí útok D2 rozsudkem **R^{D2}** . Konečně byl pachatel za dílčí útok A1 odsouzen rozsudkem **R^{A1}** .

Rozsudkem **R^{BC1+E2}** byl pachatel uznán vinným dvěma dílčími útoky B1, C1 a dílčím útokem E2 a byl mu uložen **úhrnný trest**.

Rozsudkem **R^{D2}** byl pachateli uložen **společný souhrnný trest** a současně byl zrušen výrok o vině dílčím útokem E2 z rozsudku **R^{E2}** (výrok o vině dílčími útoky B1, C1 zůstal nedotčen) a celý výrok o trestu z rozsudku **R^{BC1+E2}** .

Rozsudkem **R^{A1}** byl pachatel uznán vinným dílčími útoky A1, B1, C1, pachateli byl uložen společný souhrnný trest za všechny dílčí útoky A1, B1, C1 a D2, E2. Současně byl zrušen výrok o vině dílčími útoky B1, C1 v rozsudku **R^{BC1+E2}** a celého výrok o trestu z rozsudku **R^{D2}** (a také výroku o trestu z rozsudku **R^{BC1+E2}**).

Příklad č. 31

Rozsudek	R^{BC1+E2}	R^{D2}	R^{A1}
Výrok o vině	B1, C1, E2	E2, D2	A1, B1, C1
Výrok o trestu	Úhrnný za B1, C1, E2	Společný souhrnný za B1, C1, D2, E2	Společný souhrnný za A1, B1, C1, D2, E2
Ruší výrok o vině		$O E2 \vee R^{BC1+E2}$	$B1, C1 \vee R^{BC1+E2}$
Ruší výrok o trestu		R^{BC1+E2}	R^{D2}, R^{BC1+E2}

Tabulka č. 1

V případě **vícečinného souběhu několika trestných činů** (kterým může být i výše uvedená situace) je problematický názor Nejvyššího soudu²³², podle kterého: „*Má-li být obviněnému uložen za trestnou činnost spáchanou ve vícečinném souběhu a částečně pokračující trestnou činnost podle § 37a TrZ (zákona č. 140/1961 Sb. trestní zákon, pozn.) a § 35 odst. 2 TrZ společný a souhrnný trest, je třeba nejdříve v jednom řízení rozhodnutím uložit obviněnému trest společný, a teprve po nabytí právní moci takového rozhodnutí v dalším řízení novým rozhodnutím uložit obviněnému trest souhrnný, za současného zrušení dřívějšího výroku o společném trestu.*“ Tato argumentace dopadá na **případy**, kdy je pachatel novým rozsudkem **odsuzován jednak za dílčí útok** pokračujícího trestného činu, za jehož jiné dílčí útoky byl odsouzen předchozím rozsudkem **a jednak za nový trestný čin, který je s tímto činem v poměru souběhu**. Soud by v takových případech měl pachatele nejdříve potrestat společným trestem pouze za pokračující trestný čin (včetně nového útoku), případě společným souhrnným trestem za pokračující trestný čin a činy, za které byl pachatel odsouzen již předchozím rozsudkem. Poté, co tento rozsudek nabude právní moci, má soud následně tento výrok o trestu zrušit a uložit pachateli souhrnný trest za všechny spáchané sbíhající se trestné činy. Z usnesení Nejvyššího soudu však podle mého názoru také vyplývá, že pokud je pachatel odsuzován pouze za dílčí útok pokračujícího trestného činu (a předchozím rozsudkem byl odsouzen i pro jiný čin) nebo pokud je naopak souzen pouze za nový sbíhající se trestný čin, bude mu ukládán společný souhrnný trest za celou takovou trestnou činnost.

Výše **vyložený postup je nepochybně poměrně komplikovaný** a pro praktickou aplikaci jen velice těžko představitelný. Pokud by totiž byl pachatel jedním rozsudkem uznán vinným všemi trestnými činy a poté by bylo třeba čekat na

²³² Usnesení Nejvyššího soud ze dne 18. 7. 2002, sp. zn. 4 Tz 45/2002 (T 433)

právní moc výroku o společném trestu (resp. rozsudku, který jej obsahuje) a až následně pachateli ukládat další trest, mohlo by docházet ke zcela **zbytečným průtahům** řízení. Lze si naopak představit i důvody, které takový postup podporují. Jde zejména o rozdíly při ukládání společného a souhrnného trestu v otázce přísnosti takového trestu. V případě společného trestu nesmí být nově uložený trest mírnější než trest předchozí, není však možné od jeho uložení upustit, jelikož bude vždy rušen celý výrok o trestu z předchozího rozsudku. Naopak od uložení souhrnného trestu pak je možné upustit a ponechat v platnosti trest uložený předchozím rozsudkem.

Pachatel se dopustil přečinu (1) ohrožení pod vlivem návykové látky podle § 274 odst. 1 tr. zák., dále ve vícečinném souběhu čtyř dílčích útoků **A2, B2, C2, D2** pokračujícího přečinu (2) krádeže podle § 205 odst. 1 písm. d) tr. zák. a nakonec ve vícečinném souběhu přečinu (3) výtržnictví podle § 358 odst. 1 tr. zák. Pachatel byl za činy souzen následujícím způsobem:

- a) za dílčí útok A2 rozsudkem **R^{A2}**,
- b) za dílčí útok B2 rozsudkem **R^{B2}**,
- c) za přečin 1 rozsudkem **R¹**,
- d) za dílčí útok C2 rozsudkem **R^{C2}**,
- e) za dílčí útok D2 a přečin 3 rozsudkem **R^{D2+3}**.

V **ad a)** byl rozsudkem **R^{A2}** uložen **samostatný trest**,

v **ad b)** byl rozsudkem **R^{B2}** uložen **společný trest** za oba dílčí útoky A2, B2, za současného zrušení celého výroku o vině i trestu z rozsudku **R^{A2}**,

v **ad c)** byl rozsudkem **R¹** uložen **souhrnný trest** za oba dílčí útoky A2, B2 a přečin 1, za současného zrušení výroku o trestu z rozsudku **R^{A2}**,²³³

v **ad d)** byl rozsudkem **R^{C2}** uložen **společný souhrnný trest** za dílčí útoky A2, B2, C2 a přečin 1, za současného zrušení výroku o trestu z rozsudku **R¹** a výroku o vině z rozsudku **R^{B2}**,²³⁴

v **ad e)** by měl být podle výše uvedeného názoru **nejdříve rozsudkem **R^{D2+3}** zrušen výrok o vině z rozsudku **R^{C2}****, následně by mělo být rozhodnuto **o vině dílčími útoky A2, B2, C2, D2 a přečinem 3**, načež by měl být pachatel **potrestán**

²³³ Srov. KRATOCHVÍL, V. Ukládání společného trestu za pokračování v trestném činu podle § 37a TrZ, ve znění zákona č. 265/2001 Sb. (vybrané aspekty), Trestněprávní revue 2/2002, s. 37, srov. též ŘÍHA, J. Tabulky a schémata z obecné části trestního práva hmotného. V Praze: C.H. Beck, 2006. Beckova skripta, s. 79

²³⁴ Srov. JELÍNEK, J. Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část. 6. vyd. Praha: Leges, 2017, s. 448

společným souhrnným trestem za přečiny 1 a 2 (všechny dílčí útoky), následně by měl soud **vyčkat právní moci rozsudku R^{D2+3} a novým rozsudkem nR^{D2+3}** uložit pachateli **souhrnný trest za přečiny 1, 2 (všechny dílčí útoky) a 3.**

Pro zachování přehlednosti textu jsem se zdržel vyjmenování všech rušených předcházejících výroků. Úplný výčet je přehledně zachycen v následující tabulce.

Příklad č. 32

Rozsudek	R^{A2}	R^{B2}	R^1	R^{C2}	R^{D2+3}	nR^{D2+3}
Výrok o vině	A2	A2, B2	1	A2, B2, C2	A2, B2, C2, D2, 3	
Výrok o trestu	Samostatný za A2	Společný za A2, B2	Souhrnný za A2, B2, 1	Společný souhrnný za A2, B2, C2, 1	Společný souhrnný za A2, B2, C2, D2, 1	Souhrnný za A2, B2, C2, D2, 1, 3
Ruší výroky o vině		R^{A2}		R^{B2}, R^{A2}	$R^{C2} R^{B2}, R^{A2}$	
Ruší výrok o trestu		R^{A2}	R^{B2}, R^{A2}	R^1, R^{B2}, R^{A2}	$R^{C2}, R^1, R^{B2}, R^{A2}$	$R^{D2+3}, R^{C2}, R^1, R^{B2}, R^{A2}$

Tabulka č. 2

Další možností je trestání pokračování v trestném činu společně **s recidivou**. Pro účely tohoto výkladu je **nepodstatné**, zda se jedná o recidivu **pravou** či **nepravou**.²³⁵ Úvodem je důležité připomenout, že přestože je při ukládání společného trestu rušen i výrok o vině, obsažený v předchozím rozsudku, **tento předchozí rozsudek**, resp. okamžik jeho prvního vyhlášení, **je stále mezníkem při určování souběhu trestných činů**. Pokud je tedy pachatel odsouzen pro dílčí útok pokračujícího trestného činu, následně spáchá jiný trestný čin a poté je odsouzen za zbývající část pokračujícího trestného činu, oba trestné činy stále nejsou v poměru

²³⁵ Srov. KRATOCHVÍL, V. Ukládání společného trestu za pokračování v trestném činu podle § 37a TrZ, ve znění zákona č. 265/2001 Sb. (vybrané aspekty), Trestněprávní revue 2/2002, s. 40

souběhu. V případě trestání recidivy tak bude pachateli za nesbíhající se trestný čin uložen jednoduše **další trest vedle trestu společného**.

Pachatel se dopustil dílčích útoků **A1, B1** pokračujícího přečinu (1) týrání zvířat podle § 302 odst. 1 písm. b) tr. zák. Za dílčí útok A1 byl pachatel odsouzen rozsudkem R^{A1} . Následně se pachatel dopustil přečinu (2) nebezpečného vyhrožování podle § 353 odst. 1 tr. zák. Za dílčí útok B1 a přečin 2 byl pachatel odsouzen rozsudkem R^{B1+2} .

Rozsudkem R^{A1} byl pachateli uložen samostatný trest.

Rozsudkem R^{B1+2} byl pachateli jednak uložen společný trest za dílčí útoky A1 a B1, za současného zrušení výroku o vině a o trestu z rozsudku R^{A1} a vedle tohoto trestu byl pachateli uložen samostatný trest za přečin 2.²³⁶

Příklad č. 33

Poslední nevyřešenou otázkou je, jak postupovat v případě, kdy jsou **jednotlivé dílčí útoky rozděleny odsuzujícím rozsudkem za jiný trestný čin**, vzhledem k tomu, že odsuzující rozsudek nemá na pokračování v trestném činu vliv (srov. kapitolu 1.4.1).

Pachatel se dopustil souběhu dvou dílčích útoků **A2, B2** pokračujícího přečinu (2) krádeže podle § 205 odst. 1 písm. d) tr. zák. a ve vícečinném souběhu přečinu (1) ublížení na zdraví podle §146 odst. 1 tr. zák. Za přečin (1) byl pachatel následně odsouzen rozsudkem R^1 , který hned nabyl právní moci. Poté se pachatel dopustil dílčího útoku **C2** přečinu (2), poté bylo pachateli sděleno obvinění O^{AB2} pro dílčí útoky A2, B2 za které byl odsouzen rozsudkem R^{AB2} . Nakonec bylo pachateli sděleno obvinění O^{C2} pro dílčí útok C2 a pachatel následně odsouzen za dílčí útok C2 rozsudkem R^{C2} .

Rozsudkem R^1 byl pachateli uložen samostatný trest.

Rozsudkem R^{AB2} byl pachateli uložen souhrnný trest za dílčí útoky A2, B2 a přečin 1, za současného zrušení výroku o trestu v rozsudku R^1 .

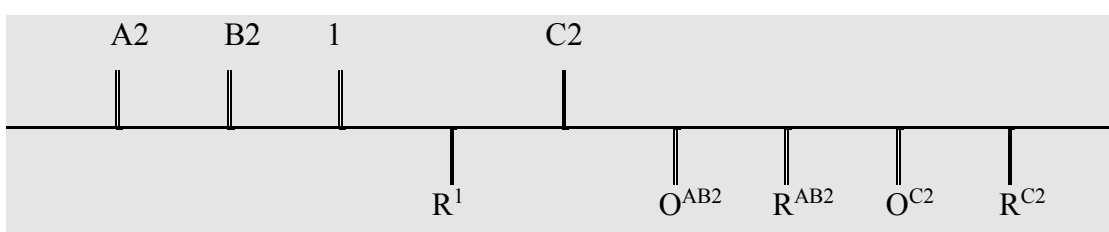
Jelikož při ukládání rozsudku R^{C2} bylo zjištěno, že přečin 2 byl spáchán až dílčím útokem C2, tedy po vyhlášení rozsudku R^1 , uloží soud tímto rozsudkem společný

²³⁶ Srov. JELÍNEK, J. Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část. 6. vyd. Praha: Leges, 2017, s. 449

trest za dílčí útoky A2, B2, C2 (a přečin 2 bude zároveň recidivou), za současného zrušení výroku o vině i o trestu z rozsudku R^{AB2} . Podle Kouřila²³⁷ by v takové situaci zůstal přečin (1) bez trestu, ovšem v souladu s aktuální judikaturou Nejvyššího soudu²³⁸ mám za to, že by naopak výrok o vině rozsudku R^1 opět nabyl účinnosti vzhledem ke zrušení rozhodnutí, které jej rušilo.

Řešení celého případu by bylo odlišné, pokud bychom připustili, že odsuzující rozsudek je mezníkem též u pokračujícího trestného činu. V takovém případě by byl rozsudkem R^{C2} uložen toliko samostatný trest za dílčí útok C2, který by byl ve skutečnosti samostatným skutkem, tedy přečinem číslo (3).

Příklad č. 34

Časová osa č. 6

1, 2, 3...	jednotlivé trestné činy
A, B, C...	jednotlivé dílčí útoky
A1, B1, C2	Dílčí útok jednoho z trestných činů
R^X	Rozsudek za trestné činy projednávané v novém řízení (X)
O^X	Sdělení obvinění pro dílčí útok/y (X)

Seznam zkratk pro tuto kapitolu

²³⁷ Kouřil, I. Několik poznámek k aplikaci § 37a TrZ, Trestněprávní revue 3/2002, s. 81

²³⁸ Srov. Stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 10. 6. 2010, sp. zn. Tpjn 301/2010 (R 48/2010 tr.)

7 Trestní řízení

V předchozích kapitolách práce byly na příslušných místech zmíněny nejrůznější otázky trestního řízení, v obecném pojednání o trestním řízení z hlediska ukládání úhrnného či souhrnného trestu však zbývá několik důležitých momentů, které pokládám za nutné na tomto místě doplnit.

Z hlediska **rušení předchozích výroků** o trestu při ukládání souhrnného trestu již bylo zmíněno, že soud musí zrušit i všechny výroky o trestu, které byly rušeny předchozím (originálně rušeným) výrokem o trestu a to zejména pokud předchozí výrok je výrokem o uložení souhrnného trestu či výrokem odvolacího soudu, kterým je rušen výrok o trestu soudu prvního stupně.²³⁹ Z hlediska procesního je pak třeba zdůraznit, že **všechny tyto výroky** musí být v novém rozsudku podle § 124 tr. řádu v novém rozsudku **jednotlivě označeny**.

Pro zvláštní způsoby vedení řízení má význam omezení možnosti konat **řízení o trestném činu před samosoudcem**. Přestože horní hranice sazby trestu odnětí svobody nepřevyšuje 5 let a řízení by mohlo být konáno před samosoudcem podle § 314a odst. 1 tr. řádu a podle odst. 2 téhož ustanovení **nemůže** samosoudece takové řízení **konat, jestliže má být uložen souhrnný trest nebo společný trest a dřívější trest byl uložen v řízení před senátem**. Podle Nejvyššího soudu²⁴⁰ ustanovení § 314a odst. 2 tr. řádu vylučuje, aby ve věci rozhodoval samosoudece, jen tehdy, když souhrnný trest má být skutečně uložen. Citované ustanovení se tudíž vztahuje pouze na případy, kdy k uložení souhrnného trestu dojde a nikoli též na případy, kdy je od jeho uložení upuštěno. Takový názor může v praxi způsobit řadu komplikací, jelikož na počátku hlavního líčení nelze předpovídat, zda bude obžalovaný uznán vinným a už vůbec ne, jaký mu bude ukládán trest, či zda bude upuštěno od uložení případného souhrnného trestu.

Podle § 314e odst. 6 písm. c) tr. řádu **není možné vydat trestní příkaz, jestliže má být vydán souhrnný trest nebo společný trest a předchozí trest byl uložen rozsudkem**. Trestní příkaz tak není možné vydat, přestože bylo předchozí řízení konáno před samosoudcem ukončeno, ale bylo rozsudkem a nikoliv trestním příkazem.

²³⁹ Stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 10. 6. 2010, sp. zn. Tpjn 301/2010 (R 48/2010 tr.)

²⁴⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 10. 2001, sp. zn. 7 Tz 275/2001 (R 7/2002/II tr.)

V otázce nutné obhajoby byly na základě ustanovení § 36 odst. 2 tr. řádu Nejvyšším soudem vyvozeny v kontextu předchozího odstavce odlišné závěry. Podle Nejvyššího soudu²⁴¹ není dán důvod nutné obhajoby v případě, kdy je konáno řízení o přečinu (resp. v samotném řízení o trestném činu nejsou dány důvody nutné obhajoby), ve kterém soud ukládá pachateli souhrnný trest ve vztahu k předchozímu rozsudku, kterým byl pachatel odsouzen za trestný čin, za který trestní zákoník stanoví horní hranici sazby trestu odnětí svobody převyšující 5 let. § 36 tr. zák. stanoví, že důvod nutné obhajoby je dán, pokud se dané řízení koná o trestném činu, za který zákon stanoví trest odnětí svobody, jehož horní hranice převyšuje pět let, nikoliv pokud pachateli hrozí souhrnný trest, který bude ukládán podle přísnějšího ustanovení. Vedle samotného znění příslušného ustanovení trestního řádu lze výše uvedený závěr podpořit též skutečností, že důvody nutné obhajoby musí v trestním řízení zkoumat hlavně policejní orgán,²⁴² případně státní zástupce, tedy orgány, kterým nepřísluší rozhodovat o ukládání trestu a nemohou tak často ani dojít ke kvalifikovanému závěru, zda v dané věci připadá v úvahu ukládání souhrnného trestu.

7.1 Zvláštnosti vedení řízení

V praxi se může často stát, že pachatel bude v prvním řízení nepravomocně odsouzen pro trestný čin, což by v **druhém trestním řízení zakládalo podmínky pro uložení souhrnného trestu** právě ve vztahu k výroku o trestu v předmětném nepravomocném rozsudku z prvního řízení. Jelikož výsledek prvního řízení má přímý dopad na ukládání trestu v řízení druhém, měl by soud v takové situaci **vyčkat nabytí právní moci rozsudku z prvního řízení.**²⁴³ Soud tak **odročí hlavní líčení** ve věci podle § 219 odst. 1 tr. zák., než první rozsudek nabude právní moci. Soud však musí **vždy** před použitím tohoto postupu **vážít otázku dodržení rychlosti řízení** v případech, kdy byl předchozí rozsudek zrušen v opravném řízení. Pokud by se naznačený postup jevil jako příliš zdlouhavý, soud nebude čekat a uloží pachateli samostatný trest, souhrnný trest pak uloží soud v druhém řízení.²⁴⁴

²⁴¹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 3. 2012, sp. zn. 8 Tz 11/2012 (R 61/2012 tr.)

²⁴² § 12 odst. 2 tr. řádu

²⁴³ JELÍNEK, J. Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část. 6. vyd. Praha: Leges, 2017, s. 444, srov. též TOLAR, J. Trest úhrnný a souhrnný. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, 1963, s. 135

²⁴⁴ Srov. rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 13. 11. 1997, sp. zn. 1 Tzn 13/1997 (R 33/1998 tr.)

Toto pravidlo ovšem platí **pouze v případě, že soud má v úmyslu uznat pachatele vinným**. Zprošťujícím rozsudkem nebude pachateli ukládán trest a není tak třeba řešit otázku souběhu trestných činů. Pokud by však soud uvažoval o upuštění od potrestání pachatele, musí vyčkat nabytí právní moci, jak je uvedeno výše, není totiž jasné, zda by v takovém případě neměl namísto upuštění od potrestání podle § 46 tr. zák. přistoupit k upuštění od uložení souhrnného trestu podle § 44 tr. zák.

7.2 Krácení uložených trestů

Trestní zákon zachycuje několik případů, kdy je třeba poměrně snížit jednou uložený úhrnný či souhrnný trest. Považuji za vhodné nejdříve vymezit situace, ve kterých bude k tomuto zkracování soud přistupovat a následně pojednat o samotném zkrácení.

Jediná situace zachycená v trestním zákoníku je případ, kdy se podle **přechodných ustanovení** trestního zákoníku **nemá vykonat uložený trest za čin**, který již podle trestního zákoníku úpravy **není trestným činem** (typickým příkladem zde bude trestný čin řízení motorového vozidla bez řidičského oprávnění podle § 180d zákona č. 140/1961 Sb. trestní zákon). Případně uložený **úhrnný či souhrnný trest se má poměrně zkrátit**.²⁴⁵ Soud přitom přihlédne ke vzájemnému poměru závažnosti činů, které ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona nejsou trestnými činy, a sbíhajících se trestných činů. V tomto případě tedy soud **neukládá trest nový**, ale skutečně **zkracuje trest již jednou uložený**. Kritériem, ke kterému by měl soud při zkracování trestu přihlížet je poměr **závažnosti činů, které ode dne nabytí účinnosti zákona nejsou trestnými činy, a sbíhajících se trestných činů**. Z hlediska hodnocení závažnosti sbíhajících se trestné činnosti by se podle mého názoru měla použít úprava platná v okamžiku uložení původního trestu. § 419 tr. zák. obsahuje ustanovení o snižování trestu za činy, které nadále nejsou trestnými činy, pokud by však zároveň s novelou trestního zákoníku měla být snížena závažnost určitého činu, za který byl pachateli také uložen trest, neměl by trest být krácen i o toto snížení závažnosti činu. **Trest by se tak měl zkrátit pouze o vzájemný poměr závažnosti jednotlivých trestných činů**. Zkrácený trest může být ve výsledku stanoven ve výměře, která je pod dolní hranicí zákonné trestní sazby

²⁴⁵ § 419 tr. zák.

vymezené pro daný druh trestu (např. trest obecně prospěšných prací v délce 30 hodin).²⁴⁶

7.2.1 Obnova řízení

Trestní řád obsahuje tři situace, kdy má být krácen poměrný trest. Podle § 288 odst. 3 tr. řádu pokud byla povolena **obnova řízení pouze pro některý z trestných činů**, za které byl pravomocně uložen úhrnný či souhrnný trest **a soud věc vrátil státnímu zástupci k došetření**, stanoví po právní moci usnesení o povolení obnovy řízení přiměřený trest za zbývající trestné činy. Výše uvedená situace může nastat pouze v případě, že obnova řízení je **povolena ve vztahu k pravomocnému rozsudku, kterým byl obžalovaný uznán vinným**, ve vztahu k tomuto rozsudku byl uložen úhrnný či souhrnný trest a **obnova řízení se nevztahuje na všechny trestné činy, za které byl takový trest uložen**. Je důležité připomenout, že **pokud soud** v řízení o povolení obnovy řízení **zruší byť i jen zčásti, výrok o vině**, zruší vždy podle § 284 odst. 1 tr. řádu zároveň i celý výrok o trestu, jinými slovy **zruší i celý uložený úhrnný či souhrnný trest**. **Běžným postupem při obnově řízení** je, že se podle § 288 odst. 2 tr. řádu pokračuje v řízení na podkladě původní obžaloby a pachatel tak prozatím není uložen trest. Pouze pokud pachatel v době před povolením obnovy vykonával trest odnětí svobody, uložený původním rozsudkem, rozhodne soud podle § 287 tr. řádu po právní moci usnesení o povolení obnovy o vazbě. Pokud je však **věc vrácena státnímu zástupci k došetření, předpokládá se delší trvání** takového trestního řízení a je tak vhodnější rozhodnout o trestu za zbývající trestné činy. Podle mého názoru soud i v těchto případech musí rozhodnout o vazbě, ovšem pouze pokud nově ukládaný trest podle § 288 odst. 3 tr. řádu není nepodmíněným trestem odnětí svobody. V případě, kdy by byl pachatel v obnoveném řízení opět uznán vinným, bude mu opět uložen souhrnný trest za všechny trestné činy, úhrnný trest z povahy věci nepřipadá v úvahu.

7.2.2 Rušení rozsudku Ústavním soudem

Podobná situace nastane v případě **zrušení rozsudku Ústavním soudem** pouze pro některý z trestných činů, za který byl uložen úhrnný nebo souhrnný trest. Zde již **nezáleží na tom, do jaké fáze trestního řízení se věc navrácí**, soud musí ve

²⁴⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 10. 2010, sp. zn. 4 Tz 45/2010 (R 26/2011 tr.)

všech případech podle § 314j tr. řádu stanovit přiměřený trest za zbývající trestné činy. Obdobně jako v případě obnovy řízení rozhodne soud podle § 314k tr. řádu po doručení nálezů Ústavního soudu o vazbě, pokud obviněný vykonával nepodmíněný trest odnětí svobody, uložený původním rozsudkem. Pokud dojde v případném novém řízení k odsouzení, bude opět uložen souhrnný trest za všechny trestné činy, úhrnný trest z povahy věci nepřipadá v úvahu.

Je důležité **nezaměňovat zrušení rozsudku Ústavním soudem se situací**, kdy byla **povolena obnova řízení** poté, co byl **nálezem** Ústavního soudu **zrušen předpis** či jeho ustanovení, **na jehož základě došlo k odsouzení** pachatele. V takovém případě se jedná o obnovu řízení a **nový trest** za zbývající trestné činy bude stanovován **pouze v případě**, že je **věc vracena státnímu zástupci** k došetření.

7.2.3 Amnestie Prezidenta republiky

Posledním případem je stanovení nového trestu v případě **amnestie**. Pokud byl podle § 370 tr. řádu amnestií zcela nebo zčásti prominut trest jen za některý z trestných činů, za něž byl uložen úhrnný nebo souhrnný trest, který nebyl dosud zcela vykonán, **stanoví soud podle vzájemného poměru závažnosti přiměřený trest za trestné činy amnestií nedotčené**. Hodnocení poměru závažnosti jednotlivých trestných činů hodnotí soud *ex tunc*.²⁴⁷

Soud při aplikaci tohoto ustanovení nezrušuje výrok o uložení úhrnného či souhrnného trestu, pouze ukládá přiměřený trest za zbývající trestné činy, nelze tedy zrušit výrok o souhrnném trestu, který byl uložen v řízení pro čin, na který se vztahovala amnestie s tím, že zrušením tohoto výroku opět nabude právní moci výrok o trestu z předchozího řízení.²⁴⁸

Pokud bylo v řízení pro trestný čin, na který se vztahuje amnestie, **upuštěno od potrestání** podle § 44 tr. zák., nepřichází užití § 370 odst. 1 tr. řádu v úvahu. Soud tak nebude krátit trest, vůči němuž bylo upuštěno od uložení souhrnného trestu (pokud tento trest nebyl také uložen za čin, na který se vztahuje amnestie).²⁴⁹

²⁴⁷ Srov. ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník, 2. vydání, Praha: C.H.Beck, 2012, s. 4053

²⁴⁸ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. 1. 1991 sp. zn. Tz 19/1990 (R 9/1992 tr.)

²⁴⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ČSR ze dne 28. 2. 1990, sp. zn. 7 To 11/1990 (R 55/1990 tr.)

7.2.4 Nový trest a řízení o jeho uložení

Naproti trestnímu zákoníku, kde se má podle § 419 tr. zák. snižovat jednou uložený trest, **ve všech případech upravených trestním řádem je pachateli ukládán trest nový** a to za zbývající trestné činy. Rozdíl v konstrukci předmětných ustanovení může mít podle mého názoru větší význam pouze ve vztahu k ustanovení § 3 odst. 1 tr. zák., podle kterého se pachateli může ukládat pouze takový druh trestu, jaký trestní zákoník dovoluje uložit v době rozhodování o trestu. Vzhledem k možným druhům trestů obsaženým ve starém trestním zákoně²⁵⁰ prakticky nemůže dojít k situaci, kdy by pachateli nebylo možné uložit trest, který mu byl uložen předchozím rozsudkem, ovšem **s ohledem na rozšíření možných druhů trestů trestním zákoníkem by mohl být pachateli uložen v případech upravených trestním řádem odlišný druh trestu.**

Z hlediska výsledné **přísnosti** nového trestu by měl soud jak při snižování trestu, tak při ukládání nového trestu dojít v zásadě ke stejnému výsledku. Nemělo by záležet na tom, zda je od celkové závažnosti všech spáchaných činů odečítána závažnost jednoho z nich, nebo jestli je ukládán nový trest za zbytek spáchaných činů. Ovšem z hlediska ustanovení § 2 odst. 3 tr. zák., pokud by oproti době, kdy byl ukládán předchozí rozsudek došlo ke zmírnění právní úpravy, dopadající na zbylé trestné činy, měl soud podle tohoto ustanovení trestního zákoníku ukládat trest podle této mírnější úpravy.

Všechna výše uvedená rozhodnutí budou učiněna ve veřejném zasedání. V případě **obnovy řízení** je příslušný soud, který rozhoduje o povolení obnovy,²⁵¹ v případě stanovení trestu po nálezů **Ústavního soudu** bude příslušný soud, jehož rozsudek byl zrušen (pokud však nález Ústavního soudu nestanovil jinak).²⁵² Pokud souhrnný trest uložil jiný soud než ten, jehož rozsudek byl zrušen, bude o věci stejně rozhodovat výše uvedený soud. V případě **amnestie** bude příslušný soud, který uložil trest v prvním stupni.²⁵³ V kontextu dané úpravy je třeba tímto soudem rozumět ten soud, který uložil úhrnný či souhrnný trest, který není zrušen jiným souhrnným

²⁵⁰ Zákon č. 140/1961 Sb. trestní zákon

²⁵¹ § 288 odst. 3, § 281 tr. řádu

²⁵² § 314j tr. řádu

²⁵³ § 370 odst. 2 tr. řádu

trestem. Nakonec pro **poměrné zkrácení trestu** kvůli zániku trestnosti bude příslušný soud, který ve věci rozhodoval v prvním stupni.²⁵⁴

7.3 Opravné prostředky a zákaz *reformatio in peius*

Zejména při ukládání souhrnného trestu mohou mít opravné prostředky na tento trest velký vliv. Řádné opravné prostředky, zejména odvolání, by neměly činit větší potíže: jak bylo řečeno výše, soud při ukládání souhrnného trestu zpravidla vyčká, než předchozí rozsudek, jehož výrok o trestu má být rušen, nabude právní moci (o tom blíže viz kapitola 7.1). Jak by měl soud postupovat v případě, kdy jsou pachateli uloženy dva samostatné tresty ve chvíli, kdy by měl být uložen jeden souhrnný trest, je rozebráno na jiném místě práce (viz kapitola 8.1). Mimořádné prostředky s sebou mohou přinést podstatně více komplikovaných situací.

V obecné rovině je vhodné zdůraznit, že je-li **zrušeno rozhodnutí, kterým byl uložen souhrnný trest** (typicky v důsledku opravného prostředku), **obnoví se platnost** výroku o trestu **předcházejícího rozsudku**, který byl tímto zrušeným rozhodnutím zrušen v rámci ukládání souhrnného trestu.²⁵⁵

Vzhledem k úpravě **mimořádných opravných prostředků** se může velice často stát, že soud při ukládání souhrnného trestu bude rušit výrok o trestu v rozsudku, který je následně předmětem řízení o některém z mimořádných opravných prostředků. **Pokud takové řízení již běží, může soud vždy přerušit hlavní líčení a vyčkat rozhodnutí o daném mimořádném opravném prostředku.** Složitější však bude situace, kdy toto řízení bylo zahájeno až po uložení výše zmíněného souhrnného trestu. Pokud pak bude některým z mimořádných opravných prostředků rušeno rozhodnutí, jehož výrok o trestu byl zrušen uloženým souhrnným trestem, je třeba vyřešit **otázku rušení takového trestu.** Východiskem v této otázce bude **názor Nejvyššího soudu**²⁵⁶ ve věci obnovy řízení, kde Nejvyšší soud jasně zastává názor, že na základě znění zákona musí soud při povolení obnovy řízení, ruší-li výrok o vině na základě rušení výroku o trestu, **vždy zrušit i výrok o souhrnném trestu, kterým byl výrok o vině v napadeném rozsudku zrušen.** Jelikož trestní řád obsahuje identické formulace v případě obnovy řízení, dovolání i

²⁵⁴ § 465 odst. 2 tr. řádu

²⁵⁵ Rozhodnutí Najvyššieho súdu SSR ze dne 7. 10. 1976, sp. zn. 4 Tz 161/1976 (R 58/1977 tr.)

²⁵⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu ČSR z 21. 10 1988, sp. zn. 4 Tz 35/1988 (R 31/1989 tr.)

stížnosti pro porušení zákona,²⁵⁷ bude nepochybně daný názor možné uplatnit na všechny opravné prostředky. Je ovšem třeba mít na paměti, že pokud bude rušen pouze rozsudek (či jeho část), kterým byl uložen souhrnný trest, obnoví se platnost výroků o trestu v předchozím rozsudku.²⁵⁸

Z hlediska zásady zákazu *reformatio in peius* je důležitý rozsudek Nejvyššího soudu,²⁵⁹ podle kterého „v případě, kdy je v novém řízení podle § 264 tr. ř. ukládán samostatný trest odnětí svobody, ač byl v původním rozsudku, který byl zrušen jen v důsledku odvolání podaného ve prospěch obviněného, uložen nepodmíněný trest odnětí svobody souhrnný za současného zrušení výroku o trestu odnětí svobody uloženého dřívějším rozsudkem (§ 35 odst. 2 tr. zák. (zákon č. 141/1961 Sb. trestní zákon, pozn.)), je s ohledem na zákaz reformace in peius (§ 264 odst. 2 tr. ř.) hranicí délky trestu odnětí svobody, kterou nelze překročit, rozdíl mezi délkou trestu uloženého původním rozsudkem jako trestu souhrnného a trestu, který byl uložen dřívějším rozsudkem. To však platí jen za předpokladu, že jde vždy o tresty odnětí svobody nepodmíněné nebo naopak vždy jde o tresty odnětí svobody, jejichž výkon byl podmíněně odložen.“ Stejnou úvahou, jako se řídil Nejvyšší soud v případě ukládání nepodmíněného trestu odnětí svobody, lze dojít k **obecnému závěru**, že pokud byl pachateli **uložen v řízení souhrnný trest**, ač mu **měl být uložen trest samostatný** a je-li takový trest zrušen na základě opravného prostředku podaného pouze ve prospěch obviněného, měla by hranice nového trestu, s ohledem na zákaz reformace in peius, být rozdílem mezi přísností trestu, který byl zrušen při ukládání souhrnného trestu a přísností uloženého souhrnného trestu. Pokud navíc soud upustil od uložení souhrnného trestu, nemůže pak podle mého názoru ve stejné situaci pachateli nakonec uložit žádný trest.²⁶⁰

²⁵⁷ Srov. § 284 odst. 1, § 265k odst. 2 a § 269 odst. tr. řádu

²⁵⁸ Srov. ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník, 2. vydání, Praha: C.H.Beck, 2012, s. 501

²⁵⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16. 10. 2001, sp. zn. 11 Tz 229/2001 (R 33/2002 tr.)

²⁶⁰ Srov. též rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 10. 7. 2002, sp. zn. 4 Tz 43/2002 (T 414)

8 Vybrané zvláštní případy

8.1 Napravení chyb předchozích rozsudků

V praxi se občas může stát, že pachateli budou **za sbíhající se trestné činy uloženy v různých řízeních dva samostatné tresty**. Takový stav je bezesporu v rozporu se zákonem, je však otázka, jak bude v tu chvíli postupovat soud při ukládání souhrnného trestu za další sbíhající se trestné činy. Předpokládejme zároveň, že **oba předmětné rozsudky jsou pravomocné a není proti nim již možné podat dovolání** (z důvodu uplynutí lhůt či nepodání odvolání). Na tomto místě připomínám, že tento stav by byl důvodem k podání dovolání podle § 265b odst. 1 písm. h) tr. zák. a bylo by jej tak možné jednoduše zhojit jednak řádným opravným prostředkem a pak i skrze případné dovolání.

Prvním možným postupem je, že by soud, ukládající nový trest (třetí), **zrušil pouze jeden z výroků o trestu**. Otázkou v tomto případě je, který by měl zvolit? Zásadní zde bude nepochybně doba vynesení jednotlivých rozsudků, který z nich byl vynesen dříve a který později. Soud by naopak neměl brát ohled na to, jaké tresty byly pachateli uloženy, za jaké činy apod. Ať by soud zvolil kterýkoliv z výroků, je tento postup podle mého názoru poměrně problematický, jelikož by v jeho důsledku stále zůstával jeden nezákonně uložený či nezákonně nezrušený trest (podle toho, který by byl rušen).

Nabízí se řešení, že soud, ukládající souhrnný trest, **zruší oba výroky o trestu v rozhodnutích o sbíhajících se trestných činech a uloží jediný souhrnný trest**. Takový postup by na jedné straně nepochybně zhojil vady předchozích rozsudků (resp. jednoho z nich), na straně druhé by však mohl být v rozporu se zákonem. Tolar²⁶¹ takový postup považuje za nesprávný, protože soud by v takovém případě napravoval vady, k jejichž nápravě slouží institut mimořádných opravných prostředků. **Druhou otázkou je pak výměra trestu** v daném případě, tedy zda by byl soud, v otázce povinnosti uložit přísnější trest, vázán součtem obou rušených trestů, či přísnějším z nich. Pokud by se mělo postupovat podle smyslu ustanovení o trestání souběhu, bylo by na místě nepochybně použít zásadu absorpční a uložit pachateli trest, jehož nejnižší přísnost by byla ohraničena toliko úvahou soudu, jaký

²⁶¹ TOLAR, J. Trest úhrnný a souhrnný. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, 1963, s. 215

by byl pachateli uložen souhrnný trest v předchozím řízení, pokud by nedošlo k pojednávané chybě. Tento postup, jak je uveden výše, je **pravděpodobně postupem nejrychlejším** a současně by jeho výsledek měl zlepšit postavení pachatele. Pro jeho výhodnost však **nelze odhlédnout od jeho možné protizákonnosti**.

Pravděpodobně nejsprávnějším postupem v této situaci by mohlo být **odročit hlavní líčení** podle § 219 tr. řádu a to z povahy věci na neurčito a zároveň zaslat **podnět mistru spravedlnosti k podání stížnosti pro porušení zákona** podle § 266 odst. 2 tr. řádu proti rozhodnutí, resp. výroku o trestu tohoto rozhodnutí, které je stíženo vadou, tedy tomu, jímž měl být uložen souhrnný trest, ale byl uložen trest samostatný. **Důvodem stížnosti** by v takovém případě mohl být **zřejmý nepoměr trestu k povaze a závažnosti trestného činu**, kterou je v daném případě třeba hodnotit společně s jinými tresty, uloženými za trestné činy, které jsou v poměru souběhu, tedy že součet obou uložených trestů, se svojí celkovou výměrou výrazně liší od výměry souhrnného trestu, který mu měl být za oba sbíhající se trestné činy správně uložen. Podle Nejvyššího soudu²⁶² však „*Neuložení souhrnného trestu, byť jsou splněny všechny podmínky uvedené v zákoně, samo o sobě neodůvodňuje závěr, že nesprávně uložený trest je ve zřejmém nepoměru ke stupni nebezpečnosti činu pro společnost nebo k poměrům pachatele, nebo že uložený druh trestu je v zřejmém rozporu s účelem trestu (§ 266 odst. 2 tr. ř.)*.“ Podobný názor je pak vyjádřen i v jiném usnesení Nejvyššího soudu²⁶³ cit.: „*Stížnost pro porušení zákona je možno podat i proti samostatně uloženému trestu, který měl být uložen jako trest souhrnný podle § 35 odst. 2 TrZ, jen tehdy, jestliže je takový trest buď ve zřejmém nepoměru ke stupni nebezpečnosti činu pro společnost nebo k poměrům pachatele, anebo musí být uložený druh trestu ve zřejmém rozporu s účelem trestu, aby tak byly splněny podmínky uvedené v ustanovení § 266 odst. 2 TrŘ.*“ **Ani takový postup tak nemusí vést k nápravě celé situace.** Pokud by tak Nejvyšší soud neshledal, že uložené tresty jsou ve zjevném nepoměru k závažnosti spáchaných trestných (či by ministr spravedlnosti neshledal důvod k podání stížnosti), předmětné rozsudky by jednoduše zůstaly v původním stavu. Na soudu, ukládajícím nový souhrnný trest, by

²⁶² Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 4. 1997, sp. zn. 2 Tzn 211/1996 (R 22/1998 tr.)

²⁶³ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. 2. 1997, sp. zn. 2 Tzn 14/1997 (PR 5/1997 s. 263)

pak leželo rozhodnutí, který z daných výroků o trestu má zrušit (jak je popsáno výše).

Odlišným případem by bylo, pokud by soud pachateli sice v předchozím řízení uložil souhrnný trest, zároveň by však buďto vůbec nezrušil výrok o vině z předchozího rozsudku, nebo by nebylo zřejmé, zda tento výrok učinil a ve vztahu ke kterému výroku o trestu. V takovém případě jsou vždy splněny podmínky k podání stížnosti pro porušení zákona podle § 266 odst. 2 tr. řádu.²⁶⁴

Konečně je třeba říci, že i když je popsán stav v rozporu se zákonem, obviněný se k němu mohl dopracovat pouze po nevyužití opravných prostředků sloužících k nápravě takovýchto chyb soudů.

8.2 Specialita subjektu

Jelikož sankcionování mladistvých a právnických osob podléhá zvláštní právní úpravě,²⁶⁵ je třeba pojednat o vlivu této speciální úpravy na ukládání úhrnného a souhrnného trestu.

8.2.1 Mladiství

V otázce **trestání mladistvých** se nebudu zabývat obecnými odchylkami od trestání dospělých a to s ohledem na příliš velký rozsah takové práce. Pojednáno tak bude pouze o momentech významných pro trestání souběhu trestných činů.

Vzhledem k úpravě trestání mladistvých, která klade při ukládání opatření daleko větší akcent na nápravu mladistvého než na uložení náležitého trestu, lze uvažovat o efektivním použití pravidel pro trestání souběhu trestných činů (provinění) **pouze v případě ukládání trestních opatření**. Pokud se **mladistvý dopustil pouze několika provinění, lze na jeho trestání užít pravidla pro trestání souběhu trestných činů, jak jsou upravena v trestním zákoníku**.²⁶⁶ Speciální úprava výše trestu, zásada subsidiarity použití trestních opatření a další odchylky upravené v zákoně o soudnictví ve věcech mládeže, přímo nedopadá na samotná pravidla o mechanice trestání souběhu trestných činů, je však třeba ji při ukládání

²⁶⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 3. 9. 1997, sp. zn. 2 Tzn 77/1997 (SR 3/1998 s. 62)

²⁶⁵ Zákon č. 218/2003 Sb. o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů a zákon č. 418/2011 Sb. o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim

²⁶⁶ JELÍNEK, J. Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část. 6. vyd. Praha: Leges, 2017, s. 493

trestních opatření dodržovat. Vedle úhrnného či souhrnného trestního opatření lze mladistvému uložit výchovné opatření (s jeho souhlasem i v průběhu řízení).²⁶⁷ Jelikož zsvm neobsahuje zvláštní úpravu, bude možné v případě mladistvého upustit od uložení souhrnného trestního opatření.²⁶⁸

Je však třeba vyřešit otázku, **jak postupovat v případě, kdy se pachatel jednak dopustil provinění** (tedy před dovršením 18 roku věku) **a jednak trestného činu po dovršení 18 roku věku**. Tuto situaci částečně řeší § 25 odst. 3 zsvm, podle kterého má soud postupovat podle ustanovení o úhrnném či souhrnném trestu, přičemž hranice trestních sazeb v případě provinění mají být posuzovány již upravené podle zsvm.²⁶⁹ Byl-li pachatel v době spáchání činu nejpřísněji trestného (po úpravě) ještě ve věku mladistvých, uloží mu soud pro mládež souhrnné (případně úhrnné) trestní opatření, v opačném případě souhrnný (případně úhrnný) trest. **Přestože je však pachateli ukládáno trestní opatření, lze vedle tohoto opatření ukládat i další tresty a to podle trestního zákoníku** (například trest zákazu činnosti). „*Na souhrnné (úhrnné) trestní opatření je totiž třeba pohlížet jako na souhrnnou (úhrnnou) trestní sankci, která je vyměřena podle zákona o soudnictví ve věcech mládeže a v některých případech doplněna sankcí podle trestního zákoníku.*“²⁷⁰ Možný pak bude i opačný postup, kdy je pachateli ukládán trest podle trestního zákoníku, vedle kterého bude uloženo i některé opatření podle zsvm.

Dopustil-li se pachatel stejného trestného činu jednak před dovršením 18 let a jednak i po dovršení tohoto věku, vzniká otázka, **jakým způsobem započítávat závažnost prvního ze spáchaných činů při určování výměry a druhu trestu, který nelze mladistvému uložit** (propadnutí majetku, ztráta čestných titulů, hodností, zákaz pobytu). Podle mého názoru by nic nemělo bránit tomu, aby spáchaná provinění byla zohledněna při určování druhu a výměry jiných trestů. **Konkrétní vliv těchto provinění by však měl být poměrně nižší**, vzhledem k tomu, že se stále jedná o trestnou činnost, spáchanou před dovršením 18 roku, je na ní tak všeobecně pohlíženo jako na činnost s nižší závažností s ohledem na

²⁶⁷ ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník, 2. vydání, Praha: C.H.Beck, 2012, s. 507

²⁶⁸ Srov. SOTOLÁŘ, A., VÁLKOVÁ, H., Trestní opatření v trestních věcech mladistvých, Trestněprávní revue 2/2005, s. 32

²⁶⁹ Srov. tamtéž, s. 501

²⁷⁰ Stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 21. 10. 2010, sp. zn. Tpjn 300/2009 (R 2/2011 tr.), srov. též KRATOCHVÍL, Vladimír. Trestní právo hmotné: obecná část. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. Beckovy právnické učebnice, s. 713

nevyzrálou pachatele, **na druhé straně od ní není možné odhlédnout**, neboť poskytuje objektivní informace o pachateli, jeho předchozí trestné činnosti a případné možnosti nápravy.

Od předchozích případů je **odlišná situace, kdy se mladistvý dopustil dílčích útoků pokračujícího trestného činu** (či hromadného činu) jednak před dovršením 18 let věku a jednak po dovršení tohoto věku, či kdy v takovém období udržoval protiprávní **stav trvajících trestného činu**. V takovém případě se bude jednat o jediný skutek, který byl dokonán po dovršení 18 roků věku.²⁷¹

Z hlediska možnosti **zvýšení horní hranice trestní sazby podle § 43 odst. 1 tr. zák.**, by toto **mělo být možné** i při ukládání úhrnného či souhrnného trestního opatření. Ustanovení § 9 odst. 2 zsvm o zákazu užití ustanovení o mimořádném zvýšení trestu odnětí svobody výslovně odkazuje na § 59 tr. zák. a vylučuje pouze jeho aplikaci, nikoliv všeobecný zákaz takového zvýšení podle jiných ustanovení. **V § 25 odst. 3 zsvm pak není stanoveno žádné omezení ve vztahu ke zvyšování horní hranice trestní sazby.**²⁷² Soud však nesmí tuto hranice zvýšit nad hranici stanovenou v § 31 odst. 1,3 zsvm, tedy pět let a v případě trestu podle odst. 3 pak deset let.

Při ukládání souhrnného trestu či trestního opatření **nebude soud rušit uložená výchovná opatření**. Tato opatření nemají povahu trestu (resp. trestního opatření), lze je uložit i mimo odsuzující rozsudek, dokonce ještě před hlavním líčením. Pokud však toto opatření není možné vykonávat, typicky v důsledku výkonu uloženého trestu odnětí svobody, mělo by být zrušeno právě s poukazem na nemožnost jeho realizace.²⁷³

V otázce vedení řízení je důležité ustanovení § 73 zsvm, podle kterého bude řízení vedeno podle trestního řádu (nebude vedeno podle zsvm), pokud je jeho předmětem také trestný čin, spáchaný po dovršení osmnáctého roku, jestliže trestní zákoník za tento čin stanoví trest stejný nebo přísnější. Z dikce ustanovení vyplývá, že v tomto případě by měly být posuzovány neupravené hranice trestní sazby.

²⁷¹ SOTOLÁŘ, A., VÁLKOVÁ, H., Trestní opatření v trestních věcech mladistvých, Trestněprávní revue 2/2005, s. 33

²⁷² Srov. ŠÁMAL, P., VÁLKOVÁ, H., SOTOLÁŘ, A., HRUŠÁKOVÁ, M., ŠÁMALOVÁ: Zákon o soudnictví ve věcech mládeže, 3. vydání. Praha: 2011, S. 267

²⁷³ KRATOCHVÍL, Vladimír. Trestní právo hmotné: obecná část. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. Beckovy právnické učebnice, s. 715

8.2.2 Právnícké osoby

Povaha právníckých osob a úprava jejich trestání s sebou nesou významné aspekty z hlediska ukládání trestů za souběh trestných činů, kterých se právnícká osoba dopustila. Celková úprava v zákoně o trestní odpovědnosti právníckých osob s sebou samozřejmě nese velké množství různých změn oproti úpravě obsažené v trestním zákoníku, na tomto místě se však bude zabývat pouze několika aspekty, které mají význam pro tuto práci.

Prvním důležitým momentem je **přechod odpovědnosti za spáchané trestné činy na právní nástupce právnícké osoby** podle § 10 odst. 1 topo. Je-li nástupce právnícké osoby jednak odpovědný za trestné činy původní právnícké osoby a jednak za „vlastní“ trestné činy (činy, kterých se již dopustila sama nástupnická právnícká osoba), bude se jednat o souběh takových trestných a podle povahy případu pak bude osobě ukládán úhrnný či souhrnný trest.

Pokud by se právnícká osoba, vlastnicí dva zcela nesouvisející obchodní závody, dopustila v každém z těchto závodů trestného činu a následně by došlo k rozdělení této osoby na dvě, kdy každý z nástupců by převzal jeden ze závodů, budou **obě nástupnické osoby odpovědné za oba trestné činy, tedy za vícečinný souběh těchto trestných činů**. Podle § 10 odst. 2 topo však soud přihlédne při rozhodování o druhu a výměře trestu nebo ochranného opatření i k tomu, v jakém rozsahu na každého z nich přešly výnosy, užitky a jiné výhody ze spáchaného trestného činu, případně i k tomu, v jakém rozsahu kterýkoli z nich pokračuje v činnosti, v souvislosti s níž byl spáchán trestný čin. **Soud by tak mohl v tomto modelovém případě dospět k názoru, že každému z právních nástupců bude sice uložen úhrnný či souhrnný trest, jejich výměry však budou odpovídat u každého z nich pouze trestu za jednotlivý spáchaný trestný čin**, kdy každý z těchto trestů může být samozřejmě rozdílný.

Právníckým osobám není z jejich povahy možno uložit některé druhy trestů. Z hlediska úhrnného a souhrnného trestu je významné, že **nebude možné využít asperační zásadu, obsaženou v § 43 odst. 1 tr. zák.**, která umožňuje zvýšit horní hranici trestu odnětí svobody o třetinu. Jak bylo řečeno výše (viz kapitola 4.3), toto zvýšení není možné uplatnit na jiný trest, než právě trest odnětí svobody, který

ovšem právnické osobě není možné uložit. **Trest odnětí svobody však bude mít i nadále význam při určování činu nejpřísněji trestného.**

Povinnost uložit souhrnným trestem **některé tresty**, které byly uloženy předchozím rozsudkem, bude se **podle zákona** týkat právnických osob **pouze v případě trestu propadnutí věci či propadnutí majetku**. Pokud však byl předchozím rozsudkem uložen trest **zrušení právnické osoby**, měl by **soud podle mého názoru takový trest uložit i při ukládání souhrnného trestu**. Takový závěr vyvozují zejména z povinnosti neuložit mírnější trest, než který byl uložen rozsudkem předchozím. Bylo by nepochybně možné argumentovat, že např. trest propadnutí majetku by mohl mít větší dopad na osoby, které mají na této osobě svůj majetkový zájem, zejména společníci a zaměstnanci, ovšem **z hlediska přísnosti trestu ve vztahu k právnické osobě nebude přísnějšího trestu než právě její zrušení**. Tato úvaha je samozřejmě **relevantní pouze v případě, že ještě nedošlo k samotnému zániku** právnické osoby.

Z hlediska možnosti ukládat právnickým osobám odlišné tresty je třeba krátce pojednat o trestu **uveřejnění rozsudku** podle § 23 topo. Účinky tohoto trestu jednak není možné vzít zpět, byl-li jednou vykonán a jednak by mohlo být velice obtížné zohlednit následky tohoto zveřejnění při ukládání jiného trestu. **Pokud tak soud ukládá pachateli souhrnný trest, měl by vždy uložit i tento trest, byl-li uložen rozsudkem předchozím**. Účelem trestu uveřejnění rozsudku je hlavně seznámení veřejnosti s rozsudkem vzhledem k závažnosti trestného činu, anebo vyžaduje-li to zájem na ochraně bezpečnosti lidí nebo majetku, popřípadě společnost.²⁷⁴ Těžko si lze představit situaci, kdy by spáchání dalšího trestného činu odůvodňovalo neuložení daného trestu. **Jinou otázkou je, zda uložit trest uveřejnění rozsudku pouze ve vztahu k předchozímu rozsudku, či i k rozsudku novému**. Toto rozhodnutí je pak podle mého názoru závislé na povaze nové trestné činnosti ve vztahu ke kritériím obsaženým v § 23 topo.

Poměrně problematickou by mohla být situace, kdy se právnická osoba dopustila ve **vícečinném souběhu** několika trestných činů, **za některý z nich byla odsouzena a následně** došlo například k jejímu **rozdělení**. Právní nástupci právnické osoby by byli samozřejmě odpovědní za předchozí trestný čin podle § 10 odst. 1 topo

²⁷⁴ Srov. § 23 topo

a **vznikla by problematická situace**, ve které by bylo ve smyslu § 43 tr. zák. třeba uložit teoreticky dva souhrnné tresty ve vztahu k jedinému předchozímu rozsudku. Zároveň by bylo problematické určit, jakým způsobem rozdělit původně uložený trest a jak posuzovat přísnost trestu nového. **Zákonodárce těmto situacím předchází** v § 10 odst. 3 topo, podle kterého se ustanovení o úhrnném a souhrnném trestu nepoužijí, nepřichází-li to z povahy nástupnictví v úvahu. Pokud by tak při ukládání trestu nastala výše popsána, či jiná situace, která by vylučovala použití ustanovení o úhrnném či souhrnném trestu, **uloží soud trest samostatný**.

8.3 Opilství

Trestný čin opilství, jak je upraven v ustanovení § 360 tr. zák., vyžaduje zvláštní pozornost vzhledem ke svým specifikům, které mají významný vliv na souběh trestných činů. Vzhledem ke složitosti celé problematiky se pro účely této práce omezím pouze na aspekty pro práci významné.

Pokud se pachatel přivede do stavu nepřičetnosti a následně se **dopustí více útoků**, které by měly **znaky různých trestných činů**, jedná se stále o **jeden skutek**. **Jednočinný souběh** trestného činu opilství s dalším trestným činem je **vyloučen**.²⁷⁵

Pro účely porovnání podle § 360 odst. 1 tr. zák., tedy zda má být pachateli ukládán trest ve výměře podle tohoto ustanovení, či výměře, obsažené v ustanovení o spáchaném kvazideliktu, je-li toto mírnější, je třeba podle mého názoru vycházet z nejpřísněji trestného kvazideliktu. **Soud však vždy ukládá trest na základě § 360 odst. 1 tr. zák.**, byť v jiné výměře.²⁷⁶

Otázkou zůstává, **jak bude zohledněn počet spáchaných kvazideliktů ve výsledném trestu**. Zákonodárce v tomto případě nepochybně předpokládal, že v relativně krátkém období nepřičetnosti se pachatel nedopustí většího množství kvazideliktů, ovšem i relativně představitelný počet, například 5 kvazideliktů, vzbuzuje otázky nad jejich zohledněním v trestu. **Podle mého názoru nic nebrání obdobnému postupu jako v případě ukládání úhrnného trestu, tedy že pachateli bude uložen trest podle celkové závažnosti všech spáchaných kvazideliktů**. Pokud by uložení určitého trestu bylo odůvodněno některým ze spáchaných

²⁷⁵ JELÍNEK, J. Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část. 6. vyd. Praha: Leges, 2017, s. 876

²⁷⁶ Srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 11. 2006, sp. zn. 7 Tdo 1379/2006 (T 952)

kvazideliktů, lze takový trest nepochybně uložit, už jen z toho důvodu, že se pachatel dopustil pouze jednoho trestného činu, všechny tresty jsou tak odůvodněny trestným činem, za který je trest ukládán.

Vícečinnému souběhu trestného činu opilství a jiného trestného činu nic nebrání. Pokud k tomuto vícečinnému souběhu došlo, je třeba při určování **činu nejpřísněji trestného** (pro účely uložení úhrnného či souhrnného trestu) posuzovat již **upravenou hranici trestní sazby** za trestný čin opilství podle § 360 odst. 1 in fine. Z hlediska úpravy této hranice, resp. použití mírnějšího ustanovení o trestu, je podle Nejvyššího soudu²⁷⁷ třeba, aby se soud vyjádřil k otázce přísnosti obou porovnávaných ustanovení, tedy prakticky aplikoval postup pro určování činu nejpřísněji trestného a následně použil mírnější z obou ustanovení.

²⁷⁷ Usnesení Krajského soudu v Plzni ze dne 22. 1. 1997, sp. zn. 8 To 680/96 (R 11/1998 tr.)

9 Srovnání se zahraničními úpravami

Porovnávání zkoumaného institutu v právních řádech jiných zemí je významné pro možnost přejímání jiných způsobů jeho úpravy, má však svůj nenahraditelný význam hlavně v možnosti nahlédnout na celou problematiku zcela odlišným způsobem. Tento rozdílný pohled pak může vést k novým poznatkům o tom, z jakých teoretických úvah vycházejí při úpravě dané problematiky v našem právním řádu. Přejímání jistých institutů odlišných právních systémů může být vedeno i snahou řešit problematické otázky kontinentálního práva.²⁷⁸

V rámci globalizace dochází k prolínání jednotlivých právních systémů. V našem právním prostředí kontinentálního práva se setkáváme zejména s novými instituty práva zemí *common law*. Za nejlepší příklad by v této oblasti mohlo sloužit zakotvení trestní odpovědnosti právnických osob, která je našemu právu poměrně cizí. V oblasti procesního práva jsou pak dalšími příklady zavedení institutu spolupracujícího obviněného, zejména za účelem boje proti organizované kriminalitě a dohody o vině o trestu, které mělo výrazně urychlit určitá trestní řízení.²⁷⁹

9.1 Anglie a Wales

Pravidla pro ukládání trestů soudy Anglie a Walesu nejsou určena přímo zákonem, ale toliko na základě zákona. Podle § 118 odst. 1 *Coroners and Justice Act*²⁸⁰ z roku 2009 bylo vytvořeno poradní těleso ***Sentencing Council for England and Wales*** (nahrazující předchozí *Sentencing Guidelines Council*),²⁸¹ jehož úkolem je mimo jiné vydávat podle § 120 téhož zákona tzv. ***sentencing guidelines***, tedy pokyny či **směrnice k ukládání trestů**, které **musí být** podle § 125 téhož zákona **dodržovány** při ukládání trestů **všemi soudy**, jsou-li pro daný případ použitelné a neshledá-li soud, že jejich použití by bylo nespravedlivé (*it would be contrary to the interests of justice to do so*). V tomtéž ustanovení jsou dále uvedeny i četné specifické výjimky z tohoto pravidla, tyto se však netýkají ukládání trestu za souběh trestných činů, resp. jeho obdobu v tamním systému práva.

²⁷⁸ Srov. KRISTKOVÁ, A. Nové instituty inspirované common law v českém trestním řízení, sborník z konference Dny práva, Brno: Masarykova univerzita, 2013, s. 1514

²⁷⁹ Tamtéž, s. 1517-1524

²⁸⁰ Coroners and Justice Act 2009 dostupný na <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2009/25>

²⁸¹ Tamtéž, § 135 odst. 1

11. 6. 2012 vešla v účinnost směrnice zvaná *Offences Taken Into Consideration and Totality: Definitive guideline*,²⁸² která upravuje ukládání trestů v případech, kdy se pachatel dopustil většího množství trestných činů. **První část směrnice upravuje postup při přiznání pachatele k dalším spáchaným trestným činům, spojené s žádostí, aby tyto byly zohledněny při ukládání trestu** (*offences taken into consideration*). Soud v tomto případě není vázán pevnými pravidly, jaké trestné činy mají být zohledněny, nelze tak hovořit o jejich souběhu ve smyslu českého práva. Jedná se o případy, kdy se sám pachatel soudu dozná k dalším spáchaným trestným činům a požádá o jejich zohlednění v ukládaném trestu. **Tento postup umožní pachateli dobrovolně se přiznat k dalším případným trestným činům s tím, že tyto činy budou pouze zohledněny při ukládání trestu za pachatelův hlavní trestný čin.** Za pachatelovo přiznání mu tak je uložen nižší trest a poskytnuta možnost k nápravě a novému začátku (*to wipe the slate clean*). Pokud se soud rozhodne, že tyto trestné činy při ukládání trestu zohlední, nejdříve určí trest za hlavní trestný čin, upravený o případné polehčující či přitěžující okolnosti a další faktory („*starting point*“), následně tento trest upraví s ohledem na zbylé trestné činy. Je třeba zdůraznit, že ve směrnici jsou zároveň určeny situace, kdy tento postup zpravidla nebude možný, zejména s ohledem na závažnost trestné činnosti, která má být zohledněna a že **soud má i všeobecně velkou možnost uvážení, zda přiznané trestné činy zohlední.**

Předchozí postup se týká spíše úzkého okruhu případů, kde se pachatel dobrovolně přizná k dalším páchaným trestným činům. **Druhá část směrnice (*Totality guideline*) dopadá na případy, kdy 1) soud ukládá pachateli trest za více trestných činů nebo 2) ukládá trest pachateli, který v té době již vykonává předchozí uložený trest.** Jednotlivé body se samozřejmě mohou kombinovat. Úvodem je prezentována obecná myšlenka, podle které není běžně možné dobrat se spravedlivého a přiměřeného trestu za několik trestných činů prostým součtem jednotlivých předpokládaných trestů (*it is usually impossible to arrive at a just and proportionate sentence for multiple offending simply by adding together notional single sentences*).

²⁸² Sentencing Council. Offences Taken Into Consideration and Totality: Definitive guideline, dostupná na https://www.sentencingcouncil.org.uk/wp-content/uploads/Definitive_guideline_TICs_totality_Final_web.pdf

Postup soudu je v těchto případech také znázorněn v přehledném průvodci.²⁸³ Prvním krokem je vždy **určení trestů za každý jednotlivý trestný čin** (pomocí zákonných ustanovení a směrnic vydaných k jednotlivým druhům trestů). Dále musí soud **rozhodnout, jak se jednotlivé tresty budou vykonávat**. Pokud budou tresty vykonávány **souběžně (*concurrently*)**, délka efektivně vykonaného trestu se bude rovnat výměře nejdelšího z trestů, zatímco zbylé tresty budou vykonány současně s ním. Typicky **půjde o případy**, kdy byly trestné činy spáchány při jedné události (pojem širší než jednočinný souběh), nebo jde o sérii stejných trestných činů. Pokud budou tresty vykonávány **po sobě (*consecutively*)**, nezačne výkon jednoho trestu, dokud není vykonán trest předchozí. **Tento postup bude typicky volen** u trestných činů, spáchaných při různých příležitostech, dále u činů, které jsou sice svojí povahou stejné, ale jejich závažnost vyžaduje vyšší trest a konečně v případech, kdy je alespoň u jednoho trestného činu soud povinen uložit trest v minimální zákonné výši.

Předposledním krokem je úprava celkové délky trestu, který má pachatel efektivně vykonat. V případě **souběžných trestů** musí soud zhodnotit, zda délka trestu reflektuje celkovou spáchanou trestnou činnost a případně tresty (každý jednotlivě) zpřísnit tak, aby této závažnosti odpovídal. Pro tresty vykonávané po sobě platí poněkud složitější postup. Pokud soud dospěje k názoru, že výsledná délka trestu za podobně závažné činy je příliš velká, může buď poměrně zkrátit jednotlivé uložené tresty, či rozhodnout, že některé z trestů budou vykonávány souběžně. Pokud jde o různě závažné trestné činy, může soud rozhodnout, že za některý z méně závažných činů neuloží žádný další trest, případně, že trest bude vykonán souběžně. **Nakonec soud porovná délku uloženého trestu i s ostatními tresty, které pachatel vykonává** a případně jej podle toho upraví a zároveň zhodnotí, zda je trest srozumitelný pro veřejnost.

Výše uvedený postup je dle mého názoru v mnoha ohledech až přehnaně komplikovaný a v určitých směrech může soudci ztěžovat práci při určení jediného spravedlivého trestu za spáchané trestné činy, přičemž soudce již na začátku výše uvedeného procesu nepochybně ví, jaký trest by byl pro pachatele spravedlivý. Na druhé straně větší možnost úvahy soudce v tom, zda bude v určitých případech

²⁸³ Sentencing Council. A Short Guide, Sentencing for multiple offences (Totality), dostupný na https://www.sentencingcouncil.org.uk/wp-content/uploads/public_guide_totality_for_web.pdf

ukládat „samostatný trest“ (pokud rozhodne, že se tresty vykonají po sobě) nebo naopak, je institut, který by dle mého názoru bylo vhodné do určité míry reflektovat v české právní úpravě.

9.2 Spojené státy americké (USA)

Ukládání trestů za více trestných činů upravuje § 3584 hlavy 18 Sbírký zákonů spojených států.²⁸⁴ Předmětná úprava se vztahuje jednak na případy, kdy je pachateli **ukládán trest za více trestných činů** a také pokud pachatel **již vykonává trest uložený předchozím rozsudkem**. Zároveň se tento paragraf týká **pouze ukládání trestu odnětí svobody** (zákoník dále upravuje uložení podmínky, pokuty a trestu smrti).

Podobně jako v Anglii a Walesu, i v USA je rozhodováno, zda budou jednotlivé tresty vykonávány **souběžně (*concurrently*)** nebo **po sobě (*consecutively*)**. Zákon vychází z domněnky, že tresty uložené jedním rozsudkem mají být vykonávány souběžně, nestanoví-li zákon či nerozhodne-li soudce jinak. Tresty uložené různými rozsudky pak mají být vykonávány po sobě, nestanoví-li soud jinak.

Při rozhodování, zda mají být tresty vykonávány souběžně či za sebou vychází soud ze zhodnocení důležitých aspektů trestné činnosti podle obecných zásad pro ukládání trestů obsažených v § 3553 písm. a) téhož zákona.

Je patrné, že systém ukládání trestů v USA je ve velké míře podobný úpravě Anglie a Walesu. Rozdíly můžeme najít v zakotvení pravidel pro ukládání trestů za více trestných činů (v USA jsou stanoveny zákonem a v Anglii a Walesu závaznou směrnicí). Největší rozdíl spatřuji v propracovanosti pravidel v této oblasti, ovšem vzhledem k povaze právního systému *common law* budou tato obecná pravidla nepochybně zpřesněna rozhodnutími soudu v konkrétních věcech.

9.3 Zhodnocení

S ohledem na relativně nově přijatý trestní zákoník a poměrně neměnnou úpravu ukládání trestů za souběh trestných činů (co do podstatných znaků), je jen velice málo pravděpodobné, že by v této oblasti nastala celková změna v koncepci. V rámci současné úpravy by však bylo nepochybně možné převzít určité dílčí prvky

²⁸⁴ United States Code, Title 18 Crimes And Criminal Procedure, dostupná na <http://uscode.house.gov/view.xhtml?req=consecutive&f=treesort&fq=true&num=212&hl=true&edition=prelim&granuleId=USC-prelim-title18-section3584>

právního systému *common law*, které by napomohly lepšímu naplňování účelu trestání souběhu trestných činů. Jde zejména o možnost odchýlit se v zákonem stanovených případech od obecné úpravy trestání souběhu a namísto jednoho trestu uložit více trestů samostatných. Stejně tak by soud mohl být oprávněn uložit pachateli jeden (úhrnný či souhrnný) trest v případech, kdy by mělo být podle obecné úpravy ukládáno několik samostatných trestů.

Závěr

Ukládání trestů za souběh trestných činů je v českém právním řádu poměrně stabilní institut, který doznává spíše dílčích změn. Absence zákonného zakotvení souběhu trestných činů a jeho druhů není dle mého názoru na újmu. Názory nauky i judikatury jsou v tomto směru konstantní a zákonné zachycení by bylo nadbytečné.

Podle mého názoru je určitým nedostatkem, že zákonodárce blíže neupravuje způsob určení **činu nejpřísněji trestného**. Při bližším rozboru celé otázky by bylo možné dospět k rozdílnému určení takového trestného činu, který by více reflektoval individuální aspekty každého případu. Na druhé straně s ohledem na úpravu ukládání trestu za sbíhající se trestné činy, kdy úhrnný či souhrnný trest je výsledkem souhrnu společenské škodlivosti všech spáchaných činů, bude výsledný uložený trest s velikou pravděpodobností identický i přes různé úpravy při určování činu nejpřísněji trestného.

V otázce následků **fikce neodsouzení** ve vztahu k určování souběhu trestných činů jsem toho názoru, že současná právní úprava jde v mnoha směrech proti celému smyslu speciální úpravy trestání souběhu trestných činů. V poměrech stávající právní úpravy je totiž zcela neopodstatněně zvyšován trestní postih pachatele, který řádně vykonal svůj trest a dále se již nedopouštěl trestné činnosti, kdy by tomuto pachateli měl být *de lege lata* uložen další samostatný trest za činy spáchané před vyhlášením rozsudku, na který se již vztahuje fikce neodsouzení. Zároveň je poskytován benefit uložení jediného úhrnného či souhrnného trestu pachateli, který i po odsouzení, na které se vztahuje fikce neodsouzení, páchal další trestnou činnost a očividně je s ohledem na jeho recidivu na místě tvrdší trestní postih, respektive uložení dvou samostatných trestů.

Podrobnější zákonnou úpravu dle mého názoru vyžaduje i **kombinace jednotlivých speciálních ustanovení** o ukládání trestů, konkrétně úprava společných úhrnných a souhrnných trestů. Závěry, ke kterým v určitých případech dospěla judikatura, se jeví jako obtížně použitelné v praxi, ovšem při absenci výslovné právní úpravy jsou do určité míry jediné použitelné. Potřeba podrobnější úpravy je o to zvýšena, že kombinace trestání dílčího útoku pokračujícího trestného činu a trestného činu spáchaného v poměru souběhu je poměrně běžným jevem.

Jako související institut by bylo vhodné podrobněji upravit otázku ukládání trestu za trestný čin **opilství** v případě většího množství jednotlivých spáchaných kvazideliktů. Vhodným prostředkem by mohlo být například ustanovení o obdobném použití pravidel pro trestání souběhu trestných činů.

Na základě inspirace právní úpravou zemí *common law* by podle mého názoru bylo možné v dílčích aspektech pozměnit úpravu trestání souběhu trestných činů tak, aby byla zároveň dodržena zásada zákonnosti ukládání trestů a zároveň bylo soudci umožněno v určitých případech užít většího uvážení. Soudu by například mohla být dána možnost uložit dva samostatné tresty za trestné činy vzájemně zcela nesouvisející, mezi jejichž spácháním mohla uběhnout i poměrně dlouhá doba či byly spáchány při zcela nesouvisejících příležitostech, je mezi nimi ovšem dán poměr souběhu. Tato úprava by v některých případech řešila i problémy v otázce důsledků fikce neodsouzení.

V úvodu této **diplomové práce bylo jako cíl uvedeno** komplexní zpracování tématu, umožňující její praktické využití. Při pojednání o jednotlivých aspektech dané problematiky jsem se snažil o zachování logické struktury textu, která by umožňovala rychlou orientaci a vzájemnou návaznost jednotlivých kapitol. Je celá řada otázek, které v této práci nejsou upraveny a které by mohly být v určitém okamžiku relevantní pro ukládání trestů při souběhu trestných činů. Rozborem některých těchto otázek by však vzhledem k jejich složitosti mohlo dojít buď k nebezpečnému zjednodušování celé problematiky, nebo naopak nepřehlednosti celé práce.

Seznam zkratk

Tr. řád	Zákon č. 141/1961 Sb. o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů
Tr. zák.	Zákon č. 40/2009 Sb. trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů
Ústava	Ústavní zákon č. 1/1993 Sb. Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů
zsvm	Zákon č. 218/2003 Sb. Zákon o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů
topo	Zákon č. 418/2011 Sb. Zákon o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, ve znění pozdějších předpisů

Seznam použitých zdrojů

1. Seznam použité literatury

ADAMOVI, Karolina a Ladislav SOUKUP. Prameny k dějinám práva v českých zemích. 2., upr. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2010. ISBN 978-80-7380-271-4.

GŘIVNA, Tomáš, Miroslav SCHEINOST a Ivana ZOUBKOVÁ. Kriminologie. 4., aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2014. ISBN 978-80-7478-614-3.

CHMELÍK, Jan. Trestní právo hmotné: obecná část. Praha: Linde, 2009. Vysokoškolské právnické učebnice. ISBN 9788072017850.

CHMELÍK, Jan. Rukověť trestního práva: učební pomůcka ke studiu trestního práva. 3. vyd. Praha: Linde, 2012. ISBN 9788072018840.

KRATOCHVÍL, Vladimír. Trestní právo hmotné: obecná část. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. Beckovy právnické učebnice. ISBN 9788071790822.

JELÍNEK, Jiří. Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část. 6. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2017. ISBN 9788075022363.

MALÝ, Karel. Práva městská Království českého: edice s komentářem. Praha: Karolinum, 2013. ISBN 978-80-246-2117-3.

NOVOTNÝ, František. Trestní právo hmotné. 4. aktualizované a doplněné vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2017. ISBN 978-80-7380-651-4.

PAVLÍČEK, Václav. Ústavní právo a státověda. Praha: Leges, 2011. Student (Leges). ISBN 9788087212905.

ŘÍHA, J. Tabulky a schémata z obecné části trestního práva hmotného. V Praze: C.H. Beck, 2006. Beckova skripta. ISBN 80-7179-526-7.

SOLNAŘ, Vladimír. Systém českého trestního práva. Praha: Novatrix, 2009. ISBN 9788025440339.

ŠÁMAL, Pavel, Oto NOVOTNÝ, Tomáš GŘIVNA, Jiří HERCZEG, Marie VANDUCHOVÁ a Rudolf VOKOUN. Trestní právo hmotné. 8., přepracované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2016. ISBN 978-80-7552-358-7.

ŠÁMAL, Pavel. Trestní řád: komentář. 7., dopl. a přepracované vydání. Praha: C.H. Beck, 2013.. ISBN 978-80-7400-465-0.

ŠÁMAL, Pavel. Trestní zákoník: komentář. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2012. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-428-5.

ŠÁMAL, Pavel., VÁLKOVÁ, H., SOTOLÁŘ, A., HRUŠÁKOVÁ, M., ŠÁMALOVÁ: Zákon o soudnictví ve věcech mládeže: komentář. 3. vydání. Praha: C.H. Beck, 2011.. ISBN 978-80-7400-350-9.

TOLAR, Jan. Trest úhrnný a souhrnný. 1. vydání. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, 1963.

VANTUCH, Pavel. Trestní zákoník s komentářem. Olomouc: ANAG, 2011. ISBN 9788072636778.

Odborné články:

FASTNER, J. Kdy trest úhrnný, kdy souhrnný a kdy společný?, Trestněprávní revue 5/2006

KALVODOVÁ, V. Trestání mnohosti trestných činů v novém trestním zákoníku, sborník z konference Dny práva, Brno: Masarykova univerzita, 2009. ISBN 978-80-210-4990-1.

KOUDELA, R. Opomíjené možnosti faktické konzumpce, Trestněprávní revue 9/2015

KRATOCHVÍL, V. Ukládání společného trestu za pokračování v trestném činu podle § 37a TrZ, ve znění zákona č. 265/2001 Sb. (vybrané aspekty), Trestněprávní revue 2/2002

KRATOCHVÍL, V. Vybrané problémy obecné části návrhu trestního zákoníku ČR 2007 z hlediska obhajoby (2. část), Bulletin advokacie 6/2008

KRISTKOVÁ, A. Nové instituty inspirované common law v českém trestním řízení, sborník z konference Dny práva, Brno: Masarykova univerzita, 2013. ISBN 978-80-210-6319-8.

MAŘÁDEK, D. Pokračování v trestném činu, hromadný a trvající trestný čin, Trestněprávní revue 4/2017

PÚRY, F., Některé změny v ukládání trestů podle nového trestního zákoníku, Trestněprávní revue 1/2010

SOTOLÁŘ, A., VÁLKOVÁ, H. Trestní opatření v trestních věcech mladistvých, Trestněprávní revue 2/2005

2. Seznam použitých internetových zdrojů

Coroners and Justice Act 2009 dostupný na <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2009/25>

Sentencing Council. A Short Guide, Sentencing for multiple offences (Totality), dostupný na https://www.sentencingcouncil.org.uk/wp-content/uploads/public_guide_totality_for_web.pdf

Sentencing Council. Offences Taken Into Consideration and Totality: Definitive guideline, dostupná na https://www.sentencingcouncil.org.uk/wpcontent/uploads/Definitive_guideline_TICs_totality_Final_web.pdf

United States Code, Title 18 Crimes And Criminal Procedure, dostupná na <http://uscode.house.gov/view.xhtml?req=consecutive&f=treesort&fq=true&num=212&hl=true&edition=prelim&granuleId=USC-prelim-title18-section3584>

3. Seznam použitých právních předpisů

Ústavní zákon č. 1/1993 Sb. Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 40/2009 Sb. trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 141/1961 Sb. o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 218/2003 Sb. Zákon o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 418/2011 Sb. Zákon o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 117/1852 ř.z., trestní zákon o zločinech, přečinech a přestupcích

Zákon č. 86/1950 Sb. trestní zákon

Zákon č. 140/1961 Sb. trestní zákon

4. Seznam použité judikatury

Rozhodnutí Krajského soudu v Brně ze dne 29. 11. 1960, sp. zn. 4 To 214/60 (R 35/1961 tr.)

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 19. 11. 1963, sp. zn. 9 Tz 30/1962 (R 13/1963 tr.)

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 28. 4. 1965, sp. zn. 3 Tz 12/65 (R 34/1965 tr.)

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 19. 9. 1967, sp. zn. 1 Tz 40/1967 (R 13/1968 tr.)

Rozsudek Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 15. 5. 1968, sp. zn. 10 Tz 16/68 (R 41/1968 tr.)

Rozsudek Nejvyššího soudu SSR ze dne 12. 11. 1970, sp. zn. 3 Tz 116/70 (R 7/1972 tr.)

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR ze dne 21. 12. 1970, sp. zn. 7 Tz 47/1970 (R 27/1971/III tr.),

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 7. 12. 1971, sp. zn. 2 Tzf 3/71/I (R 3/1972 tr.)

Usnesení Nejvyššího soudu ČSR ze dne 9. 3. 1976, sp. zn. 3 To 5/76/I (R 29/1977 tr.)

Rozhodnutí Nejvyššího soudu SSR ze dne 7. 10. 1976, sp. zn. 4 Tz 161/1976 (R 58/1977 tr.)

Rozsudek Nejvyššího soudu ČSR z 25. 11. 1977, sp. zn. 5 Tz 44/77 (R 50/1978 tr.)

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR ze dne 24. 4. 1978, sp. zn. 3 To 11/78 (R 51/1979 tr.)

Rozsudek Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 6. 12. 1979, sp. zn. 8 To 963/1979 (R 42/1980 tr.)

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR z 6. 6. 1986, sp. zn. 11 To 49/1986 (R 10/1987 tr.)

Rozsudek Nejvyššího soudu ČSR z 21. 10. 1988, sp. zn. 4 Tz 35/1988 (R 31/1989 tr.)

Usnesení Nejvyššího soudu ČSR ze dne 28. 2. 1990, sp. zn. 7 To 11/1990 (R 55/1990 tr.)

Stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu ČSFR ze dne 24. 5. 1990, sp. zn. Tpjf 35/1990 (R 36/1990 tr.)

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. 1. 1991 sp. zn. Tz 19/1990 (R 9/1992 tr.)

Usnesení Nejvyššího soudu ČSFR ze dne 11. 7. 1991, sp. zn. 2 Ntdf 4/91 (R 2/1992 tr.)

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 17. 9. 1993, sp. zn. 7 To 125/1993 (R 12/1994 tr.)

Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 24. 3. 1994, sp. zn. 5 To 25/94 (R 61/1994 tr.)

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. 6. 1995, sp. zn. Tzn 17/95 (R 15/1996 tr.)

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 1. 1997, sp. zn. Tcnu 25/96 (R 33/1997 tr.)
Usnesení Krajského soudu v Plzni ze dne 22. 1. 1997, sp. zn. 8 To 680/96 (R 11/1998 tr.)
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. 2. 1997, sp. zn. 2 Tzn 14/1997 (PR 5/1997 s. 263)
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 13. 3. 1997, sp. zn. 2 Tzn 13/1997 (R 56/1997 tr.)
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 4. 1997, sp. zn. 2 Tzn 211/1996 (R 22/1998 tr.)
Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 4. 6. 1997, sp. zn. 3 To 41/1997 (R 46/1998/II tr.)
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 3. 9. 1997, sp. zn. 2 Tzn 77/1997 (SR 3/1998 s. 62)
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 9. 10. 1997, sp. zn. 2 Tzn 84/1997 (R 21/1998 tr.)
Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 13. 11. 1997, sp. zn. 1 Tzn 13/1997 (R 33/1998 tr.)
Rozsudek Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 10. 3. 1998, sp. zn. 4 To 124/1998 (R 29/2000 tr.)
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 11. 11. 1998, sp. zn. 5 Tz 128/1998 (R 2/1999 tr.)
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. 12. 1998, sp. zn. 7 Tz 162/1998 (R 2/2000 tr.)
Rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 23. 9. 1999, sp. zn. 1 To 129/1999 (PR 12/1999/I s. 659)
Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 10. 2. 2000, sp. zn. 10 T 14/98 (R 54/2000 tr.)
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16. 10. 2001, sp. zn. 11 Tz 229/2001 (R 33/2002 tr.)
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. 10. 2001, sp. zn. 7 Tz 264/2001 (T 308/2002)
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. 10. 2001, sp. zn. 7 Tz 278/2001 (T 319/2002/I)
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 10. 2001, sp. zn. 7 Tz 275/2001 (R 7/2002/II tr.)
Rozsudek nejvyššího soudu ze dne 6. 11. 2001, sp. zn. 4 Tz 236/2001 (T 314/2002)
Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 10. 1. 2002, sp. zn. 5 Tz 308/2001 (T 355/2002/I)
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 10. 7. 2002, sp. zn. 4 Tz 43/2002 (T 414)
Usnesení Nejvyššího soud ze dne 18. 7. 2002, sp. zn. 4 Tz 45/2002 (T 433)
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 8. 2002, sp. zn. 5 Tdo 335/2002
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. 1. 2003, sp. zn. 4 Tz 101/2002 (T 556)
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10. 12. 2003, sp. zn. 6 Tdo 1314/2003 (R 32/2004 tr.)
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 4. 2004, sp. zn. 7 Tdo 410/2004 (R 7/2005 tr.)
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. 5. 2004, sp. zn. 5 Tdo 542/2004 (T 700/2004)
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 6. 2004, sp. zn. 11 Tdo 640/2004 (R 29/2005 tr.)
Rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 26. 10. 2005, sp. zn. 5 To 100/2005 (R 55/2006 tr.)
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 9. 2006, sp. zn. 8 Tdo 1069/2006, (R 19/2007 tr.)
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 4. 10. 2006, sp. zn. 5 Tdo 1154/2006 (R 57/2007 tr.)
Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 18. 10. 2006, sp. zn. 7 Tdo 1252/2006 (T 949/2007)
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 11. 2006, sp. zn. 7 Tdo 1379/2006 (T 952)
Rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 19. 4. 2007, sp. zn. 10 To 85/2007 (R 56/2008 tr.)
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. 7. 2007, sp. zn. 8 Tdo 752/2007 (R 10/2008 tr.)
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. 3. 2008, sp. zn. 4 Tdo 1466/2007 (T 1080)
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10. 9. 2009, sp. zn. 7 Tdo 1009/2009/II (R 52/2010 tr.)

Usnesení Nejvyššího soud ze dne 10. 9. 2009, sp. zn. 7 Tdo 1009/2009/II (T 1225)
Stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 10. 6. 2010, sp. zn. Tpjn 301/2010 (R 48/2010 tr.)
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 8. 2010, sp. zn. 11 Tdo 561/2010/I (R 43/2011 tr.)
Stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 21. 10. 2010, sp. zn. Tpjn 300/2009 (R 2/2011 tr.)
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 10. 2010, sp. zn. 4 Tz 45/2010 (R 26/2011 tr.)
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 2. 2011, sp. zn. 6 Tdo 84/2011 (R 58/2011 tr.)
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 3. 2011, sp. zn. 8 Tdo 245/2011 (T 1382)
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 5. 2011, sp. zn. 7 Tz 37/2011 (R 33/2013 tr.)
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 3. 2012, sp. zn. 8 Tz 11/2012 (R 61/2012 tr.)
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 1. 2013, sp. zn. 8 Tdo 1311/2012 (R 63/2013 tr.)
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 6. 11. 2013, sp. zn. 8 Tdo 1160/2013 (R 41/2014 tr.)
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 11. 12. 2013, sp. zn. 4 Tz 63/2013 (R 55/2014 tr.)
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 10. 2016, sp. zn. 6 Tdo 1402/2016 (R 10/2017 tr.)

5. Seznam ostatních zdrojů

Důvodová zpráva k zákonu č. 40/2009 Sb. trestní zákoník, Sněmovní tisk 410/0, část č. 1/9, dostupná na <http://www.psp.cz/doc/pdf/00/02/62/00026247.pdf>

Důvodová zprava k zákonu č. 140/1961 Sb. trestní zákon, sněmovní tisk Národního shromáždění Československé socialistické republiky č. 65, dostupná na https://www.psp.cz/eknih/1960ns/tisky/t0065_01.htm

Ukládání trestů při souběhu trestných činů

Abstrakt

Tato práce se zabývá otázkou trestání souběhu trestných činů. V jejím úvodu jsou krátce rozebrány nejdůležitější instituty trestního práva, jejichž znalost je předpokladem ke správnému pochopení následujících kapitol. Takto jsou vymezeny pojmy souběhu trestných činů, recidivy a pokračování v trestném činu. Stejně tak jsou nastíněny všeobecné otázky ukládání trestů. Samotné jádro práce je věnováno postupnému rozboru jednotlivých dílčích aspektů trestání souběhu trestných činů, společně s otázkami kombinace s jinými zvláštními případy ukládání trestů, zejména pak s trestáním pokračování v trestném činu. Dále jsou rozebrány některé procesní otázky a vybrané zvláštní případy, spočívající ve specialitě subjektu, následcích chybného uložení trestu a závěrem také otázka trestání opilství. Práce je doplněna o mezinárodní srovnání zkoumané problematiky se zeměmi *common law*.

Hlavním cílem práce je vytvořit komplexní zpracování daného tématu, které by umožňovalo jeho případné praktické použití. Vedle závěrů nauky je v práci kladen velký důraz na komplexní zpracování relevantní judikatury. Jelikož je zadané téma jak z hlediska právní teorie, tak také zejména z hlediska praktické aplikace poměrně složité, je celá práce na vhodných místech doplněna o praktické příklady k jednotlivým probíraným institutům. Mojí snahou při vytváření těchto příkladů bylo přiblížit čtenáři často problematické otázky souběhu trestných činů a jeho trestání v názorných modelových situacích.

Ukládání trestů za souběh trestných činů je v českém právním řádu poměrně stabilní institut, který doznává spíše dílčích změn. Určitými nedostatky mohou být absence zákonné definice činu nejpřísněji trestného, stanovení postupů při kombinaci jednotlivých zvláštních případů ukládání trestů a také současné pojetí vlivu fikce neodsouzení na trestání souběhu trestných činů. Stejně tak otázka sankcionování trestného činu opilství je v otázce trestání většího množství kvazideliktů řešena nedostatečně.

Klíčová slova: trest úhrnný, trest souhrnný, společný trest

The imposition of penalties on the concurrence of criminal offenses

Abstract

This work deals with the issue of punishing the concurrence of criminal offenses. In its introduction, the most important criminal law institutes are briefly analyzed, knowledge of which is a prerequisite for a proper understanding of the following chapters. This defines the concepts of concurrence of crimes, recidivism and the continuation of a criminal offense. Similarly, the general issues of sentencing are outlined. The very core of the thesis is devoted to the gradual analysis of the individual aspects of penalisation of concurrent criminal offenses, together with the questions of combining with other special cases of punishment, especially with the punishment of the continuation of the crime. In addition, some procedural issues and selected special cases are dealt with, consisting of the subject's specialty, the consequences of a misappropriation of the punishment, and finally the question of punishment for the crime of drunkenness. The thesis is supplemented by an international comparison of the issues studied with common law countries.

The main aim of the work is to create a complex processing of the topic, which would allow its possible practical application. In addition to the conclusions of the doctrine, the work puts a great emphasis on the comprehensive elaboration of relevant case law. Since the subject is both complex from the point of view of legal theory and practical application, all the work on the appropriate places is supplemented by practical examples to the individual institutes under consideration. My attempt in creating these examples was to bring readers to the issue of the often problematic issues of concurrence of crimes and punishing them in illustrative model situations.

The imposition of penalties for concurrent criminal offenses is a relatively stable institute in the Czech legal order, which undergoes rather partial changes. Certain deficiencies may include the lack of a legal definition of the most severe offense, the determination of procedures for the combination of individual cases of sentencing and the current conception of the influence of the fiction of non-convictions on the punishment of concurrence of criminal offenses. Likewise, the

question of sanctioning the crime of drunkenness is not enough to deal with the punishment of more quasi-dictates.

Key words: aggregate sentence, summary sentence, corporate sentence